

דברי הכנסת

הישיבה המאה-ועשר של הכנסת השלוש-עשרה

יום שלישי, י' בתמוז התשנ"ג (29 ביוני 1993)

ירושלים, הכנסת, שעה 16:02

תוכן העניינים

סמים כבעיה חברתית, לאומית וביטחונית	
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת	
סמים כבעיה חברתית, לאומית וביטחונית	
שאליות ותשובות	
עיכוב בכניסה לדירות מוכנות	
דיוור בתנאי שכר דירה סוציאלי	
סגירת מחסן לרכוש מעוקל	
גזר דינו של מורשע באונס	
דיון בערעורו של דמיאניוק	
הצעת חוק חיפוש בגוף (בדיקות רפואיות), התשנ"ג-1993	
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)	
הצעת חוק לביעור נגע הסמים (תיקוני חקיקה), התשנ"ג-1993	
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)	
הצעה לסדר-היום	
פסילת תנועת "צומת" כמפלגה על-פי חוק המפלגות	
הצעת חוק אמנת ז'נבה הרביעית בדבר הגנת אזרחים בימי מלחמה, 1949,	
התשנ"ג-1992	
(הצעת חבר הכנסת ט' אלסאנע)	
הצעת חוק אמנות ז'נבה, התשנ"ג-1993	
(הצעת קבוצת חברי כנסת)	
הצעת חוק איסור פרסום מודעות ברכה מטעם גופים ציבוריים, התשנ"ג-1992	
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)	
הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון – הצהרת אמונים של חברי הכנסת)	
(הצעת חבר הכנסת ז"ב בגין)	
הצעת חוק מימון מפלגות (תיקון – הוראות שונות), התשנ"ג-1993	
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)	
הצעה לסדר-היום	
שלילת חופש הפולחן מראובן מנינג בארצות-הברית	
הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 83) (לימודים במסגרת קדם-צבאית),	
התשנ"ג-1993	
(קריאה ראשונה)	

סמים כבעיה חברתית, לאומית וביטחונית

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני פותח את ישיבת הכנסת, יום שלישי, י' בתמוז התשנ"ג, 29 ביוני 1993.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

כבוד הנשיא!

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו מברכים את נשיא מדינת ישראל. מאז בחירתו והשבעתו כאן במשכן הזה, זה הביקור הראשון שלו כמשתתף או כמי שנוכח בדיון בכנסת.

עם כניסתו לתפקיד ביקש הנשיא שאנחנו נשתף אותו במידע על הנעשה בכנסת. באופן שוטף אנחנו מעבירים לנשיא, ללשכתו, את סדר-היום שלנו. מדי פעם בפעם הנשיא ירצה לפקוד את הבית ובצורה כזו לבטא את יחסו לנושאים השונים הנדונים כאן. אני מברך על הסגנון הזה. אני מקווה שזו תהיה מסורת מבורכת של בית-הנשיא ושל הבית הזה.

החלטנו להקדיש את רוב הדיון היום לבעיה חברתית קשה מאוד, למאבק בנגע הסמים.

חברי הכנסת, יש לנו עכשיו ועדה קבועה בראשות חבר הכנסת רפאל איתן, שעוסקת בנושא. פעילות הוועדה היא המשך של ועדה קודמת שפעלה במרץ רב בעניין הזה, בראשות חברי כנסת אחדים. אנחנו מיסדנו את זה מתוך תקווה שהדבר יסייע באופן מעשי למאבק בתופעת הסמים.

יש לנו פעילות מקבילה ברמה של הממשלה. יש לנו סגן שר שמייחד את רוב זמנו ומרצו לבעיה הזאת, סגן השר אלי בן-מנחם.

נמסר לי על-ידי מארגני היום המרוכז והתמציתי הזה, שיש בישראל כ-250,000 משתמשים בסמים, וכי השימוש בסמים גובר והולך. נמסר לי גם על-ידי העוסקים בדבר, שהפשע הזה מתפשט. מעורב בו עולם הפשע, ופשע גורר פשע. זה אולי הדבר, הצרעת או המגפה השחורה של ימינו.

כל ההתמסרות למאבק בתופעה הזאת, בניסיון לצמצמה, כל כך חשובה, שאם נצליח אפילו להציל חלק מן המעורבים בעניין מן האומללות, לדכא ולרמוס חלק מן הפושעים שעוסקים בפרשה הזאת, הרי עשינו מעשה חשוב.

אני מברך את כל מי שנתן יד גם לארגון היום הזה. יש פה הרבה גופים, ואני מתאר לעצמי שהדוברים יזכירו אותם אחד לאחד.

אני מזמין את חבר הכנסת רפאל איתן לשאת את דברו. סעיף ראשון בסדר-היום שלנו: סמים כבעיה חברתית, לאומית וביטחונית. אחריו – סגן השר אלי בן-מנחם, סגן השר הממונה על הנושא.

רפאל איתן (יו"ר הוועדה למלחמה בנגע הסמים):

כבוד נשיא המדינה, יושב-ראש הכנסת, חברי הכנסת, היום לפני 47 שנים היה מה שמכנים "השבת השחורה". שבוע אחרי זה, בגלל "השבת השחורה", התגייסתי לפלמ"ח.

ממשלה נכבדה, נגע הסמים מהווה איום גובר על החברה, ללא הבדל וסיווג של שכבות אוכלוסייה, גיל, תעסוקה או מצב כלכלי. הסיכון מתבטא בפגיעה בתפקוד האישי, בהוצאות כספיות כבדות שכיסוין מגביר את הפגיעה הפלילית ועבירות רכוש.

באין מרכז מידע ארצי – כלומר, לא קיים מרכז כזה – הנתונים המתפרסמים אינם מדויקים דיים כדי שניתן יהיה לנקוט צעדים נכונים במאבק בנגע הסמים, ובעיקר בתכנון לטווח ארוך. מהנתונים הנפוצים כיום ניתן ללמוד, ש-200,000-300,000 משתמשים בסם כלשהו, מזוהים במדינת ישראל, מהם 30,000-50,000 מכורים. כל משתמש עלול בזמן כלשהו להיכלל ברשימת המכורים.

על-פי אומדן, עלות הסחר בסמים היא כ-3 מיליארדי דולר בשנה בתחומי מדינת ישראל. עלות הנזקים עקב פשיעה, כליאה ונזקים אחרים – כ-2 מיליארדי דולר בשנה. סך הכול, 5 מיליארדי דולר, שהם 1% ממחזור הכספים המולבנים בעולם. 500 מיליארד דולר מולבנים מדי שנה בנושא הסמים. שוב, הכול אומדן, כי אין מידע מדויק.

היקף הבעיה והשלכותיה המסוכנות בעתיד מחייבים התייחסות שונה בדרג הממשלה, ועל המאבק הזה בכל צורותיו חייב להיות מופקד שר במשרה מלאה. רצוי והגיוני שיהיה זה שר המשטרה. ובמשטרה – רצוי שיהיה אגף מיוחד למלחמה בנגע הסמים במעמד של מרחב, שייזום, ירכז ויפעיל את כל המשאבים האנושיים והאחרים במאבק הזה.

תחומי הפעילות הנוגעים למשרדי ממשלה אחרים הם, על-פי סדר עדיפויות יורד: מניעה, גמילה וחקיקה.

המאמץ העיקרי צריך להיות מופנה למניעה בשני מישורים: מישור אחד – הסברה ותעמולת נגד, מגילאים נמוכים ועד כלל האוכלוסייה, תוך שימוש נבון ומתוחכם בכל אמצעי התקשורת; והמישור

השני – פעילות משטרתית ואחרת לצמצום החדרת סמים לגבולות המדינה, מלחמת חורמה במפיצים, במבריחים ובסוחרי סמים, שיתוף פעולה הדוק עם מדינות אחרות, לרבות הסכמי הסגרה של סוחרי סמים.

קיימות שיטות שונות לגמילה, חלקן יעילות יותר וחלקן פחות. אין שיטה אחת טובה ומקובלת. לכן, ככל שירבו המוסדות והארגונים העוסקים בגמילה כן ייטב, בתנאי שכל מי שעוסק בנושא זה מורשה על-ידי משרד הבריאות ופועל בהתאם לחוק ולכללים שנקבעו על-ידי הכנסת והרשויות למלחמה בנגע הסמים, ואני מוסיף – ואלכוהול, כי את האלכוהול צריך לכלול באותה מסגרת.

הוועדה למאבק בנגע הסמים והאלכוהול יוזמת ומגישה הצעות חוק שנועדו לתת בידי הרשויות אמצעים הולמים בתחום החקיקה, המותאמים לחומרת הבעיה. אם מעשים של הפצה ושימוש בקטינים לסחר בסמים, או פיתוים להשתמש בסמים הם מעשים דרקוניים, גם הענישה צריכה להיות באותה קטגוריה.

ראוי לציין, שצריכת אלכוהול אינה מסוכנת פחות משימוש בסמים, על כל היבטי הסיכון, אולם השימוש באלכוהול מותר ללא הגבלת כמות וסוג, פרט לגילאים שמתחת לגיל 18, שאסור למכור להם אלכוהול; אבל החקיקה הזאת אינה נשמרת, כי גם ילד בן 10 יכול ללכת ביום לצרכנייה ולקנות קרטון ויסקי.

צריכת האלכוהול במדינת ישראל נמצאת בעלייה, וגילאי הנזקקים לאלכוהול בירידה. זו תופעה מוכרת בארצות אירופה, והיא מתחילה להיות בעיה חמורה במדינת ישראל.

מבנה וארגון – משרד ממשלתי, ואלה יהיו אחריותו ועיסוקו הבלעדיים. דיברתי קודם על משרד המשטרה; הרשות למלחמה בסמים, שהיא הזרוע המקצועית של המשרד – אני מדבר על מה שצריך להיות. יש אגף במשטרת ישראל, המרכז את כל הפעילות היזומה והמזדמנת, לרבות שיתוף פעולה בין-לאומי בדרג של ראשי ממשלה, מעין ועדה מתמדת, שתתכנס מדי פעם כדי לזרז וליזום פעילות משותפת, חוץ מהפעילות המוכרת של שיתוף פעולה בין-לאומי ברמה של משטרות או של מוסדות אחרים; מועדון של ראשי ממשלה, שיתאסף מדי פעם ויטכס עצה בצורה מרוכזת, וינחה את הכפופים להם כדי שיפעלו בצורה יעילה, מרוכזת ונמרצת.

אנחנו חייבים להקים מרכז מידע ארצי, שיספק נתונים ויבצע מחקרים לכל הנוגעים בדבר, וכן לאוכלוסייה הזקוקה למידע ייחודי, כגון בנושא גמילה, היכן ואיך. ושוב, לא נתבסס על אומדנים או נתונים שהם בספק, כי אי-אפשר לבסס תוכנית ארוכת טווח על אומדנים.

אגפים במשרדי הממשלה: בחינוך, ברווחה ובבריאות, שזה יהיה עיסוקם הבלעדי בתחום המניעה והגמילה, כאשר בניגוד לשיטת התקצוב הרגילה – תקציב שנתי, לצורך המאבק בנגע הסמים והאלכוהול – יוקצה תקציב תלת-שנתי, על-פי תוכנית פעולה מפורטת, שתוכן על-ידי הרשות למלחמה בנגע הסמים והאלכוהול ותימסר למשרדים כהנחיה לביצוע ובפיקוח הרשות.

הוועדה למאבק בנגע הסמים והאלכוהול מגישה היום סדרה של הצעות חוק ותיקונים לחוקים קיימים. התפשטות הנגע מחייבת נקיטת צעדים לא שגרתיים, תקיפים וקשים, כדי לבלום את המגפה הנוראה.

הזו. אני פונה בזאת לחברי הכנסת לתמוך בהצעות החוק ולהפגין דאגה ומודעות. בהכנת החקיקה המוגשת לפניכם השתתפו מומחים ונציגי משרדי הממשלה. בהמשך תהליך החקיקה ניתן על-פי התקנון להציע הסתייגויות, ואנחנו נתייחס אליהן בכובד ראש.

נמצאים אתנו היום אורחים רבים שבאו ליום המלחמה בנגע הסמים בכנסת, ראו את הפעילות, השתתפו בפעילות, תרמו מזמנם ומיכולתם כדי לתת לנו להבין איך מרגישה האוכלוסייה שהיא פוטנציאל לנפילה לשימוש בסמים. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה. אני מודה לחבר הכנסת רפאל איתן.

נמצאת לפני רשימת הגופים שהשתתפו בתכנון היום הזה ובארגונו. יש כאן משרדי ממשלה, אני לא אקרא בשמותיהם כי זה ברור. נוסף על כך – שירות בתי-הסוהר, מרכז הסברה, הרשות למלחמה בסמים, השירות הבולאי, המועצה הלאומית לשלום הילד, האגודה למניעת אלכוהוליזם בישראל, אל-סם, חסל-סם, כמו-כן, בית-הספר התיכון המקיף בהרצלייה.

משה קצב (הליכוד):

שישה שרים מופקדים על הגופים האלה, ואף אחד אינו נמצא; שר הבריאות, שר הרווחה, שר המשטרה – – –

דוד מגן (הליכוד):

קודם כול ראש הממשלה.

היו"ר ש' וייס:

ראש הממשלה נמצא בשליחות ממלכתית.

חבר הכנסת גון שגב, רצית לומר משהו? מהמקום.

גון שגב (צומת):

היה רצוי שיהיו כאן שני שרים לפחות, אלה הקשורים קשר ישיר בפעילות נגד נגע הסמים, שר המשטרה ושר החינוך.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, סגן השר אלי בן-מנחם עוסק בנושא הזה, מרכז מידע, והוא כאן. אני רואה גם שלושה סגני שרים.

חברי הכנסת, אני רוצה להציע לכם שנרגיש נוח בבית הזה, בכל הרכב. עבודתנו היא עצמאית. השרים צריכים לבוא, חלקם. יש לי רשימה של שרים תורנים. אני אעיר את תשומת לבם של הממשלה. אין לנו שום סיבה להרגיש לא נוח. אני מציע שהם ירגישו לא נוח שהם לא כאן.

משה קצב (הליכוד):

אני מציע להפסיק את הדיון.

היו"ר ש' וייס:

לא נפסיק את הדיון. איזו הצעה זו? הדיון הוא שלנו, לא של הממשלה.

משה קצב (הליכוד):

ההצעה היא של הממשלה לא של הכנסת.

קריאות:

— — —

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני מבקש לכבד את הכנסת ולהירגע. יש לנו אורח חשוב. חבר הכנסת קצב, אל תעשה עכשיו שערורייה.

אלי דיין (העבודה):

אברהם הירשזון (הליכוד):

חבר הכנסת אלי דיין, אתה שלם עם זה?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת הירשזון, נגמר הסיפור. אנחנו נעיר לממשלה. יש לנו אורח מכובד. נקיים את הדיון. הדיון הוא שלנו. אני מעביר לידי ראש הממשלה את מה שצריך להעביר בנושא הזה. מספיק. כל מי שמוסיף עכשיו מלה פוגע בדיון שהוא חשוב לגופו. מספיק לקחת טרמפים על הדיון הזה.

חבר הכנסת אלי בן-מנחם, בבקשה.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

כבוד נשיא המדינה, אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מפאת היום החגיגי הזה אני לא רוצה לשאול אתכם, האופוזיציה, מתי בכלל, במשך ארבע שנים, דן ראש הממשלה הקודם בנושא הסמים; מתי הופיעו שרים שלכם, שאתם הולכים להרוס יום יפה כזה.

משה פלד (צומת):

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אברהם הירשזון (הליכוד):

אתה מרוצה מזה?

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

בושה וחרפה, תתביישו לכם. תכבדו את האורחים.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אלי בן-מנחם, תקשיב לי. אני מבקש לקיים דיון בנושא, לא להתגרות.

יהושע מצא (הליכוד):

תזכור שהכוונה לסגן השר.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני אפסיק את הדיון, לא בגלל היעדרות הממשלה, לא – – –

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

הממשלה פה.

היו"ר ש' וייס:

בגלל ההתנהגות שלנו. אני פונה אליכם איש איש באופן אישי. זה מעמד מיוחד, במידה מסוימת ראשון מסוגו. גם אם מישהו צודק – יבליג עכשיו. אני מבין שיש מחאה ואני מבין שיש כאן אי-נחת. נברר זאת אחר כך. אני מבקש שלא להפוך את האי-נחת לתצוגה, במקום הנושא העיקרי. זאת מתחילה להיות הצגה. בבקשה.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, במדינת ישראל כ-250,000 איש ואשה משתמשים בסמים. מכת הסמים היא אחת המכות החברתיות הקשות ביותר הפוגעות בחברה הישראלית. נגע הסמים פשט והגיע לכל שכבות האוכלוסייה.

למרות הניסיון להציג זאת כמכה הפוגעת בכולם, שווה בשווה, אני, כתושב שכונת מצוקה, כאדם שחי את השטח ומכיר את הבעיה מקרוב, טוען שהפגיעה קשה יותר באזורים החלשים יותר, וצריך להשקיע משאבים גדולים יותר באזורים החלשים יותר.

הממשלה הנוכחית, בראשות יצחק רבין, דיברה על שינוי סדרי עדיפויות לפני מערכת הבחירות. אחד הדברים המרכזיים שראש הממשלה יצחק רבין הוביל אליו הוא הגדלה משמעותית של התקציב למאבק בסמים. התקציב הוגדל בכ-130%. נוסף על כך, ראש הממשלה מינה סגן שר מטעמו שיטפל ישירות, יום יום, בנגע הסמים ובמאבק בסמים. דבר כזה לא ראינו בעבר, ואתם יודעים על מה אני מדבר.

הרשות למלחמה בנגע הסמים בעבר היתה רשות בלי אבא, ויושבים כאן נציגי הרשות למלחמה בנגע הסמים. זאת פעם ראשונה בהיסטוריה שממשלה מרחיבה תקציבים, מגדילה תקציבים – – –

נעמי בלומנטל (הליכוד):

למה אתה אומר את זה? למה אתה מנצל את הבמה הזאת לעשות תעמולה? הממשלה שלנו הקימה את הרשות למלחמה בנגע הסמים. הממשלה בראשות רבין קיצצה בתקציב ורק – – –

היו"ר ש' וייס:

אל תתגרה, חבר הכנסת בן-מנחם.

קריאות:

— — —

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אמרתי – – –

קריאות:

— — —

נעמי בלומנטל (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

רק רגע, חבר הכנסת בן-מנחם, תן לי. חברת הכנסת נעמי בלומנטל, רק שנייה. חברי הכנסת, אני רוצה לפנות אליכם שוב — — —

יוסף עזרן (ש"ס):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת יוסף עזרן, אתה סגן היושב-ראש, תעזור לי. עוד מעט תשב כאן במקומי.

קריאות:

— — —

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אם יש טעם בייעוד של יום למאורע או למבצע מסוים, הטעם הוא שנשמור על ריסון, ואני פונה גם לסגן השר וגם לחברי הכנסת להוריד קצת מהמתח הפוליטי, שהוא טוב מאוד בבית הזה היום, להדגיש את המטרה העיקרית. אני לא צנזור של דברים; מידה מסוימת של ריסון עצמי. יש לנו היום, בהחלט, מטרה משותפת.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אני מצטער, אבל אני אומר את אשר על לבי. הכנתי לי הרבה מאוד נאומים — — —

היו"ר ש' וייס:

מייד, לא באמצע.

קריאות:

— — —

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

— — — אבל אני שם הכול בצד ומתייחס לנאום שאחר כך — — —

קריאות:

— — —

היו"ר ש' וייס:

רבותי — — —

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

היו דברים מעולם — — —

היו"ר ש' וייס:

רבותי, אני חבר הכנסת כבר 12 שנים — — —

משה קצב (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אי-אפשר להמשיך ככה. או שהוא יכבד את הבקשה שלך — — —

היו"ר ש' וייס:

תסלח לי, את זה אני אחליט, לא אתה. לא נתת לו להגיד משפט.

משה קצב (הליכוד):

ראש הממשלה הקודם היה מופקד אישית על הרשות למלחמה בנגע הסמים – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת – – –

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אבל הוא לא היה בכנסת פעם אחת.

קריאות:

– – –

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

פעם אחת הוא לא הופיע בנושא הסמים מעל במת הכנסת, ואתה יודע את זה.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

– – –

קריאות:

– – –

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אל תספרו פה סיפורים.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני אפסיק את הדיון הזה – – –

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אל תספרו ואל תטעו את העם כל הזמן, כי אתם משקרים.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בן-מנחם, תקשיב לי עכשיו – – –

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

ראש ממשלה מנותק מהעם; זה מה שהוא היה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בן-מנחם, תקשיב לי.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת נעמי בלומנטל.

אברהם יחזקאל (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אבי יחזקאל.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

היה.

היו"ר ש' וייס:

רגע, רגע – – –

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אל תמשכו אותי בלשון.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אלי בן-מנחם, רק שנייה. אדוני סגן השר, שקט.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אם תרגיע אותם, אני אכבד את האירוע בדיוק – – –

היו"ר ש' וייס:

אל תיתן לי עצות את מי להרגיע. לולא היתה התגרות – לא הייתי צריך להרגיע.

קריאה:

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש שלא לדבר עכשיו. אנחנו ננסה עוד חמש דקות. אם אנחנו מסוגלים לקיים דיון בנושא החשוב הזה, נקיים; אם לא – אני אפסיק אותו.

גונן שגב (צומת):

פוליטיקה זה סם, אבל סם זה לא פוליטיקה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת גונן שגב, אתה אמרת את שלך, תסלח לי. אתה אמרת את שלך.

חברי הכנסת, שימו לב, יש לנו כ-30 דוברים, ביניהם דוברים רבים מאוד מטעם הליכוד. אני בטוח שהם ישמרו היטב על כבודו של ראש הממשלה הקודם, כי יש מה לומר בנושא הזה. אני מציע – – –

נעמי בלומנטל (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

תקשיבי לי, תקשיבי לי. אני מציע שנשלב גם את ההערות בתוך הדיון. אני פונה שוב אליך, אדוני סגן השר. יש ליום הזה מטרה. תן לנו כתף כדי להגשים את המטרה הזאת. המטרה היא לעסוק היום בעיקר בעתיד ולא בעבר. מותר לי לצפות זאת גם ממך. בבקשה. נעשה עוד ניסיון אחד.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הודעתי כי הממשלה הנוכחית הגדילה את התקציב משמעותית, אבל גם עם ההגדלה הזאת, האם התקציב מספיק? – עדיין לא. יש הרבה מה לעשות. לצערי, תקציבי המלחמה בסמים מפוזרים בין משרדים שונים, כפי שתקציב שיקום השכונות מפוזר בין משרדים שונים ומשונים. לא אנחנו המצאנו את זה. הנושא הזה קיים הרבה מאוד שנים, ואני לא בא

לתקוף איש, אבל מעבר להגדלת התקציבים חיפשנו דרכים כיצד משרדים נוגעים בדבר יטפלו טוב יותר, פנימית, בתוך התקציבים שלהם, בכל נושא המאבק בסמים.

ברשותכם, אני אתחיל דווקא במשרד החינוך והתרבות. הנתונים מוכיחים שכ-5% מילדי או מתלמידי ישראל משתמשים בסמים מסוג זה או אחר – – –

נעמי בלומנטל (הליכוד):

— — —

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

6.4%, חברת הכנסת בלומנטל, בתל-אביב בלבד, ואני מדבר על נתונים ארציים, לכן אנא, בואו לא ניקח את הנתונים הקשים אלא את הנתונים האמיתיים של כל מדינת ישראל, לא רק של תל-אביב.

אותם צעירים שמשתמשים בסמים, אם לא נתחיל לטפל בהם, אם לא נסביר נכון בבתי-ספר, מהיום, אנחנו עשויים להגיע למצב שיחידות שלמות לא תגויסנה לצה"ל בעתיד בגלל שימוש בסמים, וכולנו יודעים זאת. אני לא רוצה להאריך; אני רוצה לתמצת ולומר מה אנחנו מתכוונים לעשות, ומה עשינו.

בפגישה עם מנכ"ל משרד החינוך והתרבות, לא מזמן, לפני כשבועיים, דרשנו להפוך את הסרט – אני לא אזכיר את שם הסרט כדי שלא לעשות לו פרסומת, כולם מכירים את הסרט על נערה שהידרדרה לסמים – לסרט חובה בכל בתי-הספר במדינת ישראל. חלק מהשיעורים בבתי-הספר יהפכו שיעורי חובה בנושא הסמים.

אני מסתובב בתוך בתי-הספר, כפי שרבים אחרים מסתובבים, ומתברר שהתלמידים רוצים לראות מדריכים שידברו אתם, שיספרו להם, מדריכים שמבחינת הגיל מתאימים להם.

יש החלטה של ראש הממשלה להקים יחידות בצה"ל, מדריכות צעירות, חיילות בנות 18, שתעבורנה הכשרה מיוחדת לטיפול בנגע הסמים בבתי-הספר. חיילים נוספים יוכשרו לסגירת הגבולות – גבול הצפון, גבול הדרום – בפני הכנסת הסמים. כפי שאנחנו יודעים, אנחנו מצליחים למנוע 5%, אולי קצת יותר, של החדרת הסמים מכל המקומות, גם משדות התעופה ומהנמלים. הכוונה היא להגביר את הפיקוח, לעשות יותר, לא מתוך התקציב הכללי של הרשות אלא מתקציבי משרדים אחרים.

בבתי-הספר הוקמו היום – אני מקווה שבתוך שנה הם יגיעו לכל בתי-הספר במדינת ישראל – קבוצות "נוער אומר לא לסמים". ראיתם אותם היום כאן. אלה קבוצות נהדרות של חבר'ה צעירים שעובדים בהתנדבות במאבק בסמים. אני רוצה, עם משרד החינוך והתרבות, לחבר אותם. יש גם קבוצות אחרות שתחת משרד החינוך והתרבות, שיעבדו כקבוצות משותפות, כדי להגיע לכל הציבורים הצעירים, כדי למנוע כמה שיותר את החדרת הסמים לתוך בתי-הספר. אם נשקיע כאן

בהסברה נכונה בתוך בתי-הספר, מעבר לשעות הלימודים, אולי נצליח להקטין את הממדים האלה, בעיקר בקרב הדור הצעיר שהוא דור העתיד של מדינת ישראל.

נוסף על כך, המשטרה הגבירה את התקציבים הפנימיים שלה למאבק בסמים, עם יחידות מיוחדות. נכון שהם לא מצליחים לסגור הרמטית או להגיע לכל סוחר סמים, אבל בפגישות שלנו עם משרד המשטרה הובטח שהטיפול יהיה הרבה יותר עמוק, הם יגיעו יותר מהר, והם יטפלו בנושא בחומרה גדולה יותר.

לצערי, אף שהעונשים בחוק כבדים מאוד, עונש לסוחר סמים הוא כ-25 שנות מאסר. בתי-המשפט, לצערי, לא מחמירים דיים. הם לא מחמירים מספיק בנושא הזה. מה לעשות? יש לנו בדיקות בנושא הזה. נפגשנו עם שר המשפטים ודרשנו לפעול ולהחמיר בעונשים. שר המשפטים הבטיח לפעול כדי ששופטים ידעו מה זה 5 גרמים או מה זה 3 גרמים סמים. הם ידעו ש-3 גרמים סמים – אלה סוחרי סמים ולא לשימוש אישי, כדי שלא יהיה מצב שאנשים יזכו משום ששופטים לא יודעים מספיק.

שר המשפטים הבטיח לפעול בנושא הזה. שר המשפטים הבטיח, נוסף על כך, שלא לתת חנינה לסוחר סמים במדינת ישראל. לא תהיינה חנינות לסוחרי סמים.

בחוק מופיעים חילוט רכוש ודברים נוספים, ולצערי גם הדברים האלה אינם מבוצעים. אני יודע שהיום גם יועלה חוק עם תיקונים לחוק פקודת הסמים המסוכנים, ומי שיענה בשם הממשלה הוא שר המשפטים, שיושב כאן. הוא יביע את עמדתו ואת עמדת הממשלה. לכן, אני גם לא רוצה להיכנס לחוק, אף שיש לי כמה השגות. יש גם דברים טובים בחוק, אבל בסך הכול שר המשפטים, בשם הממשלה, יענה על החוק.

דוד מגן (הליכוד):

הממשלה תומכת בחוק?

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אמרתי ששר המשפטים יענה.

היו"ר ש' וייס:

נראה עוד מעט.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

יש דברים טובים, ואני מבטיח לך שיש גם דברים שאתה לא תסכים להם – – –

דוד מגן (הליכוד):

מה שחשוב הוא לאשר זאת היום.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אולי תשמע את החוק? אולי תבדוק את החוק? אולי יש שם דברים שתתנגד להם? אני אביא לך דוגמה של סעיף בחוק.

אני אומר לך זאת שוב, חבר הכנסת מגן, מתוך ניסיון שלי בתוך השכונות. היום מאפשרים, על-פי חוק הנוער מ-1960, לקחת ילדים מבתי שבהם ההורה משתמש בסמים. אני נאבקתי קשות כדי להחזיר ילד למשפחה שלקחו לה את הילד. מתברר שהילד לא הלך למוסד אלא עבר לאימוץ של משפחה כזו או אחרת.

בהצעת החוק היום מופיע סעיף האומר – ועל כך דיברתי גם עם חבר הכנסת מנע – שאזור שיוגדר כאזור שיש בו שימוש בסמים, אני אומר לך זאת במלים הפשוטות שלי, אפשר לדוגמה להפעיל את החוק, לקחת את הילד על-פי החוק הזה – – –

דוד מנע (הליכוד):

למה אזור? כתוב: מקום שבו משתמשים בסמים.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

כתוב: מקום שבו משתמשים בסמים. המקום יכול להיות שכונה שלמה, המקום יכול להיות רחוב שלם, המקום גם יכול להיות בית.

רבותי, ילד הוא דבר יקר להורים. אנחנו צריכים להיות זהירים, לבדוק מאה פעם לפני שלוקחים ילד ומוציאים אותו מההורים ומעבירים אותו לגוף מאמץ.

לדוגמה, יש עונשי מינימום בחוק הזה. אני ישבתי עם שר המשפטים, ישבתי עם אנשי מקצוע. הם טוענים שאסור להפעיל עונש מינימום, כי בתי-משפט שאצלם זה יהיה גבולי, יחליטו שלא להעניש, כי יש עונש מינימום. יש פלוסים ויש מינוסים.

שר המשפטים מכיר את הנושא טוב ממני ואני מודה בזה. השר יעלה את ההשגות שלו, אתם תשמעו, ומי שיחליט בסופו של דבר הוא הכנסת עצמה. אני לא רוצה להיכנס לדברים נוספים.

דוד מגן (הליכוד):

אני מצפה – – –

היו"ר ש' וייס:

יש לי בקשה, אדוני סגן השר, כדי להדגיש את אחדות העניין בנושא זה, תפנה גם קצת לקואליציה, כי אתה מקפח, ואז זה כאילו ויכוח. הנה יש עוד חברי כנסת, שהם חברים שלך, דבר גם אליהם.

חבר הכנסת נתניהו, אני מבין שאתה צריך לצאת מסיבות אובייקטיביות, לכן אקדם אותך ברשות הדיבור.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אני רוצה להודיע לגבי החוק, חבר הכנסת מגן, שבקרוב מאוד יונח חוק ממשלתי עם תיקוני חוק הרשות למלחמה בסמים וגם תיקוני חוק – – –

בנימין נתניהו (הליכוד):

אני מתנצל על שמסיבות פרטיות של אזכרה אני חייב לעזוב את האולם. אני מכבד את המעמד, אני מכבד את נשיא המדינה.

דוד מגן (הליכוד):

אני מציע שתתמכו היום בהצעת החוק, ושאר הנושאים הנתונים במחלוקת יידונו בוועדת הפנים.

היו"ר ש' וייס:

אדוני סגן השר, בתוספת להצעה אני מציע גם לפנות קצת לצד השני.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

בפגישות משותפות עם משרד הבריאות – משרד הבריאות פועל ומשקיע הרבה יותר בטיפול בנפגעי סמים בכל המקומות, בכל הערים, אולי לא מספיק, אבל משתדלים לעשות הרבה יותר כבר השנה. משרד הבריאות הגדיל תקציבים בנושא המאבק בסמים.

בפגישה עם שר האוצר ומנהל מס הכנסה ושר המשטרה סוכם, רבתי, שתיקים של סוחרים סמים וסוחרים גדולים שהמשטרה לא יכולה להגיע אליהם – התיקים האלה יועברו, וכבר יש כמה תיקים שהועברו מהאוצר למס הכנסה לטיפול עם המשטרה, כדי לשאול אותם אנשים מהיכן הגיעו לפנטהאוז שלהם, ל"מרצדס" שלהם; היכן מצאו את הכסף. מס הכנסה עושה זאת טוב יותר מהמשטרה, בחלק מן המקרים, כי המשטרה לא יכולה להגיע אליהם. הנושא הזה בבדיקה ובטיפול, ואני מקווה שמהר מאוד יביאו סוחר גדול כזה לבית-המשפט במדינת ישראל, כדי להפעיל נגדו את מלוא החוק, כפי שעשו זאת בחלק ממדינות אחרות בעולם. אולי זה ירתיע הרתעה נוספת אותם סוחרים גדולים שהיום שולחים את הקטנטנים, את ה"פושרים" שלהם לשטח, כדי למכור סמים, ואל הגדולים אי-אפשר להגיע.

אנחנו מתכוונים לסגור טוב יותר את הגבולות – פעולות של מכס, כפי שכל העולם עושה. שיתוף פעולה בין המכס של מדינת ישראל לבין שלטונות המכס באירופה ובמדינות אחרות ימנע החדרת סמים למדינת ישראל. לצערי, מחדירים סמים למדינה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אולי גם שיתוף פעולה עם המכס בלבנון, אחרי נסיגת ישראל מדרום-לבנון...

אברהם יחזקאל (העבודה):

— — —

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

רבתי, אם אתם לא יודעים — — —

נעמי בלומנטל (הליכוד):

חלק מהטרור ממזמן על-ידי סמים. אש"ף ממזמן על-ידי סוחרים סמים, זה דבר ידוע.

היו"ר ש' וייס:

זה נימוק שאני לא בטוח שאש"ף יאמץ, חבר הכנסת דראושה.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

נעמי בלומנטל (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, תנו לסגן השר לסיים את נאומו. נמשיך בבקשה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אתה יודע ---

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת דראושה אומר שצה"ל מבריא סמים.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דראושה, תראה איזו מהומה גרמת.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דראושה, אני קורא אותך לסדר. עכשיו אני מדבר, אל תדבר. חבר הכנסת זאבי, יש לי בקשה אליך, מדי פעם אתה מעיר הערה, ואני מבקש ממך שתעשה זאת בקול רגיל ואני אשמע. כשאתה מרים את קולך, אני פשוט לא שומע.

רחבעם זאבי (מולדת):

חבר הכנסת דראושה האשים את קציני צה"ל בהברחת סמים מלבנון. אני תובע את כבודו של צה"ל. לאיש הזה אין זכות להגיד מלים כאלה על צבא-הגנה לישראל.

תופיק זיאד (חד"ש):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת זיאד, היה לנו מספיק, אני קורא אותך לסדר פעם ראשונה. יש לי בקשה, מייד נברר זאת, תראו מה שאתם עושים פה. אין כמעט דיון שלא הופך בסופו של דבר להתנגשות ביניכם.

תופיק זיאד (חד"ש):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת זיאד, אני קורא אותך לסדר פעם שנייה. עשית לנו מספיק בשבוע שעבר. פעם בחודש מספיקה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, אני חייב להבהיר במשפט אחד את מה שאמרתי.

היו"ר ש' וייס:

אחר כך. אף לא משפט אחד עכשיו. אני קורא אותך לסדר. אני אתן לך את רשות הדיבור אחר כך, אחרי שסגן השר יסיים. אתה יודע שהמשפט שלך גורר משפטים נוספים, והכול בין המשפתיים אחר כך.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דראושה, קראתי אותך לסדר בראשית הישיבה, תירגע, אני מבקש ממך. מספיק. כל דבר הפוכים מייד לנושא פוליטי חריף, ישר עד הקצה.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

רבותי, אני מציע, ברשותכם, להתייחס לכמה פעולות שאנחנו כבר עושים ב-1993-1994 – יעדים לשנים הקרובות: א. הגדלת מספר בתי-הספר העוסקים בחינוך, במניעה ובהסברה ל-1,500 מתוך 4,000. הלוואי שנעשה יותר מזה. אנחנו גם ריאליים, מציאותיים.

ב. הגדלת מספר מיטות האשפוז בכפרי הגמילה ובמוסדות הגמילה בתוכניות ארוכות טווח. בתוכנית כזאת מדובר על שנה-וחצי ולפעמים גם על שנתיים. הכוונה היא להגיע ל-300 מיטות, כאשר לפני שנה ושנתיים – ופה אני לא מדבר בנימה פוליטית – היו מעט מאוד מיטות. כבר בקדנציה הקודמת התחלנו להקים את המוסדות האלה. לשמחתי – – –

היו"ר ש' וייס:

אדוני סגן השר, אתה כבר צריך לסיים, יש לנו זמנים קצובים.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אני מבקש עוד דקתיים.

היו"ר ש' וייס:

הפעם דקתיים ממש. בבקשה.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

חיזוק הטיפול בבתי-הסוהר במדינת ישראל, דרך משטרת ישראל, דרך השב"ס – הם עושים עבודה נהדרת. אני רוצה גם יתר שיתוף פעולה, כי היום, לצערי, חלק מאותם אסירים שיוצאים מבתי-הסוהר אחרי הגמילה אין להם מקום עבודה, ואחרי זמן לא רב חלק מהם חוזרים לבית-הסוהר. האינטרס הוא למצוא את השילוב ואת ההמשכיות עם המשרדים הנוגעים בדבר, כמו משרד העבודה והאחרים, כדי להכשיר את האיש, להביא אותו למקום תעסוקה, לתת לו עדיפות, כדי שיוכל לבנות לו חיי קהילה, חיי משפחה, וכדי שיתרום למדינת ישראל.

מסע הסברה פומבי למאבק בנגע הסמים – אני מקווה שבקרוב מאוד יהיו תשדירים בטלוויזיה הישראלית. אתם יודעים שלשדר בטלוויזיה קשה מאוד, וזה עולה סכומי עתק. פניתי לראש הממשלה, וראש הממשלה פועל כדי להפוך את התשדיר, על-פי סעיף 46 לחוק, לתשדיר חינם בטלוויזיה הישראלית. כולנו חושבים שחשוב מאוד שהמאבק בסמים יהפוך מאבק לאומי ותשדירים כאלה יוכלו להתקיים.

לגבי הקמת כפר גמילה. הנושא הזה בטיפול, וכבר אושרה במועצת הרשות הקמת כפר גמילה נוסף בדרום הארץ. יש לנו בעיה קשה מאוד בדרום הארץ מבחינת הסמים, ואנחנו מתכוונים להקים כפר גמילה. כבר יש קרקע, יש הכול. צריך להתחיל להריץ את זה.

משה קצב (הליכוד):

מתי הוא יקום?

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

זה כבר מצוי בשלבי טיפול. הוויכוח הוא על המיקום. יש קרקע במקום מסוים, ויש קרקע קרוב לבאר-שבע, במרחק חצי שעה מבאר-שבע. אני מעריך שזה יהיה בשנה הזאת. אינני רוצה להתחייב, אבל זה יכול להיות בתוך שישה-שמונה חודשים, נתחיל להזיז את זה, כי זה חשוב מאוד.

בפגישה עם יהודי ישראלי עשיר מאוד סוכם שהוא יתרום כ-400,000 דולר להקמת כפר גמילה לנוער. רבותי, אין לנו היום טיפול בנערים. זה טיפול קשה, מיוחד, כל אחד צריך לטפל בעצמו. ואנחנו מתכוונים להקים כבר בשנת התקציב הקרובה, עם התרומות של האדם הזה, כפר גמילה מיוחד לנוער.

רענן כהן (העבודה):

גם אנחנו רוצים לדבר.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

חבר הכנסת רענן כהן, האם היתה פעם אחת שלא רצית לדבר? אתה רוצה תמיד, אני יודע, אבל חכה בסבלנות ותדבר בתורך.

ובכן, הכוונה היא להקים כפר כזה לנוער, כדי שאלה שהידרדרו ויידרדרו – יהיה להם מקום לטיפול, וכדי שנוציא אותם מזה, ננקה אותם, והם ימשיכו ויתגייסו לצה"ל, ולא כפי שקורה היום, לצערי.

"מפעל הפיס" הקצה השנה כ-14 מיליון שקל. גדעון גדות עושה עבודה יפה מאוד, עבודה מצוינת, בנושא כפרי הגמילה, הקמת מרכזי הכשרה, במלכישוע, באילנות. והכוונה היא שבכל מקום כזה יהיה מרכז הכשרה. ואחרי שהמרכז יוקם על-ידי "מפעל הפיס", הטיפול יועבר אלינו, ועם משרד העבודה והרווחה נכשיר את אלה שהתנקו מסמים. ואחרי זה נצא אתם הלאה ללשכת התעסוקה כדי לשלב אותם במקומות עבודה. ודבר נוסף, חשוב שמשטרת ישראל תעודד אותם ותשמור עליהם, ולא כפי שקרה, לצערי, לגבי אותם אנשים שהתנקו מסמים, והמשטרה לא ידעה. היא "דאגה" לכך שחלק גדול מהם יחזור לסמים, בגלל ההטרדות שלה, ולא בכוונה. הנושא הזה טופל על-ידי שר המשטרה, עם הגורמים במשטרת ישראל. אני רוצה שאדם שיצא מזה, יקבל אחרי ההכשרה גם מקום עבודה ויוכל לתרום לחברה בישראל.

בשנה הזאת מתכוונים להקים חמישה מרכזי חוסן במדינת ישראל, בעלות של חצי מיליון שקלים כל אחד. המרכזים יוקמו בלוד, באילת, בקריית-מלאכי ובנתניה. הבעיה שלנו עם חלק מהרשויות ועם ראשי רשויות היא, שהם לא נותנים יד להקמת מרכזים כאלה אצלם, כי הם לא מכירים בבעיית הסמים. חלק מכירים ותורמים, חלק אחר לא. אני אומר לראשי הערים: בואו תעזרו לנו לעזור ליישוב, כדי שנדע שיש בעיה, כדי שנוכל לטפל בהם. אנחנו צריכים שיתוף פעולה גדול יותר.

באשפוזיות מטפלים בכ-600 איש בשנה; במרכזי יום – כ-600 איש בשנה; בתחנות לחלוקת מתאדון – בכ-1,000 איש בשנה. וכל זה – בנושאי סמים. בקהילות – בכ-1,500 איש בשנה.

משה קצב (הליכוד):

אדוני סגן השר, האם ידוע לך שאזרחי ישראל מתים יותר מהמתאדון מאשר מהסם עצמו? מבין אלה שצורכים את המתאדון, אנשים מתים מתחליף הסם, שהם מקבלים על-פי מרשם של רופאי משרד הבריאות, יותר מאשר מהשימוש בסם עצמו.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

חבר הכנסת קצב, אינני רוצה לומר פה דברים שאינני יודע. קשה לי מאוד מאוד להאמין שאנשים מתים ממתאדון. אבל אני מבטיח להביא לך תשובה מדויקת מהגורמים הנכונים. המתאדון בא להחליף סם. ואם אתה רואה צעירים נרקומנים שהקימו משפחות, שרוצים איזה סם חלופי כדי להחזיק את עצמם, לא לגנוב, לא לפרוץ – וחבר הכנסת רפאל איתן התייחס גם לנזקים למשק, המסתכמים במיליארדי דולרים – חלק מהם מתנקה מהסם בסופו של דבר. אין ברירה. זו שיטה קשה. רק נרקומנים כבדים וקשים באים, וזה נעשה תחת פיקוח של רופאים. מקטינים להם את המינון בהדרגה. חלק מצליחים לחזור לחיי חברה. אבל אנחנו מונעים מהם לעשות דברים, עד אשר הם לא יקבלו את זה.

רבתי, נושא הסמים איננו נושא פוליטי. זה נושא שיש עליו קואליציה רחבה מאוד, מקיר אל קיר. המדינה, הממשלה, משתדלת לעשות ככל יכולתה. הכנסת הקימה ועדת סמים, דבר שלא היה בעבר. היתה ועדה, אבל לא במעמד של ועדות אחרות. אני מצפה, ואני אומר זאת בגלוי, ליתר שיתוף פעולה בין ועדת הכנסת לבין הגורמים הממשלתיים. כי הכוונות של כולנו טובות. הממשלה הקודמת התחילה בנושא הזה, היא פעלה והקימה את הרשות. אנחנו ממשיכים; מקווים לעשות הרבה יותר, כי זה נגע חברתי ממדרגה ראשונה. הפגיעה היום היא בחברה, מחר הפגיעה תהיה בביטחון.

אני מאמין שבכוחות משותפים, עם הסברה נכונה, עם אכיפת החוק, עם חינוך נכון, כולנו יחד אולי נצליח להביא להקטנת מספר המשתמשים בסמים, דבר שיתרום בסופו של דבר תרומה אדירה לחברה ולמדינת ישראל. תודה לכם.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לסגן השר אלי בן-מנחם. חברי הכנסת, אנחנו פותחים עכשיו בדיון.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני מבקש לומר משפט אחד.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דראושה, מכיוון שעכשיו יש שקט, בוא נעזוב את זה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

משפט אחד.

היו"ר ש' וייס:

לא, עזוב את זה. האווירה נרגעה, עזוב את זה. אחר כך נברר את זה. תאמין לי. הגענו לאיזה איזון
סביר – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אבל – – –

היו"ר ש' וייס:

מספיק, בלי אבל.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

– – –

היו"ר ש' וייס:

אז אני לא מרשה לך. אל תתווכח. לעולם אינך מקבל פסיקה של היושב-ראש. וזה יושב-ראש שהיה
מורה שלך שנתיים באוניברסיטה, ואוהד אותך. אז גמרנו.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

– – –

היו"ר ש' וייס:

אחר כך. חבר הכנסת דראושה, מספיק. אני מבקש ממך. אני רואה שיש רוח טובה. ניתן לדיון לנוע במסלולו.

חברי הכנסת שאלו אותי, כמה זמן יכול שר לדבר. על-פי המצב התקנוני הנוכחי, בדיונים כאלה – ללא הגבלה. מי שרוצה לשנות את התקנון, יש ועדת הכנסת.

שלוש דקות לכל משתתף בדיון. יש לנו משתתפים רבים מאוד. ראשון המתדיינים – חבר הכנסת דוד מנע, אחריו – חבר הכנסת אבי יחזקאל. שלוש דקות לכל נואם. זה מקובל בדיונים אישיים.

דוד מנע (הליכוד):

כבוד הנשיא, אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, נגע הסמים נוגע לכולנו, לנוער, למבוגרים, לשכונות המצוקה ולשכונות היוקרה, לבני עדות המזרח כמו גם לבני עדות אשכנז, צפון ודרום, נשים וגברים, מזרח ומערב. הסם הוא קטלני לא רק לזה שצרף או צורך אותו, אלא גם למשפחתו ולחברה שבה הוא חי.

נגע הסמים ההולך ותופח בשנים האחרונות מחייב התייחסות שונה מבעבר בכל המישורים, המקומי והבין-לאומי, בתחום החקיקה ובתחום האכיפה, וכן ביחס לנרקומן כפרט. ללא התייחסות מעשית יותר ונחושה יותר, תהפוך התופעה בעיה חברתית חמורה ביותר, הראשונה במעלה בחיינו.

האם מישהו יודע כמה משקיעה החברה כדי לגמול מכור לסמים? איזה חיזוקים צריכה משפחתו של צרכן הסמים, ומה עובר עליה?

לפי ההערכות של הרשות למלחמה בסמים, יש בישראל כ-30,000 מכורים לסמים וכ-200,000 משתמשים. העלייה בשימוש היא תלולה, ואומדן הכסף סביב שוק הסמים הוא כ-3 מיליארדי דולר בשנה. על-פי דיווחים בין-לאומיים, לפחות 120 מדינות מתמודדות עם הבעיה בדרגות חומרה שונות, וההערכות מדברות על 150 מיליון צרכני סמים ברחבי תבל.

מתמונת מודיעין עולה בבירור, שהיקף ייבוא הסמים ארצה הולך וגדל במאות אחוזים, והמסקנות מסקירת המצב בארץ כיום הן פשוטות וקשות: 1. קיימת אספקה סדירה וקבועה של סמים; 2. הפעילות האכיפתית אינה משפיעה על היקף השוק; 3. מספר צרכני הסמים הולך וגדל.

בעיית הסמים מתקרבת למצב של חוסר שליטה, והקורבנות הראשונים של המצב הם החוליות החלשות בחברה. הבולט בהקשר של בעיה זו הוא אזור המזרח התיכון וישראל בתוכו, וכן ארצות מזרח אירופה ודרום רוסיה, כשהגבולות הפתוחים של דרום רוסיה עם אירן ואפגניסטן והגידול החופשי בלבנון – אני חוזר: הגידול החופשי בלבנון ובמערב סוריה, הופכים את האזור ל"אסם הסם" של אירופה, אסיה ואפריקה.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אין אחידות עולמית בהיבט החוקי של הסמים, לא במישור המדיני ולא במישור הפנימי, ובמדינות השונות ניסו גישות ליברליות או גישות שמרניות, והתוצאה היא דומה. מכל מקום, מדיניות ליברלית בתחום הסמים נכשלה, והראיה: מספר המשתמשים הולך וגדל, והמדינות בעלות הגישה הליברלית הפכו מוקד עלייה לרגל לצרכני סמים וסוחרי סמים מכל העולם. עלינו להקדיש מאמצים לעצירת התופעה בתחילתה, כי אחרת – מאוחר מדי, יקר מדי וקטלני מדי.

לאלה המנסים לאכוף את החוק כלפי המשתתפים, לדוגמה, ב"מסיבות האסיד" למיניהן: המטרה שלכם היא לא הצעירים, המטרה שלכם היא אלו שמספקים לצעירים הללו את הסם, אלו שמפיצים את הסם. אותם צריך לתפוס ולעצור, עליהם יש לשים את היד ולגדוע את הנגע. יש להגביר את פעולות האכיפה, לתגבר את המערך המשטירתי בחוץ-לארץ ובארץ, ובעיקר להחמיר את הענישה, כפי שנציג מאוחר יותר כאן בכנסת.

הסמים הם לא כיף אלא מארה, הם לא לוקחים את המשתמש למעלה אלא מדרדרים אותו אל התהום, ואצטט מווידויה של אשת נרקומן: "נרקומן הוא אדם חולה, ואלוהים שנתן לכולם כוח לעזור לעצמם נתן אותם גם לנרקומנים. אני מתפללת בשביל כל אחד ואחד מהם שיצליח למצוא את האלוהים שבתוכו ויחלים ויאפשר לילדיו לחלום חלומות של ילדים".

ולסיום, הנתונים על הגידול בצריכה ובשימוש בסמים בישראל מחייבים להדליק נורה אדומה אצל כל הרשויות; והנגע הופך להיות אויב הציבור מספר אחת. בלא צעדים מידיים יהיה הנזק בלתי הפיך ויתפשט לכל האוכלוסייה ובכל האזורים, ויפה שעה אחת קודם.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת דוד מנע. חבר הכנסת אבי יחזקאל, אחריו – חבר הכנסת חגי מירום; אם הוא לא יהיה – חבר הכנסת מאיר שטרית.

נמצאים אתנו ביציע גם אנשי משטרת ישראל. כל הדוברים כבר העלו על נס את פועלם בתחום הזה, ואני מצטרף אליהם.

דוד מנע (הליכוד):

שירות בתי-הסוהר.

היו"ר ש' וייס:

שירות בתי-הסוהר ואנשי משטרת ישראל.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, היום, לראשונה בכנסת ישראל, מופיע האזרח מספר אחת במדינת ישראל לדיון בתופעת הסרטן החדש במדינתנו, סרטן הסמים. סרטן זה העובר ברקמות החברה הישראלית הולך ומתפשט, הולך וקונה לו מאחזים, הולך ומחריף. ואנו, עד עתה היינו כחולמים, משותקים היינו. הוא עובר לידנו כאילו אין לנו מה לומר ואין מה לעשות.

אדוני הנשיא, אדוני היושב-ראש, במחילה מכבודך, ואני מקווה שלא תכעס, הנני מבקש להציג בפניך את החבר מזרק שהופך להיות לידידם הקרוב של עשרות אלפי אזרחים – – –

יוסף בא-גד (מולדת):

אם הרב בא-גד היה עושה את זה כבר היתה שערורייה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

– – – הוא עושה את זה פעם ראשונה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

מזרק זה הופך מידידו של המשתמש – – –

היו"ר ש' וייס:

אתה מברך אותו כמצטרף למועדון המיצגים, נכון? בואו נמשיך.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אבל על זה יש קונסנסוס, על זה יש הסכמה, אין כאן פילוג.

היו"ר ש' וייס:

רציתי בדיוק לכתוב לו פתק. ראיתי שהוא הולך לעשות זאת, רציתי לכתוב לו פתק, אבל לא הספקתי.

אברהם יחזקאל (העבודה):

מזרק זה הופך מידידו של המשתמש בהתחלה לאדוניו של הנרקומן. למען אותו מזרק מלא חומר יש המוכנים לשקר, לגנוב, להרוס ואולי אף לרצוח. מזרק זה הוא הגורם לדברים שליליים רבים בחברה הישראלית.

גונן שגב (צומת):

המזרק הזה עושה גם דברים חיוביים, הוא מרפא.

אברהם יחזקאל (העבודה):

הוא מנפח את עבירות הרכוש, הוא מונע מאנשים רבים את האפשרות לעבוד, הוא הופך להיות בעיה ביטחונית לבד מהבעיה החברתית. אנחנו לא אמריקה, אנחנו לא ארצות מערביות, לנו אסור לתת לאותו מזרק להיות בן-בית בחברתנו.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

הבעיה היא – – –

אברהם יחזקאל (העבודה):

לכן, אדוני היושב-ראש, יש להתחיל אצלנו בבית בהחמרת הענישה של סוחרי הסמים. אנחנו חייבים לקבוע עונש מינימום, כדי שידע אותו סוחר שהוא צפוי לעונש מינימלי של שלוש שנים לפני שהוא מקלקל. יש להוקיעו, יש להשפילו. אדוני היושב-ראש, בשפה עממית, ואל תכעס עלי: אם היתה לי אפשרות לתפוס אותו סוכן, הייתי מתנדב גם לירות בו.

נכון שהחקיקה העכשווית מאפשרת הטלת עונשים, אבל העובדות הן שעדיין בתי-המשפט במדינת ישראל לא מחמירים בהטלת עונשים. יש לשלול רשיונות נהיגה מאנשים שהורשעו בעבירות סמים, יש לבדוק בדיקות מחפירות, גופניות ואחרות, יש להשפיל את אלו המשפילים ופוגעים בדמותה של החברה הישראלית.

היום ניתן לקנות סם תחת כל עץ רענן ועל כל גבעה רמה, ואנחנו חייבים להפחית את היצע הסמים. מדינת ישראל היא בצומת דרכים המאפשר חדירת סמים. יש להקים יחידה צבאית שתעסוק במניעת החדרת הסמים בגבולות. אם לא נפחית את ההיצע, הפיתוי הזה ינצנץ מול עיניהם של חסרי דעת ובינה, אנשים שהתפתו וקיללו את היום שנולדו בו.

אדוני היושב-ראש, אני מסיים. לפני זמן מסוים הייתי בכלא מסוים במדינת ישראל – אני מברך את אנשי המשטרה ואנשי שירות בתי-הסוהר – שם יש קבוצה הנקראת "נרקוטיקס אנונימוס" – נרקוטים אנונימיים, והתפילה שלהם היא כזאת: "תן לי את האומץ, אלי, תן לי את השלווה לקבל את הדברים שאין ביכולתי לשנותם, תן לי את האומץ לשנות את הדברים אשר ביכולתי לשנות ותן לי את התבונה להבחין בין השניים". ממשלת ישראל, נכון שאתם עושים, אבל צריכה להיות התבונה והיכולת לומר, שסמים זו לא גזירה משמים, ואם לא נילחם בהם היום, בעוד שנים הם יכו בנו. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת אבי יחזקאל. אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת חגי מירום; איננו. בבקשה, חבר הכנסת מאיר שטרית, ואחריו – חברת הכנסת נעמי בלומנטל. תנסו להקפיד על הזמן.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני הנשיא, אולי זה מאוד מאוד סימבולי שהנשיא טרח ובא לכאן לכנסת לדיון בנושא הסמים. מה שנחוץ למדינת ישראל כדי לטפל ברצינות בנגע הסמים זה לא עוד מיליון עצות, כי מהרבה מאוד חתיכות קטנות לא יצא שום דבר. מה שדרוש למדינת ישראל, לדעתי, זו תשומת לב מרכזית של ראשי הממסד, ואני שמח מאוד שהנשיא טרח ובא לכאן, כי אולי לזה אנחנו זקוקים, שהנושא יעמוד במרכז תשומת הלב של הנשיא, של ראש הממשלה, כפי שהדבר נעשה בארצות-הברית רק לפני שנים אחדות, בתקופתו של ממשל בוש. חשוב שאזרחים במדינת ישראל ירגישו שהנושא הזה מאוד חשוב לנו; חשוב לנו – זאת אומרת, לישראל כולה. חשוב שהמשרדים הנוגעים בדבר במדינה ירגישו שראש הממשלה הממונה על המשרדים האלה יודע מה מתרחש שם, מקבל דין-וחשבון ועומד על המשמר שהדברים יבוצעו, כי, רבותי, העניינים האלה הם עניינים של חיים ומוות.

זה לא עניין של עוד X נערים או ילדים או מבוגרים שנופלים לשוליים או מידרדרים, בעיני זה גרוע עוד יותר מאשר רצח ממש, כי ברצח ממש אדם נרצח, נתפס העברייני, הוא בא על עונשו והאיש שנרצח – נרצח. במקרה הזה מדובר בהרבה מאוד מקרים של גסיסה אטית מאוד, המענה את המשפחה ואת הנוגע בדבר, ואני חושש ששיווי המשקל במדינת ישראל בטיפול בנושא הזה, בין הגזר ובין המקל, הופעל לרעה.

דרוש שיווי משקל כזה. אני אומר לכם, רבותי חברי הכנסת, אדוני היושב-ראש, מניסיוני כראש עיריית יבנה בעבר, שאם אתה משתמש רק בגזר, אתה לא תשיג מטרה. לא יכול להיות ששיטת הטיפול שלנו בסמים תהיה רק טיפול חינוכי או הסברתי. זה טוב וחשוב, אבל בתנאי אחד, שמעבר לחינוך, להסברה ולמניעה מחכה בפינה מקל גדול. וכאשר מישהו נתפס כשהוא עוסק בסחר בסמים, הוא צריך לתת את הדין, ובעניין הזה צריך שהדין ייקוב את ההר. צריך שיהיה ברור לסוחרים ולעבריינים, שלא משתלם לעסוק בסמים. היום משתלם לעסוק כאן בסמים. יש מדינות כמו תאילנד, שבהן מי שנתפס עם סם, אם הוא מודה הוא מקבל 25 שנות מאסר, ואם הוא לא מודה הוא מקבל 50 שנות מאסר. אני לא מציע את השיטה הזאת. אבל אני מציע לשופטי ישראל ולמערכת המשפטית כולה, שהשופטים לא יהיו בעניין הזה רחמנים בני רחמנים. כי רחמנות על קבוצת אנשים קטנה היא התאכזרות לקבוצת אנשים מאוד גדולה, שמשלמת את המחיר.

אם יש מקל גדול מצד אחד, והמקל הזה צריך להיות מלווה לא רק בשפיטה, אלא אני מוכרח לומר פה לאנשי המשטרה ושירות בתי-הסוהר, הם נראים לי לפעמים כמו אינדיאנים שנלחמים בחצים נגד טנקים. צריך להעמיד לרשות המשטרה את הכלים הדרושים בעדיפות עליונה, אמצעים, ציוד, כוח אדם מעולה, נבחרת ממש, כדי לסכל את עסקות הסמים עוד לפני ביצוען. אחרת, זה מאוחר מדי. רבותי, בכלים המצויים היום בידי המשטרה היא איננה מסוגלת, לדעתי, לטפל בסמים ברצינות.

ודבר אחרון, אדוני היושב-ראש, בעולם יש מקומות שבהם הצליחו יפה מאוד בשיקום נרקומנים. אני מודה שבמשך שנים רבות לא האמנתי שאפשר בכלל לשקם נרקומנים. נראה לי תמיד שזה עסק אבוד ואין מה לעשות. לדאבוני הרב, בארץ משקיעים הרבה מאוד כסף בגמילה, ומי שיעקוב אחרי התוצאות יוכל לראות די מהר, שאחוזים מאוד מאוד גבוהים מהנגמלים חוזרים בתוך חודש-חודשיים להשתמש בסמים כשהם חוזרים לרחוב. ברגע שנרקומן חוזר לרחוב ואין לו פתרון דיור ופתרון תעסוקה, בתוך חודשיים הוא מוצא את עצמו שוב בסמים.

יש בעולם שיטות, אחת מהן, שאני מכיר, היא שיטת "דיטופ". נכון שעלות הטיפול בכל אדם המטופל בשיטה זו היא 10,000 דולר, אבל הוא יוצא מזה. כל זמן שלא ראיתי במו עיני קבוצה של מאות נרקומנים, שהיו מושלכים ברחובות ניו-יורק, משוקמים בכפר מסוים, וזה אחרי שאלפי אנשים כבר עברו את התהליך ושוקמו שם, עד שראיתי זאת לא האמנתי שבאמת מעמק העצמות היבשות האלה קמים אנשים לתחייה.

אני חושב שמדינת ישראל צריכה להקצות לכך את המשאבים המתאימים. בראש ובראשונה, עליה לנסות ולשקם אנשים ברצינות לאורך כל הדרך. אני מקווה שאם תשומת הלב, כמו שמפגין אותה היום נשיא המדינה, תבוא גם מצד הממשלה – שאיננה מפגינה אותה פה, כי לצערי הממשלה כנראה קוראת את המלה סמים בתור "שמים". הם פשוט לא שמים, וחבל. הממשלה צריכה לשים לב לעניין הזה ולתת לו את מלוא תשומת הלב, ואולי אז ניתן יהיה לעשות טיפול רציני. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

חברת הכנסת נעמי בלומנטל, אחריה – חבר הכנסת יוסף בא-גד, ואני כבר יודע מה אתה תגיד בהתחלה.

יוסף בא-גד (מולדת):

אתה יודע מה אני אגיד בהתחלה? בוא נתערב, בבקשה.

היו"ר ש' וייס:

אני מחכה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

מותר להגיב כך מעל הבמה?

היו"ר ש' וייס:

תהיה לך טענה, אולי אפילו קצת מוצדקת.

בבקשה, חברת הכנסת בלומנטל.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה בראש ובראשונה לברך את הקהל הנכבד הנמצא אתנו כאן היום ולומר, שמאז אני עוסקת בנושא ברצינות רבה יותר, בתוקף תפקידי כחברת הכנסת בנושא המאבק בסמים, נתקלתי ועודני נתקלת באנשים היפים ביותר, הטובים ביותר, הערכיים ביותר שאני מכירה כאן בארץ. כל הכבוד על העבודה שאתם עושים. אני לא אכנס לפרטים בשל הדקות המועטות שיש לי – – –

היו"ר ש' וייס:

אבל יש לך שניות רבות.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אתה לא תאריך לי בשניות, כבוד היושב-ראש. אולי תיתן לי להגיד את הברכות, מה שנקרא ON THE HOUSE.

היו"ר ש' וייס:

בסדר, בבקשה.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

המשטרה, אנשי שירות בתי-הסוהר, הרשות למלחמה בסמים, העמותות למיניהן, הנשים שעוסקות במלאכה, אלה שמטפלות בשירות לשיקום האסירות, עבודה נפלאה, אנשים נהדרים. יישר כוח, ואנחנו נמשיך במאבק ונקווה להצליח.

אני גם רוצה להודות ליושב-ראש הוועדה למאבק בסמים, רפול, שעושה עבודה נהדרת. אנחנו נמשיך יחד כדי להדביר במידת האפשר את התופעה.

אני מלאת הערכה לנשיא המדינה, שמכבד אותנו בנוכחותו, מתוך הערכה לבעיה הקשה מאוד, בעיית הסמים הקיימת כאן בארץ.

אני רוצה להראות לכם, זה אינו מיצג, זו מודעה שמזמינה את החבר'ה – אם אתם רואים את המודעות בצדי הדרכים: בואו לפארק המים בנווה-ים, כיף, הזמנה זוגית, מי שלא שם לא קיים. אבל מה יש בין השורות, ובצורה בולטת ביותר, ולצד מופגנת וקיימת? אנחנו רואים בצדי הדרכים בשפה האנגלית: "PURE ACID" – מסיבת אסיד. כך זה מופיע: "אסיד", "אקסטזי", "אל.אס.די." אלה סמים מסוכנים ביותר. החבר'ה באים סתם כך, הילדים שלנו הולכים למסיבה, כיף, לרקוד לאור הירח בקרחת של יער, על שפת הים. ומה יש בתוך הסמים האלה? מוות.

יוסף עזרן (ש"ס):

צריך לחנך אותם שלא לרקוד לאור הירח.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אנחנו נחנך אותם לרקוד, אבל לא תחת השפעת סמים. מותר לרקוד, מותר לשמוח, אבל אפשר לעשות את זה בלי סמים. אנחנו, בהיותנו נערות ונערים, רקדנו ושמחנו ולא היינו זקוקים לסמים. גם הם לא זקוקים לסמים.

אלה הם סמים מסוכנים ביותר, אנחנו יודעים את זה. אלה סמים שלאחר זמן מסוים יכולים להביא לידי הפרעות נפשיות קשות ביותר, וחלק מהנערים האלה נמצאים בשלב מאוחר יותר בבתי-חולים לחולי-נפש.

אבל כל הסמים האלה מגיעים לארץ דרך נמלי הכניסה אליה. ואני את עיקר דברי רוצה להקדיש לקריאה מעל במת הכנסת להקמה של יחידה מיוחדת בתוך המכס לתפיסה של סמים. מה שקורה היום בארץ, שלא כמו בארצות מערב-אירופה, שלא כמו בארצות-הברית, שלא כמו בתאילנד ובארצות אחרות במזרח הרחוק – המכס איננו תופס סמים. המוכסים אינם יודעים, גם אם הם יראו מול פניהם אבקה לבנה או כל סוג אחר של סם, אם הם יפתחו את המזוודה הם יחשבו שזאת אבקת כביסה. הם לא ידעו שזה סם.

טלב אלסאנע (מד"ע):

עד כדי כך? מה הם עושים? למה הם מקבלים משכורת?

היו"ר ש' וייס:

אני רואה שאת מזלזלת באינטליגנציה של אנשי המכס.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

המכס עושה עבודה נפלאה, אני חושבת שגם אתה מסכים לכך. אבל פשוט אין שם יחידה המופקדת על תפיסת סמים. המוכסים בארץ אינם אמונים על כך, הם לא הוכשרו לכך. בארצות-הברית, 90% מהסמים שנתפסו בשנה האחרונה בכניסה לשם נתפסו על-ידי המכס האמריקני.

אני רוצה להוסיף עוד משפט אחד. מעבר לקריאה להקמת יחידה מיוחדת, אני רוצה להדגיש שקיים היום מעין אינטרפול של רשויות המכס בארצות השונות. מחליפים מידע עדכני ביותר. אנחנו נפעל לכך, ואני קוראת לכל חברי הכנסת לעזור בכך, שבמהרה תוקם במסגרת המכס יחידה שתפעל לתפיסת סמים. וכולנו יחד, בכוחות משותפים, נביא לכך שתהיה ארץ-ישראל נקייה מסמים.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחברת הכנסת נעמי בלומנטל.

אדוני שר האוצר, אני מבין שאתה ממונה בתוקף תפקידך גם על המכס, נכון?

שר האוצר א' שוחט:

נכון.

היו"ר ש' וייס:

אם כך, הועלתה פה טענה, ואני צריך להגן גם על עובדי ציבור. היתה פה טענה שאנשי המכס אינם מאומנים, אינם מיומנים ולא מבינים בנושא הסמים. לי זה נראה מוזר.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

סליחה, כבוד היושב-ראש – – –

היו"ר ש' וייס:

אני בטוח שהתמונה היא אחרת, אבל פשוט – – –

נעמי בלומנטל (הליכוד):

לא, לא, אני מקווה שאתה לא מזלזל בדברי.

היו"ר ש' וייס:

אני לא מזלזל בדבריו של איש, גם לא באנשי המכס.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

המכס באמת אומר את זה.

היו"ר ש' וייס:

אה, הם אומרים את זה.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

הם אומרים את זה.

היו"ר ש' וייס:

אם אלה דברים בשם אומרם, מי אני שאעמוד על זה.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

המשטרה והמכס מעוניינים שתקום יחידה כזאת.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה, חבר הכנסת יוסף בא-גד. חברי הכנסת, תשתדלו להיות צמודים לשלוש דקות.

יוסף בא-גד (מולדת):

כבוד הנשיא, אדוני יושב-ראש הכנסת, חברי כנסת נכבדים, הכנתי הצעה לסדר-היום ואני שמח לקרוא אותה לכבוד הנשיא. אומנם הגיע שר האוצר. התכוונתי לומר, שלצערי, אין כבוד לנשיא ואין כבוד לנושא – לא נושא ולא נשיא – אבל שר האוצר תיקן את המצב.

אם כן, כבוד הנשיא, הגשתי הצעה לסדר-היום: מאה ימי חסד לנשיא המדינה. אודה ולא אבוש, לקראת ההצבעה על בחירת הנשיא היו לי חששות מרובים נוכח הצהרותיו הבלתי מבוקרות – סליחה – ונוכח השינוי בדעותיו. כיום, במלאות מאה ימי חסד, רצוני לעלות ולשבח מעל דוכן הכנסת את נשיא המדינה, שבטוב טעם וברוב תושייה נכנס לתפקידו ברגל ימין. הוא מייצג את כל חלקי העם בהופעותיו, ואף במקומות שיש בהם חילוקי דעות הוא מצליח למצוא את המגשר, כדוגמת הפסקת שביתת הרעב של מתיישבי רמת-הגולן, וכן עמדתו השקולה בעניין המסקנות עם סיום שנה לכהונת הממשלה הנוכחית.

רצוני לברכך, כבוד הנשיא. המשך בכוחך זה והושעת את ישראל.

מאיר שטרית (הליכוד):

במלים אחרות, אתה מתנצל.

יוסף בא-גד (מולדת):

מה שאמרתי, אמרתי.

יוסף עזרן (ש"ס):

הוא חוזר בו.

יוסף בא-גד (מולדת):

למה לכם? אני, ברוך השם, חי ועומד כאן, ואין ויכוח שאני יודע לדבר.

היו"ר ש' וייס:

יש רק בעיה אחת, חבר הכנסת בא-גד. אתה מיצית את הזמן שלך. מה יהיה על – – –

יוסף בא-גד (מולדת):

לא, אני לא גמרתי, עכשיו אומר על היושב-ראש דבר כזה, שהוא לא יוריד אותי.

היו"ר ש' וייס:

עוד דקה אתה מקבל.

יוסף בא-גד (מולדת):

אבל אני רוצה לגלות לכם סוד, וגם הנשיא אינו יודע שאני יודע את הסוד. הנשיא החליט לקחת על עצמו מבצע נוסף, להילחם בהתבוללות ברחבי העולם. כך נודע לי ממקורות שלי. יישר כוח, כבוד הנשיא, גם על הנושא הבא. זה נכון? הנשיא מנענע בראשו. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

עכשיו לנושא.

יוסף בא-גד (מולדת):

ועכשיו לנושא, ושוב, כדרכי, סמים בגמרא, מסכת פסחים דף קי"ג, עמוד א'.

היו"ר ש' וייס:

אני מודיע לך שזה לא מיצג, זה בסדר גמור.

יוסף בא-גד (מולדת):

זה לא מיצג, יישר כוח.

בכלל, אני רוצה לומר לכם שהיום, כאשר הפניתי את תשומת לבו של היושב-ראש שיש למטה תמונה מביישת, שבה כתוב – אני מתבייש לומר מה כתוב.

היו"ר ש' וייס:

אל תאמר.

יוסף בא-גד (מולדת):

היתה תמונה מלוכלכת, עם פירוש מלוכלך, והיושב-ראש ברוב תבונה ביקש שיורידו אותה. יישר כוח גם ליושב-ראש, וכולם יהיו מרוצים.

הגמרא אומרת בפסחים דף קי"ג, בעמוד א': "אמר ליה רב לרב חיא בנו: לא תשתי סמא". אומר רש"י דבר פלא. תזכרו מתי זה היה: 2,000 שנה – הגמרא, 1,000 שנה – רש"י. אומר רש"י: "לא תלמד לשתות סמים, מפני שתקבע להון וסת" – "וסת", מלשון רגילות, קביעות – "ויהא לבך שואלך ותפזר מעות", היינו, לא תוכל להתגבר ואז תפזר מעות. אז לא ידעו שאפשר לגנוב ולשדוד, לא היו שיטות כאלה.

רבותי, אני רוצה לסיים בדבר אחד. זאת צביעות מצד כולנו להביא "רובים ושושנים" מסוממים ולהגיד לנוער לא להשתמש בסמים, להביא את אלטון ג'ון המסומם ולהגיד לנוער לא להשתמש בסמים, לשתף אותי בתוכנית טלוויזיה עם אדם, שהיה חשד שהוא מסומם, ולהגיד לעם: לא תשתמשו.

לכן, אני רוצה לומר: אני נגד הצעת החוק, אני נגד הגברת פעולת המשטרה, אני נגד כל מה שאתם עושים. בחלם יש משל ידוע, ובזה אני אסיים: כשנשבר הגשר, החליטו חכמי חלם לבנות בית-חולים בתחתית הגשר. קם חכם אחד ואמר: רגע, אולי נתקן את הגשר ולא נבנה בתי-חולים? כל זמן שלא תתקנו את הגשר למורשת ישראל, לעם ישראל סבא, לא יועיל. וכבוד היושב-ראש אמר זה עתה בפתיחת התערוכה דבר נכון. הוא אמר: אני מתלבט, אם כל המודעות והאמצעים האלה הם לא בומרנג שמגביר את הקרע אצל הנוער.

אני מודיע לכם שזה מגביר, ולכן בואו נחזור למורשת ישראל, ואני מבטיח לכם, שבעזרת השם, לא יהיו סמים בישראל.

היו"ר ש' וייס:

תודה לחבר הכנסת בא-גד.

יוסף עזרן (ש"ס):

"וזאת התורה אשר שם משה".

יוסף בא-גד (מולדת):

שם כתוב "שם", בשי"ן שמאלית.

(חברי הכנסת קמים בצאת נשיא המדינה.)

תופיק זיאד (חד"ש):

נמאסת על הנשיא, והוא עזב.

יוסף בא-גד (מולדת):

לנוכח הערתך אני חייב להודיע שהנשיא החליט לכבד ולחכות עד סיום דברי.

היו"ר ש' וייס:

לא, זה לא היה ברצינות, זה היה דווקא ברוח טובה. תקבל את זה ברוח טובה.

חברי הכנסת, רק רגע, תאפשרו לי פה את "חילופי השלטון". אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת עובדיה עלי. בבקשה, חבר הכנסת שלמה בוחבוט.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חבר הכנסת בא-גד, בתחילת דבריי חשבתי שסוף-כל-סוף חזרת למוטב, אבל בסיום קלקלת את הכול. אנחנו מקיימים היום דיון מיוחד במינו.

יצחק לוי (מפד"ל):

במה הוא קלקל?

היו"ר י' עזרני:

רגע, הוא יסביר. תנו לו.

דן תיכון (הליכוד):

פעם אחת היה לו נאום כהלכה, וגם את זה אתה מקלקל לו.

שלמה בוחבוט (העבודה):

באשר לאלטון ג'ון וחבריו.

היו"ר י' עזרני:

אה, זה קלקול?

יצחק לוי (מפד"ל):

אבל זו האמת.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אנחנו מקיימים דיון כבד, רציני, שכל חברי הבית כאן מאוחדים בו, ועלינו, כחברי הכנסת, לקבל החלטות שיהיו להן שיניים. אם אנחנו קוראים ושומעים בכלי התקשורת על כל מה שקורה ביערות ישראל, כל אחד מאתנו, גם ראשי היישובים, גם ראשי המדינה וגם הרשות עצמה, חייבים לצאת למלחמה עיקשת על מנת למגר תופעה חמורה ביותר.

אני שמח – ואני רוצה לברך את שר המשטרה – שהבוקר קיבלתי תשובה על שאלה ששאלתי: מה עושה משטרת ישראל במאבק בהברחת סמים בגבול הצפוני? אני רוצה לומר לשר המשטרה: כל הכבוד על שהגדילו בצורה משמעותית את היחידה למלחמה בהברחת סמים בגבול הצפוני, כי דרך הגבול הזה, לצערי, נכנסים למדינה כל הסמים, או נכון יותר רוב הסמים. כל הגורמים – המשטרה, הרשות, הממשלה והשלטון המקומי – חייבים לעשות פעילות יותר נרחבת, ואני הייתי מציע לחזור לאותו מצב שהיה בתקופת שיקום השכונות, כשבכל שכונה העמידו מדריך חבורות רחוב. בזמנו, תפקיד המדריך הזה היה להחזיר אותם נערים שהסתובבו ברחובות לבתי-הספר. הפעם, אותו מדריך תפקידו יהיה להיאבק בתופעה המחרידה שאנחנו שומעים עליה בכל מקום במדינת ישראל: בערי הפיתוח, בשכונות, בערים הגדולות. אולי בדרך הזאת אנחנו יכולים להתחיל בפעולה מסיבית, שבסופו של דבר תיתן אותותיה, כפי שקרה בערי הפיתוח.

בערי הפיתוח אנחנו עדים היום לפחות ופחות נשירה מבתי-הספר. זה פרי עבודה של הרבה מאוד שנים. אם נפעל בדרך שבה פעלנו בשיקום השכונות, אנו יכולים להגיע באמת לדברים מאוד חשובים במלחמה זו שכל אחד מאתנו רוצה ללחום אותה.

אני רוצה לסיים בקריאה לממשלת ישראל, שכבר בתקציב הזה תתקצב בצורה משמעותית ביותר משאבים הן לרשות והן לרשויות המקומיות, על מנת שאותם עובדים סוציאליים במרכזי גמילה יוכלו לטפל בנגע שכל אחד מאתנו רוצה למגר. תודה.

היו"ר י' עזרני:

תודה לחבר הכנסת בוחבוט גם על הקפדתך על הזמן, ואני מקווה שכך יקפידו כולם. יש רשימת דוברים ארוכה מאוד.

רשות הדיבור לחבר הכנסת רון נחמן, במסגרת שלוש דקות. אני מבקש להקפיד על מסגרת הזמן. תודה.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנושא שעל סדר-היום הוא נושא חשוב ביותר, אבל הייתי מחלק אותו לשני תחומים: התחום הטכני והתחום המהותי.

בתחום הטכני, אין ספק שההצעות אשר הובאו בפני הכנסת היום יש בהן כדי לשנות את ההתייחסות, הן של הציבור, הן של הממשלה והן של הרשויות המקומיות כלפי נגע הסמים והדרך להילחם בו. לא על כך אדבר. אדבר דווקא על הדבר המהותי, על התחום שבו וממנו מתחילה התופעה. הייתי אומר שהמשבר הוא משבר ערכים. כאן מתחיל וכאן נגמר אותו תהליך של התמכרות לסמים וחוסר האפשרות להיגמל מהם.

החינוך מתחיל בבית, קודם כול בבית, ואחר-כך בבית-הספר; אחר-כך בתנועה, אם עדיין קיימת תנועת נוער, ואחרי כן בצבא. במסלול מילדות ועד בגרות, אשר כיום, בתקופה שאנחנו נמצאים בה,

בתקופה של ציניות, של לעג לערכים שעליהם גדלנו, שעליהם גדלו דורות, התופעה הזאת מחלישה את כושרו ויכולתו של הילד, של האדם, לעמוד בפני הפיתויים אשר החברה והחיים המודרניים היום מציבים בפני כל אחד ואחד מאתנו.

לפיכך, בזמן הקצר העומד לרשותי, אקרא לממשלה המכהנת היום: לא די במה שנאמר כאן לגבי התחום המניעתי. לא די בתוספת השוטרים שקיבלה משטרת ישראל. משטרת ישראל חייבת לקבל תגבור של 5,000 שוטרים, ובמערך הזה של המשטרה היא תוכל לשים דגש בתחום המניעה.

ממשלת ישראל חייבת, בזמן שהיא מדברת עם המשלחת הלבנונית, לברר, מה יקרה אם וכאשר יהיה, לשמחת כולנו, גבול של שלום בגליל. מה יהיה חלקה של הממשלה הלבנונית, כיצד יימנע מעבר של סמים מהגבול הזה, שדרכו עוברת רוב הסחורה שמשחיתה את הנוער ואת עם ישראל.

והדבר השלישי והאחרון הוא לגבי האוטונומיה – כיצד תמנע הממשלה הברחתן של כמויות הסמים דרך שטחי האוטונומיה גם היום וגם בעתיד.

ולסיום, אדוני היושב-ראש, אני חוזר ואומר: עם ישראל – אחד, ארץ-ישראל – אחת, אלוהינו – אחד. אם הערכים האלה, שלושתם יתקיימו גם כאן, בארץ שלנו, אני מניח שאנחנו נראה אפשרות להילחם בתופעת הסמים.

היו"ר י' עזרן:

במקום זה יושם מהקטורת בבית-המקדש.

הנואם הבא הוא סגן השר חבר הכנסת וליד חאג' יחיא. האם זה השם המדויק? כי חשבתי שזה חבר כנסת חדש. אני מכיר את השם וליד צאדק.

וליד חאג' יחיא (מרצ):

יש לי באמת בעיה עם השם. שמי וליד צאדק חאג' יחיא.

בראשית דברי אני רוצה לברך את כל מי שעוסק במלאכה בוועדת הסמים; סגן השר, אנשי המשטרה, כל מי שלמדתי מהם במשך שנה שלמה על התופעה הקשה, שלא הייתי מודע לה בראשית הדברים. אני מברך את השוטרים ומחזק את ידם של כל העוסקים במלאכה, כיוון שאפשר להגיד שהיום אפשר להרגיש את טביעות אצבעותיהם בנושא.

לצערי, בעיית הסמים אינה מפלה בין האוכלוסייה היהודית לערבית. אדרבה, אם קיימת אפליה, אחוות העמים קיימת הלכה למעשה בקרב סוחרי הסמים בין היהודים לערבים. התופעה קיימת בשתי

האוכלוסיות במידה חמורה, הדורשת ריכוז ותשומת לב, גיבוש תוכנית מניעה, טיפול ואכיפת החוק באופן מסיבי ככל האפשר. כי פה, רבותי, מדובר בחיי אדם.

החברה הערבית במדינת ישראל, אשר סובלת מחוליים חברתיים, נפגעת באופן קשה גם מבעיית הסמים, או – התופעות החברתיות מביאות באופן ישיר את בעיית הסמים, תופעה אשר מרחיבה את גבולותיה וגדלה משנה לשנה. בעיית הסמים כרוכה באופן הדוק בבעיות חברתיות יומיומיות קשות לא פחות: עבריינות נוער, שיעורי נשירה גבוהים מבתי-הספר, ריבוי ילדים ונוער החיים מתחת לקו העוני, העדר מסגרת תוך-חינוכית לא פורמלית, ועוד ועוד.

עיון בנתונים המתפרסמים על-אודות בעיה זו במגזר הערבי מעורר את הצורך המיידי להגיע לגיבוש תוכניות טיפול ומניעה ייחודיות למגזר זה.

בכלל המשתמשים בסמים במדינת ישראל מהווים הערבים 25%. זה שיעור גבוה ללא ספק ביחס לשיעור ערביי ישראל בכלל האוכלוסייה בארץ. נתון מדאיג לא פחות הוא שיעור הסוחרים בסמים, אשר מגיע ל-30% מכלל סוחרי הסמים בארץ. אם אדבר על טייבה או על נצרת – בנצרת לבדה יש 1,500 נרקומנים. 25,000 מכלל תלמידי התיכון במגזר הערבי משתמשים בסמים, והם מהווים כ-7% מכלל התלמידים. זה אחוז גבוה של צורכי סמים, שאינו מותיר הרבה תקווה לנוער זה, ובוודאי אינו צובע את עתידם בצבעים חיוביים וורודים.

מספר התיקים במשטרה בגין שימוש או סחר בסמים בקרב צעירים ערבים הולך וגדל משנה לשנה. מדהים לגלות כי מחצית מן התיקים הם בגין שימוש בסם ומחצית בגין סחר בו.

לא ניתן יהיה לפתור את הבעיה כל עוד אחוז המתמכרים במגזר הערבי הולך וגדל, בקצב הגדול בהרבה מן הגידול בתקציב המופנה לפתרון בעיה קשה זו, אם זה בתחום החינוכי ואם זה בתחום התרבותי. אני מצטער שהזמן אזל, אבל אני חושב שיש להפעיל מסגרות חינוכיות, בחינוך הפורמלי והבלתי-פורמלי לנוער, מסגרות אשר ייתנו משמעות לפעילות הפנאי של הנוער וימנעו ממנו להגיע לפעילות שלילית ופלילית.

יש לפעול גם במסגרות החינוך הממלכתיות למניעת נשירתם של בני הנוער ולהעלות את אחוז המסיימים 12 שנות לימוד. נוסף על כך, יש לפעול בצורה מיידי ורצינית למען צמצום היקף עבריינות הנוער במגזר הערבי. פעילויות אלה יחד יש בכוחן לצמצם את היקף מגפת הסמים.

על כולנו, יהודים וערבים כאחד, לפעול למען קידום פתרון הבעיה, ופעילות כזו תיטיב לא רק עם המגזר הערבי, אלא עם החברה הישראלית, חברה שאנחנו רוצים שתהיה חזקה ומחוסנת בפני מפגעים אלה. תודה.

היו"ר י' עזרן:

תודה, אדוני סגן השר. רשות הדיבור לחבר הכנסת מיכאל איתן – אינו נוכח. חבר הכנסת רן כהן, בבקשה.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברות וחברי הכנסת, שלושה מעגלי מוות מסתובבים בחברה הישראלית ומפילים חללים. ראשון בהם הוא הסכסוך המדיני. מדינת ישראל משקיעה בו את כל המאמצים, במיליארדים, בכוח אדם ובכל הדרוש. מעגל המוות השני הוא מעגל תאונות הדרכים, גם הוא מפיל חללים רבים, והממשלה הזאת החליטה להכפיל, ואף יותר מלהכפיל את התקציב ולהקדיש את כל כוח האדם הדרוש כדי להתמודד עם המוות המשתולל בכבישים.

מעגל המוות השלישי הוא מעגל המוות הנגרם בגין הסמים. אני רוצה לומר באופן המפורש ביותר, כי למרות התוספת המשמעותית שניתנה בשנה האחרונה, עדיין אין בחברה הישראלית ובשלטון, לא בקודם וגם לא בנוכחי, מידת המודעות הנכונה והמאמץ הנכון כדי להילחם בסם המוות. צריך לומר את זה במפורש.

תהיה זו אשליה גדולה לחשוב, שהמלחמה שאנחנו מנהלים היום תצליח לעצור את הסם. הסם מתגבר על המניעה, קצב ההתפשטות שלו גדול מקצב המלחמה בו, ולכן הוא מתפשט, בניגוד לשני מחוללי המוות הקודמים שמנתי.

דבר שני שאני רוצה לציין, ואני רוצה להדגיש אותו דווקא כמי שעומד בראש עמותה שמקיימת שני מוסדות לנפגעי סמים, בית אור אביבה, המוסד לגמילה מסמים בהרטוב, והמוסד לגמילה מסמים באילנות, שפועלים זה שנים – אני אומר את זה לידידי חבר הכנסת שטרית – ויש להם הצלחות גדולות. מתוך 450 נגמלים, 250 נקיים מסם גם לאחר שנים ולא רק לאחר חודש. היום יש יותר מ-80 נגמלים, ובתוך תקופה קצרה מאוד אפשר להגיע ל-100, וגם יותר מזה. דווקא כמי שעוסק בנושא במשך שנים ארוכות, ללא כל פרסום, אלא באמת משקיע עבודה בעשייה בפנים – הבעיה איננה בגמילה. הבעיה היא במניעה. השאלה היא, איך לעשות מאמץ גדול יותר כדי למנוע מצעירים, ולא רק צעירים, ליפול לסמים.

אני רוצה להגיד ביתר דיוק, כי גם המניעה איננה בתחום הפעולה של משטרת ישראל. אגב, הגורמים היחידים, לדעתי, שעושים מאמץ אדיר למנוע הם משטרת ישראל ושירות בתי-הסוהר. כל שאר המשרדים לא עושים את הנדרש מהם. מאמץ המניעה העיקרי חייב להיות במערכת החינוך, ושם לא נעשה די, לא בתקציבים, לא בכוח אדם, לא בתוכניות. זה המוקד אשר בו, סגן השר אלי בן-מנחם, צריך להשקיע השנה מאמץ אדיר, במיוחד לקראת השנה הבאה, כדי שהקצב של מניעת חדירת הסמים יתגבר על הקצב שבו הסם חוזר לחיינו.

צריכה להיות פעולה במערכת החינוך, לא רק בבתי-הספר, גם בתנועות הנוער, גם במתנ"סים; דרושה ראייה כוללת של אופן ההתקפה על חדירת הסם. מובן שחייבים להכביד את הענישה על סוחרי הסמים ועל מחדירי הסם.

חייבת להיות עזרה גדולה מאוד למשפחות נפגעי סמים. המשפחות הללו מרוסקות, הן מגיעות להתמוטטות מוחלטת, אינן יכולות לעמוד במעמסה הזאת.

חייבים לעזור לנגמלים. נגמלים מסמים שאין להם תעסוקה, שאין להם בית, שאין להם חברה לחזור אליה, הם נגמלים שהשקענו בהם 3,000 שקל בחודש ואף יותר מזה, והם עלולים להידרדר לסם בחזרה.

בנושא זה דרושה מערכת כוללת של התקפה ולא התקפה מקוטעת. תודה רבה.

היו"ר י' עזרן:

תודה רבה לחבר הכנסת רן כהן.

רשות הדיבור לחבר הכנסת יגאל ביבי, אחריו – חבר הכנסת חיים אורון.

אני מבקש מאוד להקפיד על מסגרת הזמן. אני "מצ'פר" כל אחד בדקה וחצי, דקתיים, ועוברים על מסגרת הזמן שנקבעה – שלוש דקות. זה בלתי אפשרי.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, 30,000 מכורים קשים לסמים, רבע מיליון משתמשים בסמים. תעשייה גדולה, יותר מתעשיית התיירות – 3 מיליארדי דולר.

חיים אורון (מרצ):

השאלה היא מה הערך המוסף...

יגאל ביבי (מפד"ל):

3 מיליארדי דולר – זה פיתוי גדול לסוחרים אלימים.

בתי-המשפט סתומים. למה? בעקיפין, כל הפשיעה היא סביב הסמים. מי שרוצה סם צריך לגנוב רכב, לפרוץ, לשדוד, אולי לחנוק איזו זקנה – אנחנו קוראים על מקרים כאלה בעיתון – לתקוף זקנה ולקחת ממנה צמיד או שרשרת. כל זה מגיע אחרי כן לבתי-המשפט. אנחנו לא יכולים להגיד שידינו לא שפכו את הדם הזה.

זה עניין של מודעות. נמצא כאן שר האוצר, אני בטוח שעוד 10 או 20 מיליון שקלים, זה לא הקושי הגדול ביותר. הבעיה היא שאין מודעות. ממשלה שחרתה על דגלה שינוי סדרי עדיפויות, והיא

מתגאה בסדרי העדיפויות שלה – לנושא הזה היא לא נתנה את העדיפות הדרושה. אדוני שר האוצר, לנושא הזה לא נתת את העדיפות הנחוצה. והרי בנושא הזה יש הסכמה לאומית, הכול מסכימים שצריך לנהל את המלחמה הזאת, והממשלה צריכה להיות בראש החנית נגד הפשע המזעזע הזה. בעניין זה יש קואליציה יהודית-ערבית. שיתוף הפעולה הפורה ביותר בין יהודים לערבים הוא בקרב סוחרים הסמים. אומרים גם שיש כל מיני מגמות, שאינני רוצה לדבר עליהן.

אני רוצה לומר לחברי הכנסת היושבים כאן, אני מתגעגע לחילוניות של ברל כצנלסון, של תקופת ההשכלה. אז לפחות היו חילונים עם ערכים, עם ויכוחים, עם שבתות-תרבות, עם פעילות. אתם לא חילונים קלסיים, אתם לא מתנהגים כמו אחד-העם. אני לא יודע מה אתם.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אנחנו מתגעגעים לרב קוק. אתם לא דומים לרב קוק. הולך ופוחת הדור גם אצלנו וגם אצלכם.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אני קורא בעיתון על "מסיבות אסיד". אין ואקום. אם אין תוכן, ויהיה התוכן כל מה שאתם רוצים, לא תורה, לא יהדות, אבל משהו – יש תופעות כאלה. לדעתי, המסיבות האלה נובעות מהחלל הריק שנוצר. תמלאו תוכן, כל תוכן שאתם רוצים, אבל משהו, רעיוני, אידיאולוגי, התיישבות אתם כבר לא עושים, ערכים מסוימים, ויכוחים תרבותיים, שיהיה לכם משהו. אם לא יעשו את זה, יהיו "מסיבות אסיד".

התיאורים של המסיבות האלה – עושים את כל התפאורה ואת המוסיקה והתלבושות, ולוקחים כדור בין תקליט לתקליט. זאת חברה חולה. הסוחרים הם אלימים, אבל החברה שלנו לא נותנת תשובות. בד בבד עם המאבק, עם המלחמה, עם השיקום, חייבת להיות תפנית בתחום התרבות והחינוך שלנו.

לסיום, אני רוצה לבקש מחברי הכנסת, שכולנו נתמוך היום בהצעת החוק לביעור נגע הסמים. אני מקווה שעוד חוקים יקודמו בנושא הזה.

אני חושב שצריכה להיות אמנה חברתית של כל הבית הזה, וראש הממשלה יקבל דיווח על הנושא ועל הנעשה בתחום הזה. החברה שלנו היא לא ככל החברות בעולם. אנחנו מצויים במדינה קטנה עם בעיות מיוחדות. איננו יכולים לקבל עם מסומם, עם שאיננו במציאות. בוודאי אנחנו לא יכולים להרשות זאת לעצמנו.

היו"ר י' עזרן:

תודה לחבר הכנסת יגאל ביבי.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר י' עזרן:

לפני כן הודעה לסגנית מזכיר הכנסת.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת:

לקריאה שנייה ולקריאה שלישית – מטעם ועדת העבודה והרווחה: הצעת חוק קופת חולים (איסור הגבלות), התשנ"ג-1993; וכן הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 80), התשנ"ג-1993. מטעם הוועדה למלחמה בסמים: הצעת חוק הפיקוח על מוסדות לטיפול במשתמשים בסמים, התשנ"ג-1993.

עוד הונחו מסקנות ועדת העבודה והרווחה בנושא: שביתת העובדים הסוציאליים.

סמים כבעיה חברתית, לאומית וביטחונית

היו"ר י' עזרן:

רשות הדיבור לחבר הכנסת חיים אורון.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, נאמר רבות על-ידי דוברים מספר, וגם על-ידי חבר הכנסת יגאל ביבי, שהנגע שבו אנו עוסקים איננו מבחין לא בשכבות ולא בקבוצות ולא במעמדות, והוא עלול לפגוע כמעט בכל מקום.

אני לא מציע שנכניס לדיון הזה את הוויכוח הקיים בין חילונים ובין דתיים. אפילו לא הייתי מעז לעשות סקר – – –

יגאל ביבי (מפד"ל):

תעז, תעז.

חיים אורון (מרצ):

הקשב לי היטב. אפילו לא הייתי מעז לעשות סקר שבו ייבדק, 'וצאי איזה זרם חינוכי, אילו זרמים חינוכיים מאכלסים יותר אותו ציבור שנפל לתוך הרשת הנוראה הזאת של צריכת סמים. אני מציע, גם לצורך הדיון הזה וגם לצורך דיונים נוספים, שלא נציג את החילונים כולם ככלי ריק, ולא נציג, חבר הכנסת יגאל ביבי, את מי שכיפה על ראשו כאילו ראשו מלא.

יגאל ביבי (מפד"ל):

לא אמרתי זאת.

חיים אורון (מרצ):

אבל אני אומר את זה.

יגאל ביבי (מפד"ל):

היום אין לכם שום מסר. אמרתי שהיום אין לכם שום מסר; לא התיישובות, שום דבר. אני לא יודע – –

חיים אורון (מרצ):

אם אתה אומר שאתה לא יודע – תשאל. אם אתה לא יודע, תשאל. יש לי שלוש דקות – – –

היו"ר י' עזרן:

והזמן אץ.

חיים אורון (מרצ):

הזמן רק התחיל. עד עכשיו זה היה חימום.

רבות נאמר במהלך הדיון על הצורך להחמיר באמצעי ענישה, על הצורך להחמיר את העונשים, על הוספת תקציבים לגמילה, למניעה ולחינוך וכו'. אני רוצה להקדיש את הדקה שנשארה לי לא כדי להפחית במשהו מהאמצעים הללו. האמירה הרחבה, שלפיה כולם עשויים או עלולים ליפול ברשת הזאת, מתעלמת מממד חברתי שקיים גם בתופעה הזאת. יש תשתיות חברתיות מסוימות ומערכות חברתיות מסוימות – ולא על-פי הבחנה בין חילונים לבין שאינם חילונים, חבר הכנסת ביבי – שהן, לצערנו הרב, זמינות יותר לסכנה הזאת, והן קשורות למצוקות חברתיות נוספות ורבות, וגם לרמת חיים.

אני אומר את הדברים מאוד בזהירות. לא שיש קורלציה ישירה של אחד לאחד. יש מערכות חברתיות שמצוקות מהסוג הזה נובטות בהן ביתר הצלחה מאשר במערכות אחרות.

יגאל ביבי (מפד"ל):

— — — בין דתיים לחילונים.

חיים אורון (מרצ):

אמרתי את זה.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת יגאל ביבי, אני חושב שחבר הכנסת חיים אורון מעורר נקודה חשובה, שכדאי לשמוע אותה.

חיים אורון (מרצ):

היתה בעבר גרסה שתלתה את כל האשמה במארה הזאת בתהליכים חברתיים. אנחנו יודעים שלמארה הזאת יש קרקע צמיחה וקרקעות דגירה מאוד ייחודיות, והן שוברות את הסטריאוטיפים החברתיים. אבל, אוי ואבוי לנו אם ננתק את השאלה הזאת מאיזה מכלול של מצוקה חברתית, כלכלית ורוחנית. מי כמוך יודע, שלעתים יש קשר בין מצוקה כלכלית לבין מצוקה רוחנית, בין מצוקה חברתית לבין מצוקה כלכלית, ובין שתיהן לבין מצוקות רוחניות.

בתחומים האלה יש בחברה ישראלית תחומים גדולים יותר ויותר של מצוקה, יש בה תאים קבועים מתרבים של מצוקה כלכלית שהופכת למצוקה חברתית.

בתוך המערכות הללו, כמו אותה פטרייה, פטריית רעל שצומחת בחלקת צמיחה מסוימת, יש קרקע צמיחה נוחה למארה שבה אנחנו עוסקים. בכך, כפי שאמרתי בראשית דברי, אני לא מפחית, לא מהצורך במניעה, לא מהצורך בתקציבים נוספים ישירים למטרה הזאת, ולא מעידוד וברכה לאלה שעוסקים בכך יום יום. אבל אם נחשוב שאנחנו יוצאים ידי חובתנו על-ידי תוספת של 20-30-50 מיליון שקל ולא על-ידי התמודדות עם המערכות הכבדות יותר, הרחבות יותר, שבהן מדובר גם בסדרי גודל אחרים וגם בתהליכים הרבה יותר מורכבים – נדמה לי שנעשה מלאכה חלקית.

אני העדפתי להאיר את ההיבט הזה בתוך הדיון, לא בניגוד להיבטים אחרים, אלא נוסף עליהם. תודה רבה.

היו"ר י' עזרן:

תודה רבה לחבר הכנסת חיים אורון. רשות הדיבור לחבר הכנסת יורם לס.

טלב אלסאנע (מד"ע):

מי אחריו?

היו"ר י' עזרן:

אתה עוד במרחק ניכר.

יורם לס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת – – –

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת חיים אורון, לקחת דקה וחצי כתוספת. אני מבקש.

יורם לס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בתחילת הדיון הייתי רוצה להביע מחאה על כך ששום שר משרי הממשלה אינו נוכח ברגע זה. הנושא הזה הוא בין-מערכתי, הוא נוגע לשרים רבים בממשלה, וחבל.

אני רוצה להתמקד בנקודה אחת.

היו"ר י' עזרן:

חברי הכנסת, אני מבקש, סימפוזיון – בחוץ.

יורם לס (העבודה):

אני רוצה להתרכז בנקודה של תפקיד הממסד הרפואי בטיפול בהתמכרות לסמים. ברור שהתפקיד הוא קטן ומסוים, מפני שכאשר הנרקומן מגיע לידידיו של הרופא, זה בראש ובראשונה סימן לכשל של המערכת. זו אולי הדוגמה מן הבולטות ביותר, שבה למניעה יש תפקיד חשוב הרבה יותר מאשר לטיפול במחלה. הטיפול הוא טיפול חלקי, אם הוא קיים בכלל. לכן, לממסד הרפואי יש תפקיד לא גדול בעניין הזה.

אבל, חברי הכנסת, לממסד הרפואי יש "תפקיד" בנושא שהוא כבד לא פחות. הרבה יותר אנשים במדינת ישראל מכורים לתרופות מאשר לסמים, לתרופות רגילות. התוצאות של ההתמכרות הזו לגבי אותם אנשים הן הרוות אסון.

אנחנו נמצאים היום בחברה שבה לרופא אולי אין כל כך הרבה זמן לדבר עם החולה. במקום לדבר אתו, אולי קל יותר לזרוק אליו את הרצפט, ושילך. אנחנו נמצאים בחברה שבה יש פרסומת רבה לתרופות, לחץ גדול של חברות התרופות. במדינת ישראל נמכרות בכל שנה 40 מיליון גלולות שינה לאוכלוסייה זעירה של 5 מיליונים. בממוצע, כל אחד בולע שמונה כדורים. כמובן, אלה שבולעים, בולעים עשרות מונים יותר.

וזו הבעיה שבה הייתי רוצה להתמקד בקצרה. בקרב הדור הצעיר – מחקר באוניברסיטת תל-אביב הראה שהנגישות לתרופות האלה היא רבה. 5% מבני הנוער משתמשים בתרופות להרגעה ולשינה, ובאוכלוסייה של הנוער הבעייתי זה מגיע ל-15% ול-40% אצל החוסים. אחת הבעיות המרכזיות היא הדיאטה. אם יש משהו שמעניין אנשים, זה לרזות. בעניין הזה הולכים עד הסוף, לרבות כדורי מרץ, עם תוצאות קשות והרוות אסון לבחורות שהתמכרו לעניין הזה והידרדרו לזנות משום שרצו להיות יפות, צעירות ורזות.

הייתי פונה, ברשות היושב-ראש, במלה אחרונה לעמיתי הרופאים, להיות זהירים יותר בשימוש בתרופות הפסיכותרפיות, התרופות האלה שבהתחלה פותרות את העניין ואחר כך גורמות לבעיות קשות של התמכרות, ולנקוט דרכי טיפול טובות יותר ובריאות יותר.

היו"ר י' עזרן:

תודה לחבר הכנסת יורם לס. חבר הכנסת מיכאל איתן, בבקשה; אחריו – חבר הכנסת אברהם הירשזון, אחריו – חבר הכנסת ד"ר יוסף ונונו, ואחריו – חבר הכנסת טלב אלסאנע.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, יש לקבל ברגשות מעורבים את התופעה שבה כנסת ישראל וממשלת ישראל מקדישות עוד זמן, עוד משאבים, עוד מוכנות לדון בבעיית הסמים. מדוע אני אומר שיש לקבל את התופעה הזאת ברגשות מעורבים? משום שהעובדה שאנחנו מקדישים כאן בכנסת עוד זמן, העובדה שהוקמה בכנסת הזאת ועדה מיוחדת למלחמה בסמים, לא מעידה בהכרח על הצלחות במלחמה בסמים, אבל היא ודאי עדות ניצחת לכך שבעיית הסמים הופכת להיות בעיה קריטית שמחייבת התייחסות, שאנחנו כבר לא יכולים לעצום את העיניים מולה.

התופעה הזאת, שאנחנו עוסקים בנושא הסמים עוד ועוד, היא בהחלט מתקבלת ברגשות מעורבים. כי מצד אחד טוב שאנחנו מתחילים להיערך ולפעול כנגד, אבל מצד שני זו הוכחה לכך שהתופעה הזאת בינתיים גוברת וכובשת לה מקום נרחב יותר בחברה הישראלית, במשפחות, בשכונות וגם כאן בכנסת.

המלחמה היא מלחמה קשה. יש ויכוח במה צריך לשים את הדגש. אתה כמובן לא יכול לבוא ולומר: אני אמנע תקציבים או אחסוך במאמצים לגמול מי שכבר מכור לסמים. אני לא יכול למנוע השקעת משאבים באמצעי אכיפה נגד מי שמספקים את הסמים, נגד מי שסוחרים וגורמים לתופעה הזאת להתרחב. אבל בוויכוח הקלסי בתוך כל הפריפריה הזאת שעוסקת בלוחמה בסמים, קולי יישמע בזכות הקצאת משאבים לטובת נושא המניעה, משום שנושא המניעה צריך להיות בעדיפות הראשונה. מתוך היכרות לא עמוקה שלי עם הנושא – אנחנו מאחרים את הרכבת כאשר אנחנו צריכים לטפל בנושא של גמילה. המשאבים הנדרשים הם אדירים, זאת האמת. אפילו אם תשתדל המדינה להקצות את המקסימום לאמצעים של גמילה, היא לא תצליח. הנושא הזה לא תמיד תלוי במשאבים. והמשאבים הנדרשים הם יקרים מאוד ביחס לתופעה.

המלחמה בתופעה צריכה להיות בתחום המניעה, גם בתחום המניעה המשטרתית וגם בתחום המניעה החינוכית. וכאן אני רוצה להידרש במשפט אחד או שניים למה שדובר כאן קודם לכן. אני לא יכול להשתחרר מהרושם שצדק חבר הכנסת ביבי וצדקו אחרים. בכל אופן, יש לנו חברה דתית, חברה חרדית במדינת ישראל. אנחנו, החילונים, רגילים לרדת עליהם, אבל צריך לומר את האמת: שיעור המשתמשים והסוחרים בקרבם הוא כאין וכאפס לעומת מה שקיים בחברה החילונית. ואם אנחנו צריכים ללמוד, למה לא נלמד גם מהם? יכול להיות שהחברה כאן לא מחנכת ומקדישה את עצמה רק לערך אחד; יכול להיות שעצם החינוך לחברה ערכית כזאת או אחרת כבר יוצר איזה נוגדן, איזה בלם מפני התפשטות התופעה. אבל כדאי להקיש את ההיקשים המתאימים, כדאי ללמוד את הלקחים, לא להתנצח ולעצום את העיניים ולהגיד: לא. אנחנו יודעים יפה מאוד את העובדות האלה.

אשר לכך, אנחנו חברה ערכית פחות ופחות, חברה חומרנית יותר ויותר. קשה אולי להתמודד עם התופעות האלה, אבל גם כאן לא צריך להרים את הידיים ולומר: זו תופעה שאי-אפשר להתמודד אתה. היסוד למאבק בבעיית הסמים הוא אי-השלמה עם הביטוי אי-אפשר. באותה מידה, היסוד להצלחה במאבק על דמות החברה כולה, שהסמים הם חלק ממנה, הוא האמירה: אין דבר בלתי אפשרי. צריך להשקיע את כל המשאבים גם במניעה ובמאבק ישיר בסמים, אבל גם בטיפוח חברה ערכית כפי שהיינו רוצים להיות, ולא להתייאש מכישלונות שבדרך.

היו"ר י' עזרני:

תודה לחבר הכנסת מיכאל איתן.

חבר הכנסת אברהם הירשזון – אינו נוכח. חבר הכנסת יוסף ונונו, בבקשה. אני מבקש מאוד להקפיד על מסגרת הזמן, שיהיה מעט המחזיק את המרובה. מלכתחילה – לצמצם את הדברים.

יוסף ונונו (העבודה):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, סיוט האימה של הסמים בישראל הולך ומתרחב, מעמיק וחודר לכל חלקה טובה ומשאיר כתמים הולכים וגדלים בכל מקום ומקום, בכל יישוב, בכל קבוצת אוכלוסייה: ילדים, נוער ומבוגרים, ואין אבחנה בין בני הטובים ובין בני המצוקה.

מגפת הסמים מפילה קורבנות במספר גדל והולך. אנשים נכחדים ומתים, מבוגרים הגיעו לבטלה ולתופעות של מעשים מגונים, מקרים של ניצול ילדים, אינוסם ועינוים. ילד ונער הנופלים לסם מפילים אתם את כל בני משפחתם וסביבתם – הורים, אחים, אחיות ושכנים.

זמן רב היתה ההתייחסות לתופעה – אדישות, מתוך מחשבה שהיא עוברת לידנו, לא נרגיש בה והיא תחלוף מאליה. תלינו את ייבנו בעבודת המשטרה בלבד, שגם היא גיששה באפלה. מערכות החינוך והרווחה התעלמו לחלוטין מן הבעיה במשך תקופה ארוכה.

רק היום התחלנו להתעורר, אבל לא לגמרי. לאחר שמכת הסמים הופכת למגפה, זה כבר קרוב לנו, בתוך הבית, בתוך השכונה, בתוך הקהילה, ואף בקרב תלמידים ובני נוער בבתי-הספר, כאשר השכונה הופכת סיוט לכל דייריה, ילדים ונשים משקיפים בחוסר אונים על המסחר, על הסחר-מכר, סחר הסמים הופך להיות שוק פתוח, ללא מורא, ללא פחד.

על-פי הנתונים שהתפרסמו, יש 55,000 מכורים לסמים, ועוד 300,000 משתמשים בישראל אפילו בגיל צעיר יותר מאשר במקומות אחרים. 7% מקרב בני הנוער הלומד ו-25% מקרב בני הנוער שאינו לומד צורכים סמים בקביעות. כמעט 40% השתמשו בהם לפחות פעם אחת, מה שמלמד שהעדר מסגרת לימודית מביא לתוצאות הרוות-אסון.

עשרות תינוקות נולדים כשהם מכורים לסמים, וכ-70 נערים ניסו להתאבד. בארבעת השנים האחרונות הוכפל מספר המכורים והמשתמשים בתל-אביב. בעיר באר-שבע 7,000 מכורים לסמים –

– –

היו"ר י' עזרני:

סליחה, אדוני, הוכפל במשך שלוש שנים?

יוסף ונונו (העבודה):

במשך שלוש-ארבע שנים. המשטרה קובעת כי הנגב הוא אסם הסמים של המזרח התיכון. שוק הסמים הפתוח לאורך מסילת הרכבת בבאר-שבע ידוע, וילדים ובני נוער גם הפכו את המקום לרולטת-רכבת.

כיוון שהזמן הסתיים אני רוצה לומר שני דברים: יש להגביר את המאמץ והמשאבים בנושא המניעה, החינוך וההסברה. יש להגביר מאמץ ומשאבים בתחום הגמילה והשיקום. אחד המרכיבים החשובים, השיקום התעסוקתי, שהיום הוא נושא מופקר לחלוטין – –

היו"ר י' עזרן:

אל תפריעו לסגן השר. בבקשה.

יוסף ונונו (העבודה):

– – והוא מכשיל כל אפשרות לגמילה.

אני מציע להקים יחידות משטרה מיוחדות למאבק בסמים, ולא שבין משימה למשימה הם יתעסקו בנושא הסמים.

אני רוצה לברך את ממשלת ישראל ואת סגן השר על המאמץ המיוחד שהם עושים השנה. אומנם התקציב גדל מ-9 מיליונים ל-17 מיליון לאור הלחצים, אבל זה מעט מזער וזה לא מספיק. לפי דעתי, בתקציב השנה הבאה חייבים להכפיל ויותר את תקציב המלחמה בסמים.

היו"ר י' עזרן:

תודה לחבר הכנסת יוסף ונונו. בבקשה, חבר הכנסת טלב אלסאנע. אני מודה לך, אדוני, הקפדת, כמעט, על מסגרת הזמן. עדיין מזדנב בסוף הרשימה חבר הכנסת רפאל אלול.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ברצוני לברך בתחילת דברי את סגן השר אלי בן-מנחם ואת יושב-ראש ועדת הכנסת למלחמה בנגע הסמים, וכן את כל הגופים, במיוחד הרשות למלחמה בסמים, אשר

פועלים נמרצות כדי לנסות לבלום את הנגע הזה ולמנוע את המשך התפשטותו. מדובר באויב מסוכן לכלל החברה, שאיננו מבחין בין ערבי ליהודי, והוא מסכן את החברה בהווה וגם בעתיד.

בהזדמנות זאת אני רוצה לציין, שהיו לי הזדמנויות, ביישובים כמו יפן, אום-אל-פחם, וגם ברהט. ראשי רשויות נוטלים יוזמה באופן מקומי, במישור המקומי, להעלות את המודעות – – –

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, תעזור לחבר שלך לסיעה – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

– – – הערה.

היו"ר י' עזרן:

אנא ממך. אמרתי שאני מבקש שיתחשב בחברו לסיעה – – –

רענן כהן (העבודה):

– – –

טלב אלסאנע (מד"ע):

אם זה קשור לנושא – יכול להיות שהם תורמים בהקשר אחר או במישור אחר.

היו"ר י' עזרן:

סליחה, אינני שומע. מה אומר חבר הכנסת דראושה?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

חבר הכנסת רענן כהן גילה לי סוד, שהוא אוהב אהבה חזקה את חבר הכנסת תופיק זיאד.

רענן כהן (העבודה):

הוא התחיל – – –

היו"ר י' עזרן:

האם זה קשור למסגרת של סמים?

רענן כהן (העבודה):

הוא התחיל להסביר לי – – –

טלב אלסאנע (מד"ע):

אהבה כזאת איננה יודעת גבולות.

היו"ר י' עזרן:

זאת אהבה שאיננה תלויה בדבר. טוב. סליחה, בבקשה. אני מבקש. הלאה. זה לא על חשבונך.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אני רוצה לציין, שבסיורי הוועדה שבהם השתתפתי נדהמתי לראות, במיוחד ביישובים המעורבים, ביפו ובחיפה, את הממדים הנוראים שאליהם מגיע הנגע המסוכן הזה. באחד מבתי-הספר, ממש בחצר בית-הספר ראינו זרוקים מזרקים של משתמשים. מאחר שבית-הספר אינו מגודר, אין שומר, אין משגיח ומשקיף, קיימת סכנה של גורמים מבחוץ שייכנסו לבית-הספר, עם כל ההשלכות השליליות וההשפעות השליליות שיש לדבר על אותם תלמידים בגיל הזה, שהם בשלב ההתבגרות, בשלב של עיצוב האישיות, שבו הם עלולים להיסחף ולהיגרר אחרי גורמים אחרים.

בהזדמנות אחרת, כשהיינו בחיפה, ראינו איך אב של משפחה מחזיק את המזרקים בתוך המקרר, ועד כמה אדם אחד, מכור, יכול להשפיע ולהפוך להיות גורם מסוכן מאוד במשפחה. המשפחה כולה הופכת להיות קורבן; עד כמה אדם מכור לסמים הופך להיות נטל על אנשים שאוהבים אותו ובאיזו מצוקה הוא שרוי.

אני רוצה לציין, שהנגב הופך להיות העורק הראשי להעברת סמים מלבנון לכיוון של מצרים. קיימים גורמים נוספים, המהווים מרשם בטוח להתמכרות לסמים – מצוקת האבטלה. בהעדר מקורות תעסוקה, ובשל התמורה הקשה שעוברת האוכלוסייה הערבית בנגב, כשבערך 50% מכלל האוכלוסייה צפויים לעקירה ממקום מגוריהם, למעבר ליישובי הקבע ולהעדר הכרה ביישובים הקיימים; אנשים שהורסים להם את הבתים, במצב כזה דוחפים אותם להשתמש בסמים או להתמכר. מצב של העדר מקורות תעסוקה או אבטלה או משפחות רבות החיות מתחת לקו העוני, שכונות רבות הנתונות במצוקה – כל הגורמים האלה מהווים מרשם בטוח להתמכרות או לשימוש בסמים.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, התחשבתי בכך והוספתי לך דקה, אבל תסיים.

טלב אלסאנע (מד"ע):

ההפרעה לא רק גזלה את הזמן, אלא הפריעה לקו המחשבה שלי.

היו"ר י' עזרן:

הבאתי זאת בחשבון.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אי-אפשר לנתק את המצב הכלכלי מהבעיה של ההתמכרות לסמים, לכן צריך לקבוע מדיניות כוללת, על מנת להקל את המצב ביישובים הערביים, בכפרים הערביים, על-ידי המצאת מקורות תעסוקה.

אני רוצה לציין כמה נתונים ובהם לסכם. על-פי הנתונים שקיבלתי מעמותת אל-הלאל, שפעילותה במגזר הערבי מבורכת, קיימים במגזר הערבי כ-35,000 משתמשים, בין משתמשים קשים למשתמשים באופן מזדמן. כ-10,000 משתמשים באופן קשה, וזה שיעור גבוה מאוד יחסית לאחוז האוכלוסייה הערבית בכלל האוכלוסייה במדינה.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת אלסאנע.

טלב אלסאנע (מד"ע):

מצד שני, התקציב המוקצה קטן לאין שיעור ממספר המשתמשים. לכן יש הבחנה. אני רוצה לציין, שהשימוש בסמים לא יודע גבולות בין ערבים ליהודים, ויש השפעה הדדית. מי שרוצה שלא תהיה תופעה כזאת במגזר היהודי צריך לטפל בה גם במגזר הערבי וצריך להקצות משאבים. לכן אני ממליץ לפעול להקמת שלוש מסגרות במגזר הערבי, נוסף על הקיימות, לפעול להקמת מסגרות לנוער של בוגרי י"ב ביישובים הערביים – –

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת, אדוני, נא לסיים.

טלב אלסאנע (מד"ע):

– – ולפעול בתחום ההסברה במסגרת בתי-הספר. תודה.

היו"ר י' עזרן:

תודה. חבר הכנסת יצחק לוי, בבקשה.

קריאה:

מי אחריו?

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, ואחריו חבר הכנסת חיים דיין. היכן חבר הכנסת חיים דיין? ויתר?

קריאה:

בישיבת סיעה.

היו"ר י' עזרן:

הוא ביקש ממני להודיע שהוא חוזר מייד.

בבקשה, אדוני חבר הכנסת. זה לא על חשבונך.

יצחק לוי (מפד"ל):

בזה אני בטוח.

היו"ר י' עזרן:

ברור. עוד לא התחלנו.

יצחק לוי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אכן הדיון חשוב. אינני יודע אם נגיע ממנו למסקנות, אבל לפחות העלאת הנושא למודעות הציבור, העלאת רעיונות והעלאת מחשבות, אולי תועיל במשהו.

אני מעיין, אדוני היושב-ראש, בהמלצות ועדת המשנה של הוועדה למלחמה בנגע הסמים, וההמלצות האלה כוללות שמונה עמודים. אני בטוח שאותה ועדה, בראשות חברת הכנסת נעמי בלומנטל, עשתה עבודה יסודית; בוודאי.

התבוננו נא בהצעות האלה וראו שיש שני דברים שחוזרים כמעט בכל עמוד, עשר או עשרים פעם: א. מניעה; ב. בני נוער. כאשר מדובר בסעיף 2 על מטרות מדיניות המניעה וההסברה – רוב הדוח מדבר על מניעה, כלומר עיקר העבודה צריך להיות מניעה. יכולתי לצטט עמוד עמוד, אבל אין זמן לכך.

אוכלוסיית היעד – אוכלוסייה בסיכון גבוה: נוער במצב מצוקה, נוער במצב של ניתוק ממסגרת לימודית, נוער עובד ולומד בצורה חלקית, ילדים במצב סם, נוער המתגורר בסביבה כזאת או אחרת, נוער שהתנסה בשימוש אקראי. אוכלוסייה בסיכון נמוך: נוער במסגרות פורמליות – צה"ל, גני-ילדים, בתי-ספר.

כלומר, הדוח אומר: אנחנו יודעים בדיוק מי אוכלוסיית הסיכון, אוכלוסיית הסיכון היא הנוער. אוכלוסיית המבוגרים לא מוגדרת כאן כאוכלוסיית סיכון, אני לא יודע למה, אבל אני רוצה להניח שמי שכתב את הדוח הזה למד את העניין. אני לא למדתי אותו לעומקו. אם הוא נלמד כך – כלומר, אוכלוסיית הסיכון היא הנוער בדרגות סיכון שונות, חלק בסיכון גבוה וחלק בסיכון נמוך.

פתרון הנגע הזה, לפי מה שעולה מהדוח הזה, הוא בעיקר נושא של מניעה. מניעה, כיצד? – בעיקר על-ידי חינוך והסברה. כך כתוב בדוח ועדה של הכנסת.

רבתי, אני רוצה לומר, מניעה בדרך של חינוך והסברה לא יכולה להיות כאשר אין עקביות בחינוך ובהסברה. אדוני סגן השר, אני רוצה לומר לך שאין עקביות בחינוך ובהסברה. לא ייתכן, בלתי אפשרי שנוער יקבל את המסרים שלך באופן רציני, אם לאחר מכן שרים וחברי כנסת עושים מאמץ להחזיר זמר מסומם לארץ, בכל האמצעים שיש להם. זה מסר ברור. אני לא מתייחס למוסיקה כרגע, אני מתייחס למסר.

קריאה:

איזה זמר?

יצחק לוי (מפד"ל):

איזה זמר? לא שמעת? היה זמר שברח והחזירו אותו, קוראים לו אלטון ג'ון, אני מכיר את שמו.

היו"ר י' עזרן:

מה אתה רוצה ממנו, חבר הכנסת יצחק לוי? תסלח לי, נגמר לו הסם והוא הלך להביא. מה אתה רוצה?

יצחק לוי (מפד"ל):

יותר מזה וגרוע מזה, אדוני סגן השר, כאשר העלה מישהו את הפרשה הזאת, עומדים פה חברי כנסת ואומרים: היינו במופע והיה מצוין; מתפארים בכך. אי-אפשר להעביר מסרים כפולים. הנוער לא טיפש, הנוער מבין מה שמדברים אתו. אם אתה משקיע מיליונים על גבי מיליונים כדי להסביר לנוער שהשימוש בסם הוא מסוכן, אל תביא לו אלילי סם, שחלקם אומרים שכל המרץ שלהם וכל היופי שלהם בהופעה בא מפני שהם צרכו קודם לכן סמים. איזה מסר אתה מעביר? אנחנו חייבים לתת מסרים עקביים. אי-אפשר לסטות. אם לא – כל המניעה, כל ההסברה, כל החינוך וכל הכסף לא שווים דבר.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

להבא תגידו לי מי הזמרים המסוממים, שאדע. אני לא הבאתי אותו.

יצחק לוי (מפד"ל):

אדוני סגן השר, אני שמח מאוד לשמוע את ההערה הזאת. לא אני הכתובת לומר לך מי מסומם ומי לא, כי אני קראתי את הדברים בעיתונים לאחר מעשה.

היו"ר י' עזרן:

אדוני סגן השר, אני חושב שאתה תתקשה לערוך רשימה של מי מהזמרים שאינו מסומם. אני, חס ושלום, לא מדבר על הזמרים שלנו.

יצחק לוי (מפד"ל):

קל יותר לערוך רשימה של מי שאינו מסומם מאשר רשימה של מי שכן מסומם. אבל בכל אופן, זה היה המסר. כשהופיעו "רובים ושושנים" – קראתי בעיתון, אני לא מכיר אותם, לא הלכתי לשמוע אותם – נאמר שם, שלפני ההופעה, מאחורי הבמה, הם מסממים את עצמם. כולם ידעו זאת, כתבו על זה יום, יומיים, שלושה ימים קודם. ואתה, סגן השר שאחראי לנושא הסמים – –

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת יצחק לוי, בבקשה לסיים, אתה כבר קיבלת תוספת של שלוש דקות.

יצחק לוי (מפד"ל):

אני כבר מסיים.

– – רוצה לתת מסרים לנוער, אתה אומר: הנה – – –

היו"ר י' עזרן:

תודה רבה. המסר ברור.

בבקשה, חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה. אני מבקש מאוד שלא אצטרך להפסיק חברי כנסת. אני תמיד נותן שוליים של דקה, דקה וחצי, אבל נא לא להגזים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כבוד סגן השר, נגע הסמים איננו פוסח על שום שכבה במדינת ישראל, חילונים ודתיים, יהודים וערבים, משכילים ואנאלפביתים. אני חושב שהנגע הזה מסוכן לכולנו.

במה שהערתי בקשר למעורבות קצינים בצה"ל או במשטרה, אני לא התכוונתי לפגוע בצה"ל. צה"ל כגוף נאבק בנגע הזה ככל גוף אחר, אבל היו תופעות שהובאו קצינים מהמשטרה ומצה"ל בפני בתי-משפט, בגלל סחר בסמים והעברת סמים ממה שנקרא דרום-לבנון, "הגדר הטובה", שהיא גדר רעה. השער הזה הוא שער של סמים, ולכן אני חושב שצריך לסגור את השער הזה על-ידי נסיגה ישראלית מדרום-לבנון, ולהגיע עם ממשלת לבנון החוקית להסכם שימנע כל פעילות של נרקומנים וסוחרי סמים ישראלים או לבנונים. אני חושב שבשיתוף פעולה כזה אפשר לצמצם את כמויות הקוקאין והסמים הנוספים שנכנסים דרך מה שנקרא "הגדר הטובה", היא הגדר הרעה. תדעו לכם – – –

חיים דיין (צומת):

אתה יודע שזה בא גם ממצרים, האם נחזיר את אשקלון?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

מרבית הסם באה מלבנון, וזה ידוע. אני חושב שהממשלה החוקית בלבנון החלה ממש בשבועיים האחרונים לטפל בנגע הסמים. כיום הם רומסים את הזרעים ומקלקלים את כל השדות אשר סוחרי סמים מגדלים בהם סמים לסוגיהם.

ראינו לאחרונה בטלוויזיה שהממשלה פועלת, אני מקווה שהיא תצליח, בצורה זו או אחרת, לצמצם בצורה דרסטית את התופעה הזאת.

דוד מגן (הליכוד):

גם אצל הסורים הם עושים זאת? הסורים גם מגדלים שם.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

זה בשיתוף פעולה עם הצבא הסורי.

דוד מגן (הליכוד):

הלוואי שזה היה נכון.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

בכל אופן, אני מאמין שהסדר של שלום יכול להביא לשיתוף פעולה נרחב בין מדינת ישראל לבין העולם הערבי, ולא רק לשאוף לשיתוף פעולה עם המערב, אירופה וארצות-הברית, אלא גם עם העולם הערבי, כדי לטפל בצורה כנה ואמיתית בבעיה הזאת.

לצערי הרב, נגע הסמים בחברה הערבית במדינת ישראל מתפרס ומתרחב. אני לא יכול לדבר על מספרים. אני לא מייעץ לאיש לדבר על מספרים. 35,000 נרקומנים – מי ספר אותם, מי מנה אותם? 30% – מי ספר אותם, מי מנה אותם? אם אנחנו מדברים על 35,000 נרקומנים בקרב האוכלוסייה הערבית, זאת אומרת שבתוך מדינת ישראל יש לפחות 400,000-350,000 נרקומנים. האם יש מספר כזה של נרקומנים בתוך מדינת ישראל? אני חושב שצריכים להיות זהירים מאוד בזריקת מספרים. אבל התופעה קיימת, צריך לטפל בה. לצערי הרב, קיים שיתוף פעולה יהודי-ערבי בנושא הזה, לשלילה. לכן אנחנו צריכים להפוך את שיתוף הפעולה בין כולנו – יהודים וערבים – לחיוב.

אני מברך את סגן השר, הפועל נמרצות בנושא הזה, אבל זה לא מספיק, כיוון שהממשלה כולה צריכה לפעול כדי להעמיק את הטיפול המונע וגם לחזק את אלה שהולכים לגמילה. לצערי הרב, אני מכיר אנשים שנגמלו לגמרי אבל לא מצאו תעסוקה, לא מצאו בית, לא מצאו פרנסה, וחזרו להיות נרקומנים כדי לברוח מהמציאות הקשה של החיים הקשים. שכבות העוני במיוחד, המובטלים במיוחד, הם אשר משמשים כתובת ראשונה לנרקומנים וגם לסוחרים אשר משתמשים בהם כבלדרים.

אני מסיים, אדוני היושב-ראש, ואומר, שיש להקציב את התקציבים הדרושים, להקצות את התקנים הדרושים, כדי שיהיה טיפול אמיתי בנגע הנוגע לכל החברה במדינת ישראל.

היו"ר י' עזרן:

תודה. חבר הכנסת חיים דיין, בבקשה.

חיים דיין (צומת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כשוטר לשעבר אני יכול לומר, גם חברי למקצוע היושבים ביצע, חברי הכנסת, יום ציון המלחמה בנגע הסמים מעלה אצל כולנו רעיונות, איך להילחם בתופעה הקשה והמדאיגה הזאת. אנחנו רואים את המעגל המתרחב מדי חודש ומדי שנה, כמה אנשים נכנסים לאותו מעגל, שקשה לצאת ממנו.

בשנת התקציב 1992 אישרה הכנסת תוספת של 8 מיליוני שקלים לנושא המלחמה בסמים. כבר עברה שנה מאז כיון הכנסת הזאת והממשלה הנוכחית. בכנסת הזאת הוקמה ועדת סמים, שבעצם מטפלת בצורה נקודתית – איך להתמקד ולתקוף את הבעיות ואת החוקים, גם חוקים מנדטוריים, כדי לשפר את פני החברה.

מה אנחנו למדים? נפתחו כפרי גמילה. באותם כפרי גמילה מוחזקים היום 150 נרקומנים, בעלות של 72,000 שקלים לאחד עבור 18 חודשים. רק 50% מהם מצליחים להיגמל מהסמים, והשאר חוזרים לאותו מעגל.

מצד שני, השירותים החברתיים ב-74 רשויות מקומיות ברחבי הארץ מטפלים ב-2,700 נרקומנים, עם 54% הצלחה. אנחנו רואים שכ-1,470 נרקומנים יוצאים ממעגל הסמים. וזה כבר צריך להראות לנו את תמונת המצב, היכן הממשלה הזאת צריכה להשקיע את הכספים, ולהרחיב את המעגל עוד ב-127 רשויות שלא זכו לשירותים החברתיים האלה, ואין לי ספק שגם שם יש נפגעים כתוצאה מהשימוש בסמים.

רבותי, "מסיבות האסיד", שכולנו מדברים עליהן בשלושת החודשים האחרונים, נותנות לנו להבין שמטרתם של סוחרי הסמים היא להגדיל את רווחיהם, לפגוע בקטינים על-ידי שידולם, לתת להם להשתמש בסמים. הפתרון איננו לקחת 1,500 נערים שנתפסו בשלושת החודשים האחרונים ולהכניסם לבתי-סוהר. על-פי הסטטיסטיקה שעשיתי לעצמי, זה המספר. האם יכניסו 1,500 נערים לבתי-סוהר? ייתנו להם תוכנית טיפולית? מה יעשו אתם? מה האלטרנטיבות שיש לממשלה? איך היא תטפל בהם?

משרד החינוך הקצה 2% מכל התקציב השנתי שלו לנושא המלחמה בסמים. בדקתי בכמה בתי-ספר, הייתי בעצמי, שאלתי נערים, אם הם שמעו שיעור אחד על נושא הסמים. מסתבר שלא. אבל אינני רוצה לעשות הכללות ולהגיד שזה לא קיים כלל בבתי-הספר. אני חושב שמשרד החינוך חייב להשקיע בטיפול בנושא, הוא חייב להחזיר בקרב הציבור את המודעות לנושא הזה.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

חבר הכנסת חיים דיין, משרד החינוך הקציב 0.2% מתקציבו לנושא זה, לא 2%. הלוואי שזה היה 2%.

חיים דיין (צומת):

נכון. סליחה, אני טעיתי. מדובר ב-0.2%.

היו"ר י' עזרן:

אני באמת התפלאתי, כי כל התקציב הוא 17 מיליון, עם התוספת. חבר הכנסת חיים דיין, לידיעתך, אני ממש שמחתי ורחב לבי לאור הנתון שאמרת. כי 2% מ-7 מיליארדים זה סכום גדול.

עובדיה עלי (הליכוד):

אבל זה לא 2%, אלא 0.2%.

היו"ר י' עזרן:

עכשיו אני מבין שמדובר ב-0.2%, ועכשיו אני מאוכזב. אבל קודם, לפחות לכמה דקות חבר הכנסת דיין נתן לי תקווה גדולה מאוד.

חיים דיין (צומת):

משרד הבריאות הקצה מתקציבו 9 מיליוני שקלים. הוא הקים ארבע אשפוזיות, שיש בהן 55 מיטות.

בסך הכול, כשאנחנו מסתכלים על כל התקציבים האלה, זו טיפה בים. מי יטפל באותם 200,000 נרקומנים והיכן? לפני שבועיים השתתפתי בתוכנית "פופוליטיקה" ונקבתי במספר 100,000. אנשים חשבו שאני שולף איזה נתון מהמותן. רציתי להיות זהיר בנושא הזה, לא רציתי לתת סתם מספרים. הלכתי על-פי נתון של הרשות למלחמה בסמים, לאור סקר שערכה באזור תל-אביב, כאשר התוצאה התקבלה על-ידי קביעת היחס בין מספר הנשאלים לאוכלוסייה.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת דיין, אני מבקש ממך לסיים.

חיים דיין (צומת):

ואני הצעתי הצעה. ההצעה שלי היתה בנושא הלגליזציה. מי ששומע לגליזציה פוחד מהרעיון. הוא אומר: רבותי, איפה אנחנו נמצאים? מה, כל אחד שילך לבקש סם יקבל את זה במכולת? לא. קודם כול, כל נרקומן במדינה מחויב – – –

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת דיין, אני מצטער, כבר עברת את זמנך, ועוד שלוש דקות נוספות. אי-אפשר כך. מתי אני אסיים את הרשימה שלפני?

חיים דיין (צומת):

אולי אצמצם בנושא הלגליזציה, כי חלק מכם שמע את דברי בעניין זה.

רבותי, אני הפניתי מכתב לשר המשטרה, בעקבות ביקור שערכתי בשירות בתי-הסוהר. יש שם צפיפות נוראה של נרקומנים וסוחרי סמים ואנשים שקשורים בעבירות רכוש, שמרצים עונש מאסר. למדינה זה עולה 11,000 דולר לשנה להחזיק אסיר כזה. ואני שואל שאלה פשוטה – – –

היו"ר י' עזרן:

סליחה, חבר הכנסת דיין, אני מבקש ממך להפסיק. אי-אפשר כך. אינני יכול לתת שבע דקות במקום שלוש דקות.

חיים דיין (צומת):

הנושא כל כך רחב, שגם שעה לא תספיק לי להרצות ולהביא את כל הנתונים המדאיגים האלה. תודה רבה לכולם.

היו"ר י' עזרן:

נכון. הנתונים חשובים. נערוך סימפוזיון. תודה רבה. חבר הכנסת תופיק זיאד, בבקשה. עכשיו אתחיל להקפיד על הזמן בצורה קשה יותר ונוקשה יותר, לא משום שאדוני עולה לדבר. פשוט אי-אפשר.

תופיק זיאד (חד"ש):

אני מאמין לך.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כבוד סגן השר, בעיית הסמים היא לא רק תופעה חברתית קשה. היא עברה את התחום הזה לתחום של מגפה המתפשטת כמו אש בשדה קוצים, ובמיוחד בשנים האחרונות.

קשה לדעת את המספרים, את הסטטיסטיקה, ולכן אני חושב שזו צריכה להיות נקודת ההתחלה. לפחות צריכים לדעת מה ממדיה של המגפה הזאת. למה אומרים שכל שנה מספר המשתמשים בסמים עולה ב-25% עד 30%? גם זה דבר מאוד מדאיג.

אינני רוצה להיכנס לכל מיני דברים. אבל אני חושב שיש לציין דבר שאיש מהנאמים לא ציין אותו, וזה השפעת מצב המלחמה והכיבוש והמתח הגבוה, במיוחד על הנוער והדור הצעיר. המצב הזה דוחף את הנוער לייאוש, לאלימות, לעבריינות ולקלקול הערכים ההומניים והחברתיים. וזה דוחף את הנוער לחפש את הפורקן מהמצב הזה.

כיבוש דרום-לבנון הוא סיבה ישירה. כי זה הפך את הגליל לנתיב הברחה לישראל, והפך את ישראל לנתיב הברחה לארצות אירופה וגם לארצות-הברית, לאמריקה.

דובר הרבה על התקציבים הדלים. מה זה 21 מיליון? נכון שהסכום כמעט הוכפל לעומת תקציב השנה שעברה, וזה דבר חיובי. אבל אנחנו עדיין רחוקים מאוד מהתקציב שיש להקציב למלחמה בסמים.

אינני רוצה להיכנס למצב הכלכלי הקשה, למצב העוני, אבל אין ספק שזה חלק אינטגרלי של הבעיה.

בקשר למשטרה, איש אינו מאשים את המשטרה באדישות. ואני חושב שיש פעולות ויש הישגים בזמן האחרון, שיש לברך עליהם. אני מתכוון לא רק בממד הארצי, אלא גם להישגים שהיו לאחרונה בגליל, בנצרת ובסביבות נצרת, אבל ברור שיש למשטרה הרבה מה לעשות.

בקשר לאוכלוסייה הערבית – התמונה הרבה יותר קשה בגלל העוני ובגלל חוסר טיפול. 48% מן המשפחות הערביות חיות מתחת לקו העוני. 53% מהילדים הערבים חיים מתחת לקו העוני, ובנצרת – 60% מהילדים חיים מתחת לקו העוני. מ-114,000 ילדים שחיים מתחת לקו העוני בארץ – 9,700 נמצאים בנצרת.

במגזר הערבי עיקר הפעולה נעשית על-ידי אגודות של מתנדבים, וכמעט כל השנים נעשתה כל העבודה בלי תקציבים.

עובדיה עלי (הליכוד):

במיוחד צריך לשבח את התנועה האסלאמית בעניין הזה.

תופיק זיאד (חד"ש):

למה? אתה רוצה לסחוב אותי בלשון, כדי שאגיד לך שיש הרבה מוסלמים שמשתמשים בסמים? – כמו בכל העדות.

היו"ר י' עזרן:

לא, להיפך, הוא אמר דבר חיובי.

תופיק זיאד (חד"ש):

בסדר, אני יודע מה אני אומר.

היו"ר י' עזרן:

אני הבנתי ממנו דבר חיובי.

עובדיה עלי (הליכוד):

חבר הכנסת זיאד, אני לא אומר את זה באירוניה, אני אומר את זה בכל הרצינות. התנועה האסלאמית באום-אל-פחם מטפלת בעניין זה בהצלחה.

תופיק זיאד (חד"ש):

זו דעתך, ואתה יכול להגיד אותה מעל הבמה. אני חושב שבאוכלוסייה הערבית כל התנועות עושות את זה.

אמצעים לטיפול, למניעה: אני חושב שבמגזר הערבי כמעט שאין אמצעים. אני חושב שיש התעוררות במגזר הערבי, התעוררות מיוחדת למלחמה בסמים, אבל יש לתת לאוכלוסייה הערבית ולמוסדותיה את התקציבים הדרושים ואת האפשרויות למלחמה בסמים. תודה רבה.

היו"ר י' עזרן:

תודה. בבקשה, חבר הכנסת עובדיה עלי, ואחריו – חבר הכנסת אלי גולדשמידט.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, הנושא הזה חובק עולם, אבל בשל סד הזמן אתמקד בארבעה-חמישה נושאים בקצרה.

ראשית אני מבקש לברך את הוועדה למלחמה בסמים, שהיה לי הכבוד לעמוד בראשה בקדנציה הקודמת, ואשר הביאה בהחלט למודעות בדבר היקף הבעיה והבעייתיות של הנושא על כל מרכיביו. אני רוצה לברך את ידידי סגן שר השיכון אלי בן מנחם, שבקדנציה הקודמת היה חבר פעיל מאוד בוועדה, ומטבע הדברים הוא מטפל הפעם בתחום הזה במסגרת האחריות המיניסטריאלית שלו. אני גם מבקש לברך את הרשות למלחמה בסמים על הפעילות הנמרצת שלה בתחום הזה; היא זקפה לזכותה הרבה מאוד הישגים; את ידידי אליקים רובינשטיין, שעמד בראש הרשות, עם בני ארד, שהיה מנכ"ל הרשות, ועדיין מכהן בתפקיד הזה, וכן חברים נוספים בתפקידים שונים. לאחרונה שמעתי שנבחר הרמטכ"ל לשעבר משה לוי לעמוד בראש הרשות. אני מברך אותו ואת רפול – שני רמטכ"לים

לשעבר, שהאחד עומד בראש הוועדה למלחמה בסמים, והאחר – בראש הרשות למלחמה בסמים. כנראה המלחמה היא מלחמה קשה, כבדה, ואכן כך הדברים. אני מקווה שכשם שרשמתם הישגים בתחום הצבאי, הפעם תרשמו גם הישגים –

היו"ר י' עזרן:

מלחמת לבנון אמיתית מתמשכת.

עובדיה עלי (הליכוד):

– בתחום הזה של המלחמה בסמים, ותעשו כל מאמץ לשרש את הנגע הממאיר והמחריד הזה של נושא הסמים.

רבותי, ההיקף הוא מחריד. לא צריך להרחיב את הדברים, הם כבר נאמרו ולא צריך לחזור על דברים שנאמרו. לדעתי, הנושא מתמקד כרגע בתחומים אחדים. ראשית כול, נושא החינוך. אחד הנושאים שלוקים בחסר בצורה בולטת הוא נושא החינוך ומערכת החינוך והטיפול של מערכת החינוך בבעיית הסמים. חלה איזו התקדמות בעניין הזה, ניתוספו תקציבים כאלה ואחרים, אבל אין הקומץ משביע את הארי. בעניין הזה אנחנו עדיין רחוקים כרחוק מזרח ממערב מטפל טיפול מעשי ויסודי בבעיה הקשה הזאת, כשאחת הבעיות הקשות בנושא התקצוב היא, שהמשרדים הייעודיים יקצו נתחים גדולים יותר בתחום הזה של המלחמה בסמים, ולא נשאיר את כל העול וכל הנטל הזה על הרשות ועל תקציבי המדינה והרשויות המקומיות, והעניין הזה לא יצלח בידינו.

הנושא השני הוא נושא החקיקה והאכיפה. משטרת ישראל, ייאמר לשבחה, תמיד ראתה בעניין הזה נושא בעדיפות ראשונה, והיא משתדלת להתמודד עם העניין הזה, אבל חייבים לתת את הדעת, בייחוד על סוחרי הסמים, בצורה הרבה יותר רצינית, הרבה יותר מקיפה, ולהכביד עליהם את העונשים. יש לשנות את החקיקה בתחום הזה. נושא החקיקה והאכיפה יש לו משקל חשוב, שצריך למצות אותו עד כמה שרק ניתן.

אני שומע שהשעון כבר מצלצל, ולכן אומר שני משפטים בנושא הגמילה. נושא הגמילה והשיקום הוא בעיה בפני עצמה. לפני שלוש-ארבע שנים היה המצב קשה מנושא בתחום הזה. לאחרונה נפתחו מסגרות אחדות, הוקמו מסגרות אחדות לטיפול בעניין הזה, בייחוד המסגרת של מלכישוע ואילנות ומוסדות פרטיים אחרים, אבל זה עדיין אינו עונה על הצרכים וצריך, להערכתי, להמשיך ולפתח את המוסדות האלה לטיפול באלה שמעוניינים לצאת מהנגע הזה, שמתנקים ורוצים לחזור למוטב. אני מקווה שאם ניתן את הדעת לנושא התקצוב, למתן נתח יותר גדול, לנושאי החינוך, הגמילה, האכיפה והחקיקה, נוכל לרשום לעצמנו הרבה יותר הישגים ממה שרשמנו עד כה. תודה.

היו"ר י' עזרן:

תודה, אדוני חבר הכנסת.

בבקשה, חבר הכנסת אלי גולדשמידט, אחריו – חבר הכנסת גונן שגב. אם הוא אינו נוכח – חבר הכנסת רפאל אלול, ואחריו – חבר הכנסת עוזי לנדאו.

יוסף בא-גד (מולדת):

כמה זמן יש עד לגמר הישיבה, אם זה לא סוד?

היו"ר י' עזרן:

מניין למנחה, אם התפללת.

יוסף בא-גד (מולדת):

למנחה או למעריב?

היו"ר י' עזרן:

נראה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, שמעתי במהלך הדיון דברים שנאמרו פה על-ידי חבר הכנסת יגאל ביבי וחברי כנסת אחרים, שדיברו על אובדן הערכים כבסיס וכסיבה לכך שאנחנו נמצאים בעידן שבו מכת הסמים הפכה להיות מכת מדינה. אני מציע לכולנו להתפכח. אנחנו חלק מהעולם הרחב. בעיית הסמים היא בעיה שמכה את כל העולם, גם העולם המערבי, גם העולם השלישי – – –

יוסף בא-גד (מולדת):

לכן נהיה ככל הגויים? זו הבעיה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

חבר הכנסת בא-גד, אני במצב רוח נינוח. עשה לי טובה, תן לי לדבר בשעה כזו.

יוסף בא-גד (מולדת):

אתה תמיד מפריע לי, ולכן אני צועק.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אז תפריע, בבקשה. אני מאפשר לך על חשבון זמני להפריע עכשיו עשר שניות.

יוסף בא-גד (מולדת):

תודה רבה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

נו, תפריע.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת בא-גד, אני קורא אותך לסדר פעם ראשונה.

יוסף בא-גד (מולדת):

עוד לא התחלתי.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת בא-גד, אל תאלץ אותי לקרוא אותך לסדר פעם שנייה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

תראה, אני נתתי לך את הזמן, לא ניצלת אותו, עכשיו אל תפריע.

אני שב ואומר: הבעיה היא בעיה כלל-עולמית, היא איננה רק בעיה של מדינת ישראל, ולכן אנחנו צריכים גם ללמוד ממה שנעשה בעולם המערבי במישור האכיפה, ולנסות לשפר בתחום שהעולם המערבי לא הצליח בו ולא מצליח – במלחמתו בסמים.

אני בדקתי לפני הישיבה את העונשים המוטלים על-פי חוק על המפיצים את הסמים. ראיתי דבר, שלמעשה כבר ידעתי אותו קודם לכן – מי שמפיץ סמים, מי שסוחר בסמים, בין היתר כמובן גם הסמים הקשים כמו הירואין, קוקאין ואחרים, צפוי לעונש מאסר של 20 שנה. מי שמספק לקטין, מי שמשדל קטין להשתמש בסמים, דינו מאסר 25 שנה.

ואני שואל את כולנו, מה ההבדל בין "פושר" שגורם לילד בן 14 להתמכר לסם כמו הירואין לבין רוצח? על-פי החוק במדינת ישראל, עונשו של רוצח הוא מאסר עולם. מה ההבדל?

אני לא רוצה להתחיל לעשות מה שעושים משפטנים פיליזיים, הבחנות בתוך חומרה של רצח, מכיוון שרצח הוא רצח, הוא רצח, הוא רצח. בכל פעם שיש פיגוע של מחבלים, עולה מחדש שאלת הסיווג של הרצח; רצח כזה שדינו מאסר עולם, רצח אחר שדינו מוות. יש כאלה שדיברו בזמנם על שוד ורצח של קשישים, ששם צריך להעלות את העונש למידה של עונש מוות.

אבל לגבי סמים ולגבי הפצת סמים ומסחר בסמים, ובמיוחד הדחה של קטינים לשימוש בסמים, לדעתי הענישה צריכה להיות יותר חמורה מזו הקיימת בחוק.

אם חבר הכנסת רפאל איתן הציע לקבוע ולבטא בצורה ברורה ביותר את הייחודיות ואת החומרה היתירה שאנחנו מייחסים לסחר בסמים, על-ידי קביעת עונשי מינימום, אני תומך בגישה הזאת.

אני חושב שנושא הסמים חייב לקבל ביטוי ייחודי בחקיקה ובתחום האכיפה.

לדעתי, צריך ללמוד ממה שנעשה בארצות-הברית. שם, בבתי-הספר התיכוניים, יש משטרה מוסווית, היא מסתובבת בתוך בתי-הספר, הורי התלמידים מעודדים זאת, לא על מנת להעניש את הילדים שנלכדים ברשת הסם, אלא על מנת לתפוס דרך המשטרה המוסווית הזאת אותם "פושרים" המסתובבים בחצרות בתי-הספר וגורמים לרכישת סם על-ידי קטינים.

חברי הכנסת, אני חושב שהדיון הזה הוא דיון חשוב. אני מציע לכולנו שלא להשלוח את עצמנו, שבדיון בכנסת אנחנו נפתור את בעיית הסמים. אנחנו מתמודדים עם בעיה קשה ביותר, אבל כל דרך להחמרת האכיפה ולהחמרת הענישה צריכה, לדעתי, להיות חלק מהמאבק בסמים. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה לחבר הכנסת גולדשמידט. חבר הכנסת רפי אלול, ואחריו – חבר הכנסת גונן שגב.

רבותי חברי הכנסת, אני מבקש לעמוד בלוח הזמנים. אם תראו את סדר-היום אשר לפנינו – אנחנו לא נגמור גם אחרי חצות. אבקש מכם לעמוד בלוח הזמנים.

רפאל אלול (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, אני מודה לחבר הכנסת גונן שגב שאפשר לי להקדים אותו בתורו.

אם היו כלל המשתמשים בסמים מקימים מפלגה במדינת ישראל, היו להם בכנסת שלנו 10 מנדטים. אם מחזור הכספים של הסחר בסמים בישראל היה חלק מתקציב המדינה – – –

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת אלול, צריך להבחין בין משתמשים בסמים ובין מכורים לסמים. אם מישהו השתמש פעם אחת, הוא לא נקרא מכור, לא צריך להגזים. הבעיה היא חמורה, אבל לא עד כדי כך.

רפאל אלול (העבודה):

אני דיברתי על משתמשים בסמים, לא על מכורים.

אגב, המספרים שעלו בוועדה למאבק בנגע הסמים דיברו על 250,000. אני טועה, אדוני יושב-ראש הוועדה?

היו"ר ע' עלי:

בין המשתמשים יכולים להיות כאלה שהשתמשו פעם אחת.

רפאל אלול (העבודה):

אמרתי, שאם היה מחזור הכספים של הסחר בסמים בישראל חלק מתקציב המדינה, הוא היה מהווה 3%, או לצורכי השוואה – כמו התקציבים של משרדי הבריאות, השיכון, המשטרה והתחבורה גם יחד.

לעומת זאת, תקציב המדינה למלחמה בסמים הוא רק כ-17 מיליון שקלים, וגם זה – אחרי מאמצים של יושב-ראש הוועדה, של חבר הכנסת אלי בן-מנחם, סגן השר, של הלובי החברתי, הוספנו סכום מסוים.

לדעתי, על מנת להיאבק בנושא הזה של הסמים, בצרה הזאת, הסכום הזה – הייתי מגדיר אותו כסכום מצחיק. מכאן צריך לצאת בקריאה להגדיל תקציבים, בגלל היקף הבעיה.

השנה זכינו לתופעות חדשות בתחום השימוש בסמים והכותרות זועקות. אצטט כמה מהן: "27 נעצרו ב'מסיבת אסיד' ליד עכו"; "עשרות תינוקות נולדים כשהם מכורים לסמים"; "כ-70 נערים ניסו להתאבד בגלל 'אסיד'"; "חגיגת סמים המונית בגולן תחת אפה של המשטרה"; "הוכפל מספר צרכני הסמים בתל-אביב"; "7,000 מכורים בבאר-שבע"; "33 קילוגרם הירואין נתפסו בחיפה". לא חסרות כותרות.

אומר החבר זאב בילסקי, יושב-ראש אגודת "אל-סם": "שתי השיטות העיקריות לצמצום תופעת השימוש בסמים הן בהקטנת ההיצע מחד גיסא – – –

אני רואה שזמני תם, ואומר עוד כמה מלים קצרות. שיעור התפיסות של המשטרה הוא 5% מכלל הסמים במדינת ישראל. לכן, צריך להיאבק בתופעה הזאת על-ידי אכיפה רבה יותר וענישה רבה יותר וכמובן עוד חינוך, אבל גם עוד תקציב. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. חבר הכנסת גונן שגב, ואחריו – חבר הכנסת עוזי לנדאו.

עוזי לנדאו (הליכוד):

ומי אחרי?

היו"ר ע' עלי:

אחריך – חבר הכנסת רענן כהן.

גונן שגב (צומת):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, זה אחד הדיונים החשובים בכנסת הנוכחית, אך הישועה לא תצמח מהדיון כאן במליאה.

אין ספק שבעיית הסמים היא אחת הבעיות הקשות של המאה ה-20, ומי שלא ראה מצבם הגופני והנפשי של מכורים לסם אולי לא יכול להתרשם מעומק הבעיה.

אינני מנסה להרשים כאן במספרים, לא כספיים ולא של המכורים לסמים, כבר עשו את זה לפני. אני חושב שלכולנו ידועה חומרת הבעיה בעולם המערבי בכלל ובישראל בפרט, עם צמיחה מאוד מאוד גדולה של הבעיה אצלנו.

לרפואה אין תשובה מיידית, אין תשובה מהירה, וכנראה גם לא תהיה בעתיד הקרוב תשובה באשר לגמילת מכורים מסמים, או באשר לאיזו תרופה שתגרום למניעה או לאי-התחלה של שימוש בסמים.

עיקר הבעיה, לצערי, איננו הבלדורים הקטנים, ה"פושרים", כפי שזה נקרא בפי העם. הבעיה גם איננה הסוחרים הקטנים, אלא אלה שמעליהם. מדובר, כנראה גם בישראל, ברשת לא גדולה של בעלי ממון, וייתכן שאיננו יודעים אפילו מי הם אותם בעלי ממון העומדים מאחורי המימון של עסקות הסמים. איש לא חושב שסוחר סמים שמגלגל 10,000 דולר או אולי 100,000 דולר בחודש יכול לממן עסקת סמים של מיליוני דולרים. זה בלתי הגיוני.

לפי דעתי, ההתמקדות במניעה – וזה התחום שבו אנחנו יכולים וצריכים לעסוק בעתיד – צריכה להיות גם ברמות הנמוכות, של אותם סוחרים קטנים, של הסוחרים היותר גדולים, אבל עיקר הפעולה צריך להיות על-ידי התמקדות המשטרה או קבוצת חוקרים מסוימת במשטרה בבדיקה מהיכן מגיע המימון לארץ. ברור שזה צריך להיות בשיתוף עם משטרות העולם, כדי לבדוק מאין מגיע המימון לעסקות גדולות של סחר בסמים.

אני חושב – שוב, כמו רבים מקודמי שהציעו זאת – שצו השעה הוא להקים משרד כמו זה שדיברנו עליו, נדמה לי, בהתחלת הכנסת הנוכחית, משרד שעיקר עיסוקו או כל עיסוקו יהיה נושא הסמים, ולא להסתפק רק בוועדה במסגרת הכנסת. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה לחבר הכנסת גונן שגב. רשות הדיבור לחבר הכנסת עוזי לנדאו, ואחריו – לחבר הכנסת רענן כהן.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הסמים, כמו האלכוהול הם אומנם בעיה קשה לעצמם, אבל הם סימפטום לבעיה יסודית הרבה יותר, קשה הרבה יותר; הם ביטוי לבלבול ולמבוכה של דור.

מרבית הדוברים מנסים להילחם בתופעה הזאת בהסברה ובאכיפה. האמצעים האלה חשובים בעיקר לאותן קבוצות שכבר חשופות לתופעה הקשה הזו, משנתפסו לה. אבל מבוכת הדור הזה אינה רק מצוקה של שכונות ולא רק מבוכה של עשירים. היא אוחזת בכולם. הבעיה הזו קשה וחרפה דווקא עכשיו, כשהמדינה מתקדמת יותר ומסודרת יותר, והיא לא אפיינה אותנו בשנים הראשונות, בשנים שבהן היתה המדינה בחיתוליה. אבל אלה היו שנים שבהן הזהות הציונית והיהודית של המדינה היתה מובהקת יותר, והיה לחיים בארץ טעם מיוחד. היה טעם לחיות דווקא במדינה הזאת, חרף כל הסכנות והמתחים.

מתחילתה, כאשר הוקמה המדינה, שאפה הציונות להקים כאן עם ככל העמים. היינו חייבים לגשר על פער בן מאות שנים. עמים שחיו על אדמתם בסדר, במודרג, הגיעו להישגים, ואנחנו, כמו בבת-אחת, רצינו על כל אלה לדלג. ישראל אכן מנסה להידמות לכל האומות. ואגב הניסיון לחקות את אומות העולם, אנחנו הולכים ומתרחקים מן התכנים היהודיים והציוניים שלנו. סגנון החיים הופך להיות מערבי יותר בכל דבר: בלבוש, במנהגים, בדרכי בילוי, בערכים החשובים בחברה.

בבתי-הספר, במערכת החינוך, אנחנו מחנכים לדמוקרטיה כמו בלונדון ולחירות הביטוי כמו בפריס ולפלורליזם כמו בארצות-הברית, נגד גזענות ובעד זכויות האדם. אנחנו מדגישים את הנעשה שם, ולאט לאט מיטשטש המיוחד לנו. ולכן קמים צעירים במספרים הולכים וגדלים ושואלים, מה אנחנו בעצם עושים כאן – הם מחפשים את עצמם – מדוע צריך דווקא לחיות בירושלים אם יש דמוקרטיה בלונדון? מדוע להילחם למען זכויות האדם ולקדם את הנושא הזה בתל-אביב, אם בפריס עושים את זה לא פחות טוב? מדוע צריך להיות בצבא שלוש שנים, לחיות חיים של מתח ושל מלחמות, אם בעצם אנחנו כמו כולם?

אנשים שואלים את השאלות האלה לא רק פה. צעירים טובים, יוצאי סיירות מובחרות, יוצאי קיבוצים, מי שקיבלו אולי את החינוך הטוב ביותר, נוסעים ומטפסים על הרי געש בדרום אמריקה ונוסעים למקדשים בתאילנד ומעשנים סמים בדרום-מזרח אסיה.

אולי זה משום שהמבוכה הקיימת כאן נובעת מהעובדה הפשוטה הזאת: ככל שפלורליזם חשוב ודמוקרטיה חשובה וזכויות אדם חשובות, כולם חיוניים, אבל הם נדבכים על הבסיס, הם אינם הבסיס עצמו. היסוד הוא יהדות וציונות, ואותו אנחנו מזניחים במערכת החינוך.

רציתי להציע למשרד החינוך, המתהדר בהישגים שהושגו לאחרונה בתחומי המשכורת ובתחומי תוספת השעות, לשנות גם את הרוח, גם את הלב בתוך המערכת, ליהדות רבה יותר ולציונות רבה יותר, ואז מפני טעם החיים שיהיה במדינה הזאת, משאר רוח מיוחד, גם תופעת הסמים תקטן. וכל זה נוסף על הסברה ואכיפה. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת עוזי לנדאו.

רשות הדיבור לחבר הכנסת רענן כהן, ואחריו – לחבר הכנסת דוד מגן.

רענו כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בישראל יש כ-53,000 מכורים לסמים ועוד כ-300,000 משתמשים. מחזור הכספים בתחום הסמים הוא כ-3 מיליארדי דולר, בעיקר משום שיש אספקה סדירה של סמים בארץ ומחוצה לה. עיקר הסמים מגיע מלבנון, אבל לא אעסוק בדרך ובאופן שבהם מגיעים הסמים למדינת ישראל.

רק בשבת שמענו כולנו וזועזענו מכך שהמשטרה הגיעה למסיבת סמים שבה השתתפו כ-1,000 בני נוער. אני חושב שהנגע הזה הולך ופושע בקרב הצעירים. הוא חמור, במיוחד אם נזכור שיש לכך לא רק השלכות חברתיות חמורות, אלא הוא מעורר גם בעיה ביטחונית כבדה ביותר. חייל הנמצא תחת השפעת סמים אינו יכול לתפקד, וכבר ראינו את זה במלחמת וייטנאם.

הבעיות אינן מתמקדות בכך שיש כמה עשרות מכורים לסמים, אלא בכך שזה נעשה ספורט לאומי להצטרף למסיבות ההמוניות הללו, וגם אם אדם אינו מתמכר לסם לאחר שאיפה ראשונה, הסכנה החברתית החמורה היא, שמבין אלפי המשתוללים במסיבות הללו יהיו כמה אלפים שכן יתמכרו לסם ויהפכו נרקומנים, כלומר, יצטרפו למעגל העבריינים המוכנים לעשות הכול כדי להשיג כמה שקלים לקניית הסם.

כבר אמרנו שיש סכנה נוספת, כאשר חלק מההולכים למסיבות יוצאים מסוממים במכוניותיהם לכביש הארץ. נהג מסומם אינו נהג עירני וזהיר, והדבר יכול להתבטא, ואולי גם מתבטא, בתוספת נפגעים בתאונות דרכים, ואין צורך לומר שגם תאונות הדרכים מהוות מכת מדינה.

המשתתפים במסיבות הם ברובם מה שאנחנו מכנים "מלח הארץ". אנשים צעירים, חלק גדול מהם משכילים, ובוודאי אזרחים טובים, האופנה מושכת אותם לעשות את מה שהם עושים, ואולי גם הם מתפתים על-ידי סוחרים סמים מתוחכמים, שמצאו את הדרך להעשיר את כיסם על-ידי ניצול רוח המרדנות השוררת בקרב הצעירים.

איתות ממושך, אדוני היושב-ראש. אומר רק עוד כמה משפטים.

אני רוצה להוסיף גם נקודה אישית. לפני שנים מספר גיליתי את נושא הפטורים מצה"ל, שמגיעים לממדים של כ-25% מכלל מחזור הבנים. אדוני היושב-ראש, אלה שצה"ל לא מגייס ויש עליהם סטיגמה חברתית מוצאים בחלקם את דרכם ואת ייעודם בהשתתפות בעישון הסמים, דהיינו, בנקודה האחרונה שיש להם בחיים, לאחר שהם לא הספיקו ולא יכלו לקבל השכלה נכונה. הם מוצאים את עצמם ברגע הנכון בפינה הנגועה, של הסמים, ואני אמרתי, בחלקם, ובסופו של דבר אנו מוצאים אותם בבתי-הסוהר.

מי שמשלם על כך זה אנחנו, החברה שלנו, וחובתה של המדינה לעשות הכול כדי להתחיל קודם כול בחינוך, ואין אפילו שעת חינוך אחת בבתי-הספר, אין דרך לגונן עליהם, ואם אנחנו לא נמלא את חובתנו כנבחרי העם, לא עשינו דבר למען האומה. זאת השליחות שלנו, ועל כולנו לעשות הכול כדי לעזור למסכנים האלה וכדי לצמצם את נגע הסמים.

מלה אחרונה למשטרה. אני רוצה להעביר לה מסר: העברת הסמים מלבנון לישראל היא דבר נורא. המשטרה איננה משתלטת, המשטרה לא מסוגלת אולי להשתלט. השליחות שלכם גדולה מאוד. עצרו שם את הסמים ואולי בכך נצמצם את הנגע במדינת ישראל. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת רענן כהן. חבר הכנסת דוד מגן, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת אלי דיין.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים, הנושא חשוב מכדי שנהפוך אותו לעניין של פולמוס בין-מפלגתי. אבל אי-אפשר שלא לערוך השוואה בין פעילות הממשלה היום לבין פעילות הכנסת היום בנושא הכאוב והחשוב הזה. אי-אפשר, משום שהדברים עומדים ביחס הפוך לסמכויות ולמטלות שיש על הרשויות.

אם נסקור את פעילותם של שלוש רשויות ומוסד אחד, אנו רואים כי מצד אחד, בתקופת הכהונה של הכנסת השלוש-עשרה הרשות המחוקקת יוזמת. אותה רשות הקימה, הפכה את הוועדה שהיתה ועדת רשות, בראשותו של חבר הכנסת עובדיה עלי, בתקופת הכנסת השתיים-עשרה, לוועדת כנסת קבועה למלחמה בנגע הסמים בראשותו של חבר הכנסת איתן. הכנסת יוזמת דיונים ופעולות הסברה בתוך המשכן ומחוץ למשכן, וצריך לומר שהכנסת קיבלה והעניקה תנופה רצינית לכל מה שקשור להתייחסות לתופעה הכאובה הזאת.

הרשות השופטת אף היא כורעת תחת נטל השפיטה והדיונים בכל מה שקשור בעבירות הנוגעות לסמים ולאכזריות. גם המוסד הידוע, נשיא המדינה, מוסד הנשיאות – הנשיא מצא לנחוץ ולנכון להטריח עצמו להגיע היום לכנסת ולהדגיש ולאזנת לכנסת ולממשלה, כי הנושא הזה חשוב ביותר וחשוב להתייחס אליו בהתאם.

מול ההתייחסות המכובדת והראויה של הכנסת, של הרשות השופטת ושל הנשיא, אנחנו נתקלים בהתייחסות מבזה של הממשלה, אשר שולחנה יתום כאן מפתחת הדיון, ואני חושב – עד סוף הדיון, למעט רגעים ספורים ששר האוצר היה כאן.

קריאה:

יש סגן שר.

דוד מגן (הליכוד):

נתייחס גם לזה. היחיד שמייצג את הממשלה היום הוא סגן שר הבינוי והשיכון.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

הממונה מטעם ראש הממשלה לעסוק במלחמה בסמים.

דוד מגן (הליכוד):

יש שתי נקודות אור בממשלה הזאת. אחת מהן היא מינויו של סגן השר אלי בן-מנחם, ואני שמח על שהוא מונה לתפקיד הזה. לא ראיתי בעין טובה, אף שאלו היו כנראה שאיפותיך, את העברתך ממשד ראש הממשלה למשרד הבינוי והשיכון. אי-אפשר לעשות את הדברים משני משרדים שונים, כשהסמכויות נתפרות עליך או מסתפחות אליך כמעין טלאי. אין לי ספק שיכולת לבצע את העבודה טוב יותר, כפי שעשית זאת, לו המשכת בתפקידך כסגן שר במשרד ראש הממשלה. אין לי ספק שהכנסת היתה יכולה להיות רגועה יותר אם במסגרת סקירת השרים על פעולות משרדיהם היה מופיע כאן ראש הממשלה, כמו כל שאר השרים, ומוסר דין-וחשבון על פעולות משרדו, ובמסגרת הדין-וחשבון הזה היה מקדיש את הפרק הראוי למלחמה בסמים.

ידידי סגן השר אלי בן-מנחם, אם אתה עוקב אחרי, אני משתדל להימנע מפולמוסים בין-מפלגתיים בעניינים חשובים. אבל אני חייב להשיב לך על דברים שאמרת, ולא כדי להתפלמס, אלא כדי לבדוק וכדי לתקן. אני יכול להבין חלק גדול מאוד מהביקורת על ראש הממשלה לשעבר יצחק שמיר. אבל בתחום המלחמה בסמים היה זה הוא שעם מזכיר הממשלה אליקים רובינשטיין יזם את הקמת הרשות למלחמה בסמים. הוא זה שהציע לכנסת את הקמת הוועדה בראשות עובדיה עלי בכנסת השתים-עשרה, הוא זה שהופיע בפעמים המעטות שאתם טוענים שהוא הופיע בכנסת – חלק ניכר מהפעמים שהוא הופיע בהן, הוא הדגיש את עניין המלחמה בנגע הסמים. לעומת זאת, אני לא רוצה להתפלמס, אני אומר את הדברים רק כדי לתקן, וכדי שתעביר את הדברים הללו לראש הממשלה יצחק רבין – – –

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

הוא עשה עבודה נהדרת, ואני אומר את זה בכל מקום, והממשלה הקודמת עשתה. אבל ראש הממשלה לא הופיע ביום כזה של סמים אף פעם אחת. אתה יודע את זה.

דוד מגן (הליכוד):

אני לא רוצה לעורר ויכוח.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

הוא עשה עבודה, וחבר הכנסת עובדיה עלי עשה עבודה. הלוואי שהיושב-ראש הנוכחי יעשה כפי שעשה היושב-ראש הקודם.

דוד מגן (הליכוד):

ידידי סגן השר, הנושא חשוב מכדי שנהפוך אותו לוויכוח פוליטי. אני אומר את הדברים גם כדי לתקן, ויש לכם הזדמנות לתקן. יש לכם שלוש שנים, אולי קצת פחות, אני מקווה שתהיה סיטואציה שתקצר את הקדנציה, יש זמן לתקן. צריך להביא את הדברים הללו לידיעת ראש הממשלה. ראש הממשלה יצחק רבין צריך לדעת, שהוא אמור לבוא לכנסת ולמסור סקירה, דין-וחשבון על פעולות משרדו מדי שנה בשנה. במסגרת הזאת הוא חייב להקדיש פרק לפעילות משרד ראש הממשלה במלחמה בסמים, ול"תחרות" בכנסת; תחרות קונסטרוקטיבית, כמובן, מי פעל יותר במלחמת החורמה שכולנו מבקשים לאסור. את זה צריך לעשות. ולא, אני רוצה להזהיר, הדברים נרשמים, הסטנוגרמות נרשמות, הפרוטוקולים שמורים, סגן השר בן-מנחם.

אני מציע לממשלה לשנס מותניה, להיכנס בעובי הקורה, כפי שהתחילה לפעול בהקדשת משאבים תקציביים מתאימים. היא צריכה לעורר את תשומת הלב של כל משרדי הממשלה ללא יוצא מן הכלל. היא היתה צריכה לוודא היום נוכחות של תשעה משרי הממשלה לפחות, שלכל אחד מהם יש נגיעה כזו או אחרת לנגע החמור הזה. והיא זו שצריכה למנוע הקמתה של ועדת חקירה ממלכתית לחקירת התפשטות הנגע הזה בעתיד. אפשר למנוע את הקמת ועדת החקירה הממלכתית אם ההתייחסות תהיה התייחסות נאותה. הדרישה שלנו בכנסת אינה דרישה יוצאת מן הכלל, זו דרישה המופנית אל הרשות המבצעת להתייחס לעניין לפחות, אם אפשר אפילו יותר, כפי שהרשות המחוקקת, כפי שהכנסת מתייחסת לו. אם זאת תהיה ההתייחסות, הרי בתנועת מלקחיים, מצד אחד הממשלה ומצד שני הכנסת, נוכל, בעזרת השם, להשיג כמה ניצחונות בקרבות הללו ולצמצם את התופעה בצורה דרסטית.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת דוד מגן. חבר הכנסת אלי דיין איננו. חבר הכנסת עמיר פרץ, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת אברהם פורז.

עמיר פרץ (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה לומר, כמי שהיה חבר בוועדה למלחמה בסמים בראשותו של יושב-ראש הישיבה, חבר הכנסת עובדיה עלי, שבועדה בקדנציה הקודמת היה מאמץ גדול של שרי הממשלה להגיע לכנסת מאוחדים סביב המאבק באותה תופעה מחרידה, שאין לה גבולות. לצערי הרב, היא חוצה את הגבולות בין המדינות; לצערי הרב, היא חוצה את הגבולות בין סוגי האוכלוסיות; ולצערי הרב, היא חוצה גם את הגבולות בין המפלגות. היא נמצאת בכל אוכלוסייה, גם של המפלגה הזאת וגם של המפלגה הזאת, גם אצל העניים וגם אצל העשירים.

ואומנם, תמיד מסוכן לקדם נושא כאשר אין עליו מחלוקת. רק כשיש נושא שנמצא במחלוקת, במאבק, והוא הופך ל"בייבי" פוליטי של אחת המפלגות, הסיכוי לקדם אותו ולהניף אותו בצורה רצינית הופך גדול יותר.

אני רוצה לקוות, שמעבר לוויכוחים שהתקיימו כאן היום, נראה כולנו את המטרה המרכזית. אני רוצה לאחל הצלחה ליושב-ראש הוועדה למלחמה בנגע הסמים, חבר הכנסת רפאל איתן, שימשיך לעשות את עבודתו בנאמנות. אני רוצה לאחל הצלחה לסגן השר אלי בן-מנחם. לא חשוב באיזה משרד יכהן, במקום שיימצא – לבו נתון לאותן אוכלוסיות, ואני בטוח שיעשה יומם ולילה על מנת להביא הצעות אמיתיות.

חברי סגן השר, היום אנחנו מוכרחים גם לתת תשובות. בקדנציה הקודמת היו לנו חיים קלים, יכולנו רק לשאול את השאלות, ושאלנו אותן, שאלנו שאלות נוקבות. גם בקדנציה הקודמת התקדמו כמה דברים בנושא הזה. גדלה המודעות של ראשי רשויות. בכל פעם שהיתה תוכנית להקים מרכז גמילה קמה מהומת עולם, שום ראש רשות לא רצה שיקום מרכז כזה ליד היישוב שלו – המצורעים מגיעים; להוציא אותם ולהרחיק אותם מאתנו, שמא ידביקו את הילדים שלנו. אפשר לחשוב שאם "מלכישוע" לא יקום באותו מקום, שום מושבניק ושום עירוני בסביבה לא יתפתו לסמים. כאילו השימוש בסמים יושפע מהקרבה ל"מלכישוע". בסך הכול, עשינו צעד קדימה. החברה כולה מודעת, עניים ועשירים, מושבניקים וקיבוצניקים, עירוניים ובני עיירות פיתוח, הכול יודעים שזאת בעיה לאומית.

יש תרומה שאנחנו יכולים להביא ביום הזה שבו כנסת ישראל עוסקת בנושא הזה במשך כמה שעות – קודם כול בפריצת דרך והכרה בצורך שכל קהילה תקבע לעצמה איך היא מנהלת מאבק בנגע הסמים.

משפט אחרון, ברשותך, אדוני היושב-ראש. לצערי הרב, אני מוכרח לציין עובדה שהיא אולי לא נעימה. אני פונה אל חבר הכנסת רפאל איתן, קבל את זה כנושא למחשבה, בלי שום קונוטציות של עמדה פוליטית כזאת או אחרת. מסתבר, מאז פרוץ האינתיפאדה ירדה צריכת הסמים בקרב האוכלוסייה ביהודה ובשומרון ובחבל-עזה באופן משמעותי ביותר; באזורים מסוימים היא אפילו לא קיימת. מסתבר שכאשר אוכלוסייה מרגישה שיש לה מאבק לאומי, היא לא יכולה להרשות לעצמה את הלוקסוס לאפשר למישהו מבניה להשתמש בסמים.

אנחנו צריכים להחדיר בקרב הציבור הישראלי את ההכרה שסכנת הסמים היא סכנה קיומית לכולנו. בגישה כזאת, עם כל העוצמה, באחדות מלאה בכנסת, נמשיך את המאבק, והלוואי שנצליח. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה לחבר הכנסת עמיר פרץ. חבר הכנסת אברהם פורז איננו. רשות הדיבור לחבר הכנסת יעקב שפי, ואחריו – לחבר הכנסת אברהם רביץ.

יעקב שפי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הסמים הפכו לנגע חברתי מרכזי בחברה המודרנית בעולם המערבי, לרבות ישראל. כמובן, אין חצי נחמה בשל צרת הרבים.

אני תומך נלהב במסע הציבורי המתנהל בימים אלה כנגד הסמים. אם נער אחד בלבד יימנע מלבחור בדרך הסמים המובילה לגיהנום עוד בימי חייו, הצלנו נפש בישראל. אך לא די בכך. קודמי מעל דוכן זה כבר עסקו בצורך בהגברה ובהגדלה של מאמצי החינוך בבתי-הספר ובכלי התקשורת, היו גם כאלה שקראו למאמצים גדולים יותר מצד משטרת ישראל כדי למנוע את הפצת הסמים, עם קריאה להחמיר בעונשם של מפיצי הסמים המובילים למוות. אני אקדיש תשומת לב מיוחדת לצורך החינוכי בהגדלת כפרי ומרכזי הגמילה הקיימים בארץ.

פרט לצורך בצעדים שיכולים למנוע כניסתם של משתמשי סמים חדשים למעגל הנרקומנים, יש צורך להגדיל ולהרחיב את המאבק להוצאתם של אלה שכבר מצויים בו. רבים מבין המכורים לסמים רוצים לצאת ממעגל המוות והסבל, ויש צורך לעשות כל מאמץ לעזור להם. לאלה שאינם די מודעים יש לעזור בהסברה ובפעילות מוגברת להוצאתם ממעגל זה.

יש פער של שנים רבות בין ישראל לבין מדינות אירופה בכל הקשור למרכזי גמילה. רק לאחרונה החלה תזוזה מסוימת בנושא זה, אך עדיין אין שינוי סוחף וכולל. יש היום קושי אמיתי לספק שירותי גמילה אמנים ומקצועיים לכל המבקשים להיגמל. יש רבים המבקשים לקבל טיפול גמילה, אך אינם מוצאים מקום מתאים בארץ. חלקם חושבים לעשות זאת בחוץ-לארץ, אך אינם משיגים את האמצעים לכך.

אני יודע כי הולכות ומסתיימות עבודות השיפוצים והקמת כפרי הגמילה במלכישוע, אילנות והרטוב. אך אין די בכך. אני יודע כי סגן השר אלי בן-מנחם וחבר הכנסת רפאל איתן משקיעים זמן ומרץ רב בנושא הכאוב, וכי הקצבת האוצר לרשות למלחמה בסמים גדלה בשנת 1993 ל-17.5 מיליון ש"ח לעומת 9.2 מיליון ש"ח בשנת 1992. אך אין די בכך.

מדובר בתופעה חברתית בקנה מידה גדול. המזקים הינם ישירים ועקיפים. המשתמשים בסמים נפגעים, כמו גם משפחותיהם. מרכיבי אוכלוסייה אחרים נפגעים אף הם, בשל מעשי העבריינות המתרחבים בעקבות הצורך לממן את רכישת הסמים, ולאחרונה – גם הסכנה מאידס.

מאחר שזמני תם, אקצר. אומר רק עוד שני משפטים. יש צורך באנשים מקצועיים, בפיתוח ובהעמקת תחומי המחקר הרלבנטיים, במרכזי גמילה, בתחנות סיוע ועזרה. יש צורך במימון ובסיוע, ועל כן אני פונה אל ממשלת ישראל. סגן השר אלי בן-מנחם, מאחר שהממשלה לא נמצאת פה, אני פונה באמצעותך אל ממשלת ישראל ואל משרד האוצר, לשוב ולהגדיל את תקציב הרשות למלחמה בנגע הסמים. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה לחבר הכנסת יעקב שפי.

רשות הדיבור לחבר הכנסת אברהם רביץ, אחרון הנואמים.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אנו עוסקים היום באחת הסוגיות הקשות של החברה המודרנית, בסוגיית המוות האטי, המוות המוחי, האומללות הלא-נודעת, הניוון האנושי של הנפגעים ממחלת הסמים הנוראה. לצערנו, הנגע הזה פשה גם בקרבנו, והשחין הזה היה לאבק על הארץ. אין אנו עוסקים במקרים פרטיים, ברור שאנחנו נמצאים בתוך תהליך של מגפה.

חברי הכנסת, השאלה החשובה ביותר שיש לנו לשאול את עצמנו: האם הצרה הזאת היא הכרח שחייבים בדורנו לחיות אתו, האם זה עוד תשלום שהחברה המודרנית חייבת לשלם תמורת החופש, המתירנות, שבירת המוסכמות, שבירת הכלים? ועוד שאלה: האם זה כדאי?

האם באמת אנחנו חייבים להקריב למולך 30,000 מבני עמנו המכורים למחלה ועוד 250,000 העומדים בתור לכניסה אל התופת, וכל זה יען כי בראש ערכינו העמדנו את החירות המזויפת ואת החופש מן השעבוד לכללים של התנהגות מחייבת, דבר המאפיין את התרבות המודרנית בבחינת כל אדם לרצונו ולתאוותו?

רבותי חברי הכנסת, התכנסנו כאן היום לומר כי אין אנחנו מקבלים את הפגע הזה כרע הכרחי. אנחנו אוסרים מלחמה על הסמים. אכן, הוועדה שבראשה עומד חבר הכנסת רפאל איתן, שאני זכיתי להיות חבר בה, הכינה ותכין מערכת חוקים. הוועדה תמריץ את המשטרה ואת כוחות הביטחון למלחמה במוות הזה. היא תמריץ את משרדי הממשלה, והם יהיו מודעים יותר לבעיה ובוודאי יקדישו משאבים רבים יותר להתמודד, כל אחד בשטחו, עם המחלה.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אינני רוצה, חס ושלום, להרוויח ולעשות פרנסה ולציין לשבח את הציבור החרדי בנושא הזה, כי הבעיה היא של כולנו. כולנו עם אחד, וכל נער או נערה מעמנו הנתפס להשפעה זו, מחריד את כולנו.

אבל, אולי כדאי להתבונן. הרי בכל זאת קיים ציבור גדול שאולי נפגע בשוליים ואולי לא. אבל הציבור הזה מלמד את כולנו שני דברים: ראשית, אין זה רע הכרחי. הנוער הדתי או החרדי הוא אותו נוער, עם אותם רצונות, וגם הוא חי פה. אבל, נראה שהמערכת החינוכית המעלה את המחויבות של האדם לראש הסולם, מול המשוחררות של "עשה כרצונך", היא המערכת הנכונה ביותר. המערכת המחנכת להכרה בסמכות עליונה, היא המתאימה יותר למלוא קומתו של האדם. המערכת המעמידה בראש את זקני העדה וחכמיה, היא המערכת המולידה אנשים בריאים. זו מערכת הממקמת את האדם במקומו בהיררכיה, הייררכיה מכובדת המכבדת את כל חבריה.

אולי, אדוני היושב-ראש, בכל זאת העמדה של אמונת ישראל, תורת ישראל, מורשת ישראל, במרכז חיינו וחיי ילדינו, תביא תרופה ומזור לנו ולדורות הבאים גם בעניין זה וגם מבחינת עצם קיומנו כעם.

אני מבקש לברך את כל הארגונים הוולונטריים העוסקים במלחמה בסמים, כל אחד לפי שיטתו. אני בכל זאת מבקש לציין את המתנדבים העוסקים בגמילה על-ידי שיבה ליהדות. מתברר כי אחת מהשיטות בנות הקיימא היא השיטה הזאת.

ולבסוף, אני מבקש לברך את חברי הארגון AA – א.א. – אלכוהוליסטים אנונימים, שהתברר, שעל-ידי פנייה לאלוקים, כ-5 מיליוני בני אדם הצליחו להשתחרר ממחלת האלכוהוליזם, והם מסייעים זה לזה להיות אזרחים מועילים ובעלי משפחות למופת.

אני רוצה לשבח מאוד את המרכז הרפואי בכלא איילון. ביקרתי שם. נעשית שם עבודה נפלאה מאוד במחלקה הקטנה שיש לו לגמילה מסמים. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה חבר הכנסת רביץ.

אני מזמין את חבר הכנסת שמואל אביטל. הוא איננו. אני מבין שכאן תם ונשלם הדיון. האם יש הצעת סיכום?

חבר הכנסת רפאל איתן, בבקשה.

רפאל איתן (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, להלן הצעת סיכום על דעת הסיעות: מערך, ליכוד, צומת, מרצ, מפד"ל, מולדת, דגל התורה ואגודת ישראל.

הכנסת תומכת במתן תשומת לב ועדיפות למאבק בנגע הסמים, כפי שבאו לידי ביטוי בדברי ההתייחסות של דברי הכנסת מכל סיעות הבית.

הכנסת קוראת לממשלה להגדיל משאבים למאבק בנגע הסמים, כנדרש. תודה.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

אני מבקש לתקן בהצעת הסיכום, במקום "מערך", לכתוב "העבודה".

היו"ר ע' עלי:

התיקון נרשם. אנחנו עוברים להצבעה.

הצבעה מס' 1

בעד הצעת הסיכום שהביא חבר הכנסת ר' איתן – 12

נגד – אין

נמנעים – 1

הצעת הסיכום שהביא חבר הכנסת ר' איתן נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

בעד – 12, נגד – אין, נמנע – 1.

קריאה:

למה אתה נמנע?

יוסף בא-גד (מולדת):

אני לא מרוצה מהדרך.

היו"ר ע' עלי:

אף שיש נמנע אחד, אני קובע שההצעה נתקבלה.

שאלות ותשובות

היו"ר ע' עלי:

סגן שר הבינוי והשיכון, חבר הכנסת אלי בן-מנחם, ישיב על שאלות. אחריו ישיב שר המשפטים על שאלות, ונמשיך בסדר-היום.

עיכוב בכניסה לדירות מוכנות

חבר הכנסת א' הירשזון שאל את שר הבינוי והשיכון ביום י"ט בסיוון התשנ"ג (8 ביוני 1993):

נודע לי כי כ-100 משפחות נאלצו לפלוש לדירות שקנו לפני כשנה-שנה וחצי בערד. למשפחות לא הותר להיכנס לדירות עקב אי-התקנת ציוד כיבוי אש. העיכוב בהתקנת הציוד גורם סבל רב למשפחות.

ברצוני לשאול:

1. האם הנתונים נכונים?
2. מי אחראי לכך שהמשפחות נאלצות להמתין לציוד כיבוי האש, ומה הם האמצעי שיינקטו בנדון?
3. הדיירים טוענים, כי גם מי ששילם 2,500 שקל כדי להיכנס לדירתו בכניסה מוקדמת לא קיבל את המפתחות. מדוע?

תשובת סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

מדובר ב-178 יחידות דיור מבניית עץ של חברת בן-יקר בשכונת מעוף בערד.

רשויות מכבי האש דרשו התקנת מתזים מיוחדים בדירות אלו, נוסף על ציוד כיבוי אש שכבר הותקן בדירות. לא ניתנה הרשאה לכניסה לדירה לפני התקנת ציוד זה.

להלן ההתייחסות לשאלות:

1. לדירות פלשו 24 משפחות, ולא כמצוין בשאלתא.

2. מאחר שזו היתה דרישה חדשה של רשויות כיבוי האש, לא ניתן היה לטפל בכך מראש. העניין הוסדר עם רשויות מכבי האש, והאכלוס מתאפשר כבר מ-12 במאי 1993.

במקביל, אנו דואגים להתקין את הצויד הנדרש בדירות.

עד כה אוכלסו 100 דירות מתוך 125. המשפחות הנותרות ייכנסו לדירותיהן בימים הקרובים.

3. לא ברור לנו על איזה תשלום מדובר.

דיור בתנאי שכר דירה סוציאלי

חבר הכנסת א' רביץ שאל את שר הבינוי והשיכון ביום י"ט בסיוון התשנ"ג (8 ביוני 1993):

בירושלים, כמו בערים אחרות בישראל, יש משפחות רבות הנמצאות, לפי הקריטריונים של משרדך, במעמד של זכאים לדיור בתנאי שכר דירה סוציאלי. אולם משפחות אלו נתקלות בדחיות חוזרות ונשנות, והן במצוקה קשה מבחינה חברתית וסוציאלית. במקרים רבים המצב הנתון פוגע קשה בבריאותן הפיזית והנפשית.

ברצוני לשאול:

1. כמה משפחות זכאיות אושרו וממתינות לתקציב?

2. כמה מהן מירושלים וכמה ממקומות אחרים?

3. כמה מהן משפחות עולים חדשים וכמה משפחות ישראליות?

4. האם ירכוש משרדך בירושלים דירות לפתרון בעיית תושבי העיר?

5. מתי יבוא הפתרון המעשי של מסירת 4,000 יחידות הדיור ברחבי הארץ למטרה זו? כפי שפורסם בעתונות, זה ההסכם בינך לבין שר הקליטה.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

1. מספר המשפחות הזכאיות שאושרו לדירות בשכירות וממתינות לפתרון זה בערים ירושלים, תל-אביב ויישובי מחוז המרכז הוא 525. לרשות משרדנו עומד מספר מצומצם של דירות מתפנות בשכירות סוציאלית במרכז הארץ, והתקציב העומד לרשות המשרד לרכישת דירות נ"ר – נכסי רכישה – דהיינו, רכישת דירה בשוק החופשי והעמדתה בשכירות מסובסדת לזכאים הוא נמוך ועומד על כ- 50 דירות בכל הארץ.

עקב המגבלות הנ"ל המשרד דוחה בקשות לקבלת דירות בשכירות של משפחות במצוקה, גם במקרים של משפחות שמתן דירה כזו הוא חיוני לתפקודן, וזאת, כאמור, עקב מגבלות התקציב בנושא זה. על כן מספר האישורים לא מבטא את עומק המצוקה.

2. מספר המשפחות הזכאיות שאושרו לדירות בשכירות הוא: בירושלים – 105, בתל-אביב – 110, וביישובי מחוז המרכז – 310.

3. כאמור, קיימות כ-525 משפחות ישראליות זכאיות שאושרו לדירות בשכירות.

הטיפול במשפחות עולים נמצא באחריות המשרד לקליטת עלייה, ולפי הערכת משרד זה ל-20% – 25% ממשקי הבית מקרב העולים אין אפשרות לרכוש דירה, בשל העדר יכולת כלכלית, מצוקה תפקודית וגיל.

4. המשרד רוכש וירכוש דירות בירושלים, בהתאם למגבלה כאמור לעיל.

5. רוב הדירות יאוכלסו במהלך השנה הקרובה.

לידיעתך, חבר הכנסת רביץ, בתקציב השנה הקרובה אנחנו מתכוונים להגדיל במספר משמעותי את דירות הנ"ר לאוכלוסיות החדשות. יש לנו בעיה תקציבית לגבי שנה זו, אבל אנחנו מתכוונים לתקן את זה בשנה הבאה בצורה משמעותית.

היו"ר ע' עלי:

שאלה נוספת לחבר הכנסת רביץ.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

תודה רבה. סגן השר, תשובתך בעל-פה היתה הרבה יותר טובה מהתשובה שהכתיבו לך במשרד. לפי התשובה שהכתיבו לך במשרד, 50 דירות לשנה ל-525 ממתינים, זה אומר שחלק מהם בלבד היו מגיעים לסוף הדרך. אנחנו מדברים גם על אנשים קשישים מאוד.

אני רוצה בכל זאת לשאול את אדוני סגן השר: בממשלה שמדברת על סדר עדיפויות שונה, אולי במקום כבישים גרנדיוזיים – אתה, אדוני סגן השר, כל כך קרוב לנושא ולמשפחות של המצוקה – אולי יקדישו יותר לנושא זה? בסך הכול תקציב הוא פונקציה של חלוקתו על-ידי המשרד. אולי יעשו כביש אחד פחות ויפתרו את הבעיה של מאות משפחות? אתה יודע ואני יודע שיש הרבה יותר מ-525, אלא שפשוט לא קיבלו אותם לקריטריונים האלה, כי אין בכלל סיכוי שבעתיד הנראה לעין יוכלו לתת להם דירה. אלה משפחות שסובלות ונמקות בצער וביגון.

לכן, האם ישקול משרדך מחדש לחלק את התקציב של המשרד? ימתינו כבישי ישראל או חלקם עוד תקופת מה. אני רוצה לציין, שגשרון אחד, לפי השלטים – ניקח את השלט הנמוך ביותר – יוכל לפתור את מרבית המצוקה של כל אלה שמחכים היום לפתרון דיור.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

לגבי השילוט, הבטחנו לשתף את הציבור בעשייה, ואנחנו משתפים את הציבור בעשייה של הממשלה הנוכחית, לרבות דוח ראש הממשלה, שהרגיז הרבה מאוד אנשים. אני חושב שכל ממשלה צריכה פעם בשנה לצאת עם דוח עשייה, גם עשייה חיובית וגם דברים שצריכים להיעשות.

לגבי הנושא הכאוב, אמרתי לך שאנחנו מתכוונים להגדיל את התקציב משמעותית. אתה יודע שכשהממשלה הזאת קמה, התקציב כבר היה מונח, עם הסעיפים וכל מה שכתוב בהם, על שולחן הכנסת. הדברים נעשו מהר. זה אחד הנושאים המרכזיים, אמרתי לך שזה בטיפול כדי לפתור בעיות של מצוקה.

עכשיו אנחנו מחפשים דרך נוספת לפתרון בעיות המצוקה, על-ידי כך שנפשיר קרקעות מדינה, נבנה דירות לזכאים, גם לזוגות צעירים, חיילים משוחררים, עולים חדשים, במחירים נורמליים, ולא כמו שקורה היום בשוק, שהקרקעות נקנות בסכומים זעומים והקבלנים מוכרים את הדירות בסכומי עתק.

בחשבון שעשינו בישיבה עם קבלנים התברר שאפשר לבנות דירות ב-70,000 דולר והדירה לא צריכה להימכר ב-140,000-150,000 דולר. זה אחד הדברים שנעשה. זה בבדיקה ובטיפול. אני מניח שאם נתחיל מהר מאוד לפתור את בעיות המצוקה של זוגות צעירים ועולים חדשים, אוטומטית גם יפתרו בעיותיהם של המשפחות הגדולות האלה, כי יישארו לנו עוד דירות גם לאנשים האלה. אנחנו יודעים, משתדלים ונעשה את המקסימום.

היו"ר ע' עלי:

תודה לסגן שר הבינוי והשיכון אלי בן-מנחם.

אנחנו עוברים כעת לשאלות של שר המשפטים.

סגירת מחסן לרכוש מעוקל

חבר הכנסת ח' דיין שאל את שר המשפטים ביום י"ד באדר התשנ"ג (7 במרס 1993):

מבדיקה שערכתי בעקבות תלונות עולה, כי אזרחים המבקשים לשחרר את רכושם ממחסני "אב-חן" בקריית-ביאליק נתקלו בדלת סגורה עקב סכסוך בין לשכת ההוצאה לפועל לבין המחסן על חובות שאינם מכסים בגין האחסון. בתום ההסכם בין לשכת ההוצאה לפועל למחסן, ציוד זה לא הועבר וגורם נזקים רבים למחסן, ללשכה, ובעיקר לחייב.

ברצוני לשאול:

1. האם הדברים ידועים למשרדך, ומה נעשה בנדון?
2. מדוע לא דאגה לשכת ההוצאה לפועל לשחרר את המיטלטלין למכרז על מנת לשלם את דמי האחסון לזוכה?
3. מתי תיפתר הבעיה?
4. מי יישא בהוצאות הנזק שנגרם לבעלי הרכוש ולמחסן?
5. בתוך כמה זמן יפונה המחסן מהציוד, למחסן שזכה במכרז?

שר המשפטים ד' ליבאי:

זכיתי בנוכחותו של חבר הכנסת חיים דיין, והריני משיב על שאלתו.

1. הנהלת בתי-המשפט ידעה שמחסן "אב-חן" סגור כבר בתאריך 13 בספטמבר 1992, כאשר בעליו של מחסן "אב-חן" סגר את המחסן ומנע הוצאה של פריטים ומכירתם.
2. סגירת המחסן נעשתה אף שהנהלת בתי-המשפט הציעה למחסן "אב-חן" ולבעליו, מר חנן סהר, דרכים להוצאת פריטים מהמחסן. בחלק גדול של התיקים יש צווים שיפוטיים המונעים מכירת מעוקלים.
3. לשכת ההוצאה לפועל אינה יכולה לבצע מכירת מיטלטלין והעברת כספים למחסן ולזוכים מפני שהמחסן אינו מאפשר לה לבצע הליכים אלו.

4. בהוצאות הנגרמות לבעלי הרכוש והמחסן יישא מי שבית-המשפט יקבע.

5. אם בית-המשפט יאפשר פינוי מהמחסן, נוכל לבצע זאת בתוך 72 שעות מקבלת הצו, כך מודיעים לי מהנהלת בתי-המשפט.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת חיים דיין.

חיים דיין (צומת):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר המשפטים, רציתי לגשר על הבעיה בין מחסן "אב-חן" לבין לשכת ההוצאה לפועל. בוודאי עודכנת לגבי הצעדים שאכן בוצעו לפתרון הבעיה.

אני חושב שלהרבה אנשים חייבים, שעוקלו להם המיטלטלין, עדיין אין פתרון, בו בזמן שאני יודע ואתה יודע, שבסופו של דבר מי שיישא בהוצאה בעקבות האחסון יהיה החייב, ולא המחסן ולא לשכת ההוצאה לפועל.

הייתי מאוד מבקש, אדוני השר, שיפעלו מהר ככל האפשר, לפחות לשחרר את המיטלטלין שעדיין עומדים בערכם, דבר שיכול לממן את הוצאות החזקתם במחסן, כי חלק מהתופעה והבעיה הוא גם באחריות לשכת ההוצאה לפועל. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת חיים דיין. אדוני השר, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

חבר הכנסת דיין, אני אעביר את דבריך אלה להנהלת בתי-המשפט ולתשומת לב המוציא לפועל.

היו"ר ע' עלי:

תודה לשר המשפטים.

גזר דינו של מורשע באונס

חבר הכנסת ס' טריף שאל את שר המשפטים ביום כ"ח באדר התשנ"ג (21 במרס 1993):

בסוף חודש ינואר פורסמו בעיתונות תוצאות משפטו של מ"מ (שמו המלא מופיע במקור), בן 18 מראשון-לציון. הנ"ל נמצא אשם באונס ילדה בת חמש ונשפט לשישה חודשי עבודות שירות.

ברצוני לשאול:

1. איזה עונש, ומתוך אילו שיקולים, דרשה הפרקליטות במקרה הנדון?

2. האם תערער המדינה בערכאה גבוהה יותר?

תשובת שר המשפטים ד' ליבאי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. כעולה מגזר-הדין, הפרקליטות דרשה במקרה זה להחמיר בעונש ולגזור עונש מאסר בפועל של שנים מספר.

2. למרות האמור לעיל ואף שגזר-הדין לא תאם את בקשת הפרקליטות, הוחלט שלא לערער על גזר-הדין.

בית-המשפט התחשב בכך שהנאשם היה בן 18 בזמן ביצוע העבירה, וכן התחשב בנסיבות אישיות קשות, שאין לפרטן בפומבי.

כמו כן התחשב בית-המשפט בנסיבות ביצוע העבירה. מדובר בעבירה חמורה מאוד, אולם לא הופעלה במקרה זה אלימות, לא נגרם כאב או נזק גופני לקטינה, והמעשה הופסק לאחר שניות מספר לפי בקשת הקטינה.

כיוון שכך, ובהתחשב בגילו של העבריין ובכך שאיננו עבריין מועד, לא נראתה ההתייחסות השיקומית כלפיו כמופרכת בעליל, מה גם שזו היתה עבירתו היחידה והראשונה.

מהסיבות הללו היה ספק בסיכוי להצליח בערעור על מידת העונש, לפיכך הוחלט כאמור שלא לערער.

דיון בערעורו של דמיאניוק

חבר הכנסת ר' אלול שאל את שר המשפטים ביום י"ט באייר התשנ"ג (10 במאי 1993):

לפני שבע שנים הוסגר ג'ון איוון דמיאניוק בן ה-73 לישראל כדי לעמוד לדין כרב-הטבח מטרבלינקה.

באפריל 1988 נגזר דינו למוות, ושבעה חודשים לאחר מכן התקיימה הישיבה הראשונה של טיעוני הערעור. הישיבה האחרונה בשלב הערעור התקיימה ביוני 1992.

ברצוני לשאול:

1. האם קיימים כללים לגבי פרק הזמן שבין גזר-דין מוות לערעור עליו?
2. מדוע ממתנים פרקליטיו של דמיאניוק לדיון לפני בית-המשפט העליון זה 11 חודשים?
3. באיזה שלב נמצא הדיון על הערעור?

תשובת שר המשפטים ד' ליבאי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. משפטו של ג'ון דמיאניוק בבית-המשפט המחוזי ובבית-המשפט העליון התנהל לפי הוראות חוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982.
 2. בית-המשפט העליון היה מוכן לשמוע את הערעור בפגרת הקיץ 1988. סניגורו של המערער ביקש דחייה למועד מאוחר יותר כי ביקש לצרף אליו סניגור נוסף. לפני מועד שמיעת הערעור התאבד הסניגור הנוסף. בעת ההלוויה נפגע הסניגור הראשי, עורך-הדין יורם שפטל, עת הותזה חומצה לעיניו. ממילא היה הכרח לדחות את מועד הערעור.
- הדיון בערעור של דמיאניוק התקיים בבית-המשפט העליון במועד שתואם עם הצדדים בחודשים מאי-יוני 1990, במשך שבעה שבועות רצופים. בתום הדיון הוגשו לבית-המשפט מספר ניכר של בקשות, בעיקר על-ידי הסניגוריה, לדחיית מועד פסק-הדין ולהגשת ראיות נוספות. בקשות שונות אלו נדונו בימים 14 באוגוסט 1991, 23 בדצמבר 1991 ו-25 בפברואר 1992, וכולן נענו בחיוב. דיון מסכם

לשמיעת טיעוני הצדדים, לאור הראיות הנוספות, התקיים בין 2 ל-4 ביוני 1992, וכן ב-8 וב-9 ביוני 1992.

3. כאמור, הדיון בערעור הסתיים ופסק-הדין יינתן במשך חודש יולי הקרוב.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר המשפטים.

הצעת חוק חיפוש בגוף (בדיקות רפואיות), התשנ"ג-1993

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ע' עלי:

נמשיך בסדר-היום: הצעת חוק תשפ"ח, הצעת חוק חיפוש בגוף (בדיקות רפואיות), התשנ"ג-1993, של קבוצת חברי הכנסת. ינמק חבר הכנסת דוד מנע.

דוד מנע (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנני מתכבד להגיש לכנסת הצעת חוק חיפוש בגוף (בדיקות רפואיות), התשנ"ג-1993, הצעת חוק תשפ"ח.

הצעת החוק הזו נוגעת בעיקר לנושא של חיפוש בגוף האדם. כבר בשנת 1980, בית-המשפט העליון, בבג"ץ קטלן, קרא למחוקק שיאמר את דברו בנושא בדיקות בגוף האדם כדי לחפש סמים. ועדת הסמים וועדת המשנה לחקיקה הגיעו למסקנה, כי עריכת בדיקות כאלה בצו של שופט היא צורך השעה, ובלבד שתיעשה תוך שמירת כבוד האדם, שלמות גופו וצנעתו, במסגרת של בית-חולים. זאת אך ורק לאחר שבית-המשפט הגיע למסקנה, כי קיים חשד סביר שאדם מצניע סמים בנקבי גופו.

הוראות דומות לחוק הזה קיימות גם במתקנות שבמדינות העולם המערבי.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת דוד מנע. שר המשפטים, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, נושא החיפוש בגוף האדם, בדיקתו ולקיחת דגימות ממנו הוא נושא המחייב התייחסות מיוחדת של המחוקק, וזאת הן בשל הסיכון הכרוך בבדיקות רפואיות מסוימות והן בשל הפגיעה בצנעת הפרט שיש בהן.

עוד לפני חקיקת חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו, קבע בית-המשפט העליון, בפרשת קטלן, שאין לבצע כל חיפוש שיש בו חדירה לגופו של אדם אלא בהרשאה מפורשת של המחוקק, וזאת כדי להגן על כבוד האדם ועל פרטיותו.

עם חקיקתו של חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו, הפך האיסור על ביצוע חיפוש בגוף אדם ללא היתר מפורש בחוק חלק מזכויות האדם בישראל.

סעיף 7(ג) לחוק-היסוד קובע, ש"אין עורכים חיפוש ברשות היחיד של אדם, על גופו או בכליו".

לפי סעיף 8 לחוק-היסוד האמור ניתן לסייג את הזכות האמורה רק "בחוק ההולם את ערכיה של מדינת ישראל, שנועד לתכלית ראויה, ובמידה שאינה עולה על הנדרש".

ברור לנו שלגבי עבירות מסוימות צריך לאפשר חיפוש בגופו של אדם, או על גופו, וזאת כדי להשיג ראייה על ביצוע העבירה.

משרד המשפטים, בהתייעצות עם הוועדה לסדר הדין הפלילי בראשותו של השופט דב לין, מכין הצעת חוק המתמודדת עם הסוגיה של חיפוש בגוף האדם תוך שמירה על הוראותיו של חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו, ולפי אותה הצעה ייקבעו בחוק סוגי הבדיקות המותרות, והן יהיו מותנות בתנאים שונים, בהתאם לסוג הבדיקה שמבקשים לערוך.

אני מפנה את תשומת לבכם לכך, שהצעת החוק הפרטית של חבר הכנסת דוד מנע, שהעלה את הבעיה בהצעתו זו, מתייחסת לחיפוש בנקבי גופו של אדם או בפיו של אדם. הצעת משרד המשפטים המעובדת עתה מבחינה בין חיפוש חיצוני לבין חיפוש פנימי, והיא באה לענות על שורה של שאלות או בעיות, שאין עליהן היום תשובה בחוק. חיפוש חיצוני מוגדר או מטפל באחת מאלה: בחינה חזותית של גופו של עצור; לקיחת טביעת כל חלק מהגוף, למעט טביעת שיניים או מנשך שיניים; לקיחת דגמי ציפורניים וחומר שמתחת להן; לקיחת דגמים של שיער; לקיחת שאריות חומר מעל הגוף; ביצוע בדיקה כימית על העור שאין בה סכנה לבריאות.

היא מטפלת גם בחיפוש פנימי, שהוא אחד או יותר מאלה: בדיקה באמצעות מכשיר גלים על-קוליים לאבחון רפואי, בדיקת אולטרה-סאונד; בדיקה באמצעות מכשיר רנטגן; בדיקה באמצעות סורק; בדיקה באמצעות סורק בתהודה מגנטית; בדיקה גיניקולוגית; בדיקה בפי הטבעת.

הצעת החוק של משרד המשפטים מטפלת גם בנושא לקיחת דגימה של אחד או יותר מאלה: לקיחת דגמי דם; לקיחת דגמי רוק; לקיחת טביעת שיניים או מנשך שיניים ועוד.

לא הבאתי את הדברים אלא כדי להצביע על כך שהשאלה היא רצינית ביותר, היא לא פשוטה.

אנחנו מקבלים בברכה את הצעת החוק של חבר הכנסת דוד מנע, שהעלה את הנושא לדיון. בקשתי מחבר הכנסת מנע, מאחר שהצעת החוק של משרד המשפטים, על דעת ועדה בראשות שופט בית-המשפט העליון דב לוין, היא בשלבים אחרונים של הכנתה ובתוך חודש תונח על שולחן הכנסת, שיסכים לכך שהצעתו תידון בוועדת החוקה, חוק ומשפט במקביל להצעת משרד המשפטים.

אני רואה שאתה מסכים, ולכן אני מבקש מהכנסת להעביר את הצעת החוק של חבר הכנסת דוד מנע לוועדת החוקה, חוק ומשפט, ושם היא תידון עם הצעת הממשלה. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר המשפטים.

קריאה:

אולי אפשר להעביר את זה לוועדה למלחמה בנגע הסמים?

היו"ר ע' עלי:

אדוני שר המשפטים, ההצעה היא של קבוצת חברי הכנסת, כנראה של כל חברי הוועדה למלחמה בנגע הסמים. נימק אותה חבר הכנסת דוד מנע. העירו לי על כך והצטרפתי לומר את זה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני מקבל את ההערה. קיבלנו גם הצעה אחת זהה של חבר הכנסת דוד מנע, מלבד ההצעה של קבוצת חברי הכנסת, ואני מקבל את שתי ההצעות גם יחד מבחינתי.

היו"ר ע' עלי:

אם כך, אני מבין שיש הסכמה בעניין זה של כל קבוצת חברי הכנסת, ולא רק של חבר הכנסת דוד מנע.

רבותי, אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד אישור הצעת חוק חיפוש בגוף (בדיקות רפואיות), התשנ"ג-1993, והעברתה לוועדת החוקה, חוק ומשפט לדיון ולהכנה לקריאה ראשונה – נא להצביע.

הצבעה מס' 2

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 26

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק חיפוש בגוף (בדיקות רפואיות), התשנ"ג-1993, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

פה-אחד הוחלט לאשר את הצעת החוק ולהעבירה לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנה לקריאה ראשונה.

הצעת חוק לביעור נגע הסמים (תיקוני חקיקה), התשנ"ג-1993

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ע' עלי:

אנחנו ממשיכים בסדר-היום: הצעת חוק תשפ"ט, הצעת חוק לביעור נגע הסמים (תיקוני חקיקה), התשנ"ג-1993, של קבוצת חברי הכנסת. שוב ינמק חבר הכנסת דוד מנע.

דוד מנע (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבד להביא לכנסת הצעת חוק בשם של כל חברי ועדת הסמים של הכנסת, שכולם יחד חתומים על הצעת החוק הזו: חברי הכנסת וליד חאג' יחיא, תופיק זיאד, נואף מסאלחה, רפי אלול, אבי יחזקאל, טאלב אלסאנע, רפאל פנחסי, אברהם רביץ, רפאל איתן, נעמי בלומנטל, דוד מנע ושאול עמור.

רבותי חברי הכנסת, הצעת חוק זו היא הצעת חוק מסגרת שנועדה לתקן את רוב החקיקה הקיימת כיום בנושא של נגע הסמים, החל בחוק השיפוט הצבאי, המשך בחוקים הקשורים לרישוי עסקים, בחוקים שקשורים לפקודת העיריות, וכן לחוק העונשין וכדומה. כל זה נועד למטרה אחת – להחמיר את הענישה הקיימת בנושא הסמים.

הוועדה שגיבשה את החוקים הללו קיבלה את ההמלצות של כל המשרדים הממשלתיים הנוגעים בדבר; לדוגמה, לקחנו את המלצת הפרקליט הצבאי הראשי, באמצעות נציגו בוועדת הסמים, וגיבשנו תיקונים לחוק השיפוט הצבאי. כלומר, זה על דעת כל נציגי משרדי הממשלה הנוגעים בדבר. כולם יחד, כל משרדי הממשלה, ביקשו בוועדת הסמים לתקן את תיקוני החקיקה הללו הנוגעים לתחומם.

דבר נוסף, הצעת החוק הזאת נוגעת, כפי שצינתי, להרבה חוקים. יכול להיות שיש התנגדות מצד ועדת שרים לחקיקה לכמה סעיפים – אפשר לדון על ההצעה בוועדת החוקה, חוק ומשפט, אפשר לדון עליה בוועדת הסמים של הכנסת, על חלק אפשר להתפשר, חלק אפשר להוריד, ובלבד להעביר ולדון בזה בוועדה.

אני רוצה לבקש מכם את התמיכה בהצעת החוק הזאת. אני רוצה לצטט את מכתבו של השר לאיכות הסביבה, שכתב לי: קיבלתי בתודה את חוברת ההמלצות למאבק בנגע הסמים, עיינתי בחוקים הללו בתשומת לב, והיא נראית לי חשובה וראויה להגשמה.

לכן, הצעת החוק הזאת היא הצעת חוק שמקיפה את כל חברי הכנסת ברוב סיעות הבית ונוגעת לאותם תחומים שצינתי בהצעת החוק, החל בתיקון לחוק השיפוט הצבאי, פקודת העיריות, חוק העונשין, וכהנה וכהנה, חוקים שנשלחו לכל חברי הכנסת. אין לי כל ספק בכך, שאם הכנסת תאמץ את שורת החקיקה הזאת, יהיה בה כדי לצמצם את נגע הסמים ולבער אותו מהארץ. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. שר המשפטים, האם כבוד השר רוצה להשיב? שר המשפטים מתבקש להשיב.

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכבדי היושב-ראש, כנסת נכבדה, לעתים רחוקות נמצאת הממשלה במצב שבו עליה לבקש הסרתה של הצעת חוק בנושא שאינו שנוי במחלוקת מדינית; נהפוך הוא, המלחמה בנגע הסמים היא אחד הנושאים שלגביהם יש הסכמה לאומית, והלכה למעשה משרדי הממשלה השונים לוקחים חלק במלחמה זאת, מייעדים לה תקציבים ומאמצים ניכרים. אלא שאין במלחמה זאת כדי לקדש את האמצעים המוצעים בהצעת החוק שבפנינו.

נוח היה לי, לא רק בשל ההרכב הנוכחי של חברי הכנסת, שמסמן רוב מסוים, אלא לגופו של עניין, כיוון שהנושא הוא מלחמה בסמים, להסכים להצעת החוק, ואם קשה לי, משמע באמת קשה לי כשר המשפטים להסכים שזאת תשתית רצינית לדיונים בנושא.

אני אנסה להסביר בצורה עניינית, אחת לאחת, מה קשה לי בהצעת החוק שהוצעה. אני מבין שלחברי כנסת הוצע לחתום על הצעת החוק, להירתם למלחמה בסמים, ואין מי בינינו שלא רוצה להירתם למלחמת חורמה בסוחרי הסמים, בעברייני הסמים, בתופעת הסמים. עם זה, אני מבקש מאלה שנמצאים כאן ויכולים לשקול את עמדתם לשמוע את סיבות ההתנגדות.

ראשית, מוצע לקבוע עונש מינימום של שלוש שנות מאסר לגבי מי שהחזיק 6 גרמים הירואין או קוקאין או החזיק 300 גרם חשיש. אני רוצה שתשימו לב, שלוש שנות מאסר. אולי אתם לא נתקלתם במקרים של אנשים חיוניים וילדים טובים שאיתרע מזלם ונקלעו לסיטואציה שהחזיקו כמות כזאת. רוצים כאן לגזור עליהם שלוש שנות מאסר, ללא כל אפשרות של שיקול דעת. העונש המרבי הקבוע לעבירות אלה הוא 20 שנות מאסר. בתי-המשפט אכן מטילים עונשי מאסר בהתאם לחומרת העבירה, הנמדדת, בין השאר, בכמות הסם, בעובדה שהעברין הורשע כבר בעבר, אם הורשע, ובסכנה הנשקפת לציבור מהפצת הסם. בעבירות אלה יש בהחלט מקום להחמיר בגזר-הדין, אבל אין מקום, לדעתי, לקבוע בחוק עונש מינימום של מאסר חובה, ועוד מאסר ממושך שכזה.

קביעת עונש מינימלי כעונש חובה אינה אופיינית לשיטת המשפט שלנו. מעטות מאוד העבירות שלגביהן נקבע עונש מינימום או עונש חובה. כך, למשל, על עבירת רצח, אכן נקבע עונש מאסר עולם חובה, וזאת בין השאר משום אי-הטלת עונש המוות. בשל תקיפת שוטרים קבעה הכנסת תקופת מאסר חובה של חודשים מספר. כך נקבע גם בפקודת התעבורה לגבי פסלות להחזיק רשיון נהיגה. בכל המקרים הללו נולדה, מייד, דרך לעקוף את עונש החובה, בין בהטלת עונש המאסר ו/או עונש הפסילה על-תנאי, בין על-ידי הימנעות מהרשעה או בהעמדת הנאשם במבחן, כדי שלא יצטרכו להטיל או לגזור את עונש מאסר החובה, בין על-ידי דחיית ריצוי עונש המאסר על מנת שהעברין יפנה לכבוד נשיא המדינה ויקבל חנינה, או הפחתת עונש מאסר החובה.

קביעת עונש החובה בחוק פסול בעיני, משום שהוא שולל מבית-המשפט את הסמכות והיכולת לשקול מהו העונש המתאים במקרה הנדון לפניו. בקביעת עונש חובה פולש, לעניות דעתי, המחוקק לתחומו של בית-המשפט וגוזר בעצמו את מידת וסוג העונש, בלי שהמחוקק מכיר את הנסיבות המיוחדות של המקרה הנדון; בלי שהמחוקק ראה את הנאשם המסוים שעליו נגזר העונש. זה צדק עיוור לחלוטין, שרירותי לחלוטין, שמטילים פוליטיקאים, אם נרשה לעצמנו לכנות עצמנו כך, באמצעות מכשיר שנקרא בית-המשפט.

לכן, כעניין שבהשקפת עולם אני מתנגד לקביעת עונשי חובה בחוק, מעדיף להחמיר בעונש המרבי הקבוע בחוק לעבירה, ואם בית-המשפט מקל בעונשו של עברין מסוים, יש לעמוד על כך שיוגש ערעור על קולת העונש וכי בית-המשפט לערעורים יקבע את הנורמה הראויה של הענישה.

אני מבקש להבהיר היבט נוסף של קביעת עונש חובה. עונש חובה הוא מרשם להתערבותו של מוסד החנינה, ורבים אינם אוהבים שכבוד נשיא המדינה מתערב בגזר-דין של בתי-המשפט, כי להבדיל מהמחוקק שקובע נורמה כללית של עונש מאסר חובה בלי להשאיר לבית-המשפט שיקול דעת, על נשיא המדינה מוטל לשקול כל מקרה ומקרה לפי נסיבותיו המיוחדות כאשר מוגשות לו בקשות החנינה. וכאשר נשללת מבית-המשפט היכולת לגזור עונש צודק, קשה לנשיא המדינה שלא להתערב כדי לקרב את מידת הדין למידת הצדק. לא כן הדבר כאשר בית-המשפט רשאי לשקול את נסיבות המקרה. במקרה כזה אין הנשיא ממחר ואינו נוטה להתערב במידת העונש, שהרי אותו שקל ומדד בית-המשפט בגזר-דינו, אלא אם יש נימוקים חדשים שלא היו בפני בית-המשפט.

חברי הכנסת, בעבירות על פקודת הסמים המסוכנים, בתי-המשפט גוזרים עונשים חמורים במיוחד, ולמרות זאת נמנע כבוד נשיא המדינה מלהפעיל את סמכות החנינה. ככלל, עברייני הסמים אין להם חנינה; אין עליהם רחמים. אני, כשר המשפטים, מאז התחלתי את תקופת כהונתי – אמר זאת קודם לכן במלים אחרות סגן השר בן-מנחם, כי שמע על כך מפי – לא המלצתי בפני כבוד נשיא המדינה להקל בעונשו של מי שסוחר בסמים בשום מקרה, ואני מוכן לומר – זולת מקרה אחד של לבנוני, משום שהוא לבנוני, משום שהיה לזה רקע מיוחד שלא כאן המקום לפרט, אבל כמקרה מיוחד. פרט לכך, לא. בביקורי בבתי-סוהר אני אומר לאסירים: דעו לכם, אם נגזר עליכם או אם בחרתם להיות פושעים, והלוואי שתצאו מזה, בחרו לכם בסוג מקצוע אחר ובסוג פשע אחר, שכן באחרים אפשר שתהיה עליכם מידת החמלה והרחמים. כמפיצי סמים אין לנו רחמים עליכם. תרצו כל יום, עד תום תקופת המאסר.

לכן, המסר נמסר. אני חושב שדווקא אם בית-המשפט גוזר עונש בשיקול דעת, אז אפשר גם לבקש מכבוד נשיא המדינה שיכבד את שיקול הדעת של בית-המשפט. קשה לבקש שהוא יכבד גזר-דין אוטומטי שניתן בעיניים עיוורות.

שנית, הצעה נוספת שיש להתנגד לה, בשל אי-התאמתה להוראות שבחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו, היא ההצעה שמסמיכה את משטרת ישראל להחרים רכוש של אדם ללא צו של בית-המשפט. האפשרות שניתנת לבעל הרכוש לפנות לבית-המשפט לאחר שרכושו נלקח אינה מספיקה, לדעתנו. לפני כארבע שנים נדרש המחוקק לנושא חילוט הרכוש של סוחר סמים; אנחנו התרנו את השימוש בכלי מרחיק לכת זה.

היו"ר ע' עלי:

סליחה, כבוד השר. אני מבקש מחברי הכנסת להתיישב. חבר הכנסת דוד צוקר, יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, שם בוודאי הנושא יידון, אם יאושר, אני מבקש להפסיק את הדיבורים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

בוועדת החוקה, חוק ומשפט בראשותו של חבר הכנסת לשעבר אוריאל לין, שביקש להחמיר מאוד עם עברייני סמים, והחוק תוקן לפני כשנתיים בכנסת, להחמרה ניכרת עם עברייני הסמים וסוחריו הסמים בייחוד, שם חידשנו חידוש שאיננו בספר החוקים הישראלי – הרשינו לבית-המשפט, עם הרשעתו של אדם בסחר בסמים בנסיבות מסוימות, לחלט את כל רכושו. ואם הוא סוחר בסמים ויש לו רכוש ויש לו בתים ויש לו בתי-מלון ויש לו יאכטה – להחרים את הכול. חשבנו שאלה שרוצים להתעשר "נרד" עליהם, בלשון העם, וניקח את כל רכושם, ובלבד שזה נעשה לפי הליך משפטי ונעשה בבית-המשפט.

כאן מציעים לאפשר חילוט רכוש ללא בית-משפט. זכותו של אדם לקניינו היא זכות בסיסית. אנחנו הכרנו בה מאז ומתמיד. היא הועלתה למעמד פורמלי, למעמד-על בחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו. לי נראה שאסור לכרסם בזכות זאת בצורה שאינה הולמת את עקרונות היסוד של החוק האמור.

שלישית, הוצע גם לפסול אדם שהורשע בעבירת סמים באופן מינהלי ואוטומטי מלהחזיק רשיון נהיגה או רשיון רכב. נושא הפסלות מלהחזיק ברשיון נהיגה או ברשיון רכב טופל בחקיקה פעמיים בארבע השנים האחרונות. אין בהצעה שלפנינו שום תרומה של ממש, מאחר שלפי החוק הקיים יש סמכות מינהלית – שהפעלתה אומנם אינה חובה – לפסול אדם מלהחזיק רשיון מהטעם של אי-כשירותו לנהוג. זה השיקול הרלבנטי והמכריע. אין זה נאות שגורם שלטוני יעניש אזרח באופן מינהלי במקום בית-משפט. לבית-המשפט יש כבר סמכות רחבה ביותר לשלול את רשיונו של מי שעבר עבירת סמים. משרד הרישוי יכול לעשות כן רק אם אין אותו אדם כשיר לנהיגה. אל נא תיתנו לרשויות מינהליות סמכויות לגזור עונשים.

רביעית, מוצע לתקן את חוק השיפוט הצבאי, כדי להעניק לבית-הדין הצבאי סמכות להחרים רכוש של אדם שהורשע בסחר בסמים באותו בית-דין. אני לא אכנס לצורך המשפטי בתיקון המוצע. לי נראה שלא רצוי הדבר שבת-דין צבאיים בהרכבים שלהם יפעילו סמכות מעין זו. כאשר חייל חשוד בסחר בסמים, ואם זו עבירה של ממש ועבירה רצינית, היועץ המשפטי לממשלה מוסמך לצוות שדינו יתברר בבית-משפט אזרחי, ובית-משפט אזרחי יכול להפעיל לגביו את כל הסנקציות, לרבות הסנקציה של חילוט רכושו כולו.

חמישית, התיקון המוצע לחוק העונשין עומד בסתירה למושגי יסוד של תורת הענישה. במצב המשפטי הקיים בית-המשפט מעמיד אדם במבחן כשהוא סבור שיש אפשרות לשקמו. עומד האדם במבחן – נהנית החברה מזה שהוא השתקם; לא עמד במבחן – רשאי שירות המבחן, קצין המבחן, לפנות בכל מועד לבית-המשפט ולומר: נכשלנו, נא גזור את עונשו. אז רשאי בית-המשפט לגזור את העונש.

מה שמציעים כאן הוא, שאדם יועמד בפיקוח קצין מבחן, ובלי קשר להצלחת המבחן או אי-הצלחת המבחן, יטיל עליו בית-המשפט עונש שאותו הוא יתחיל לרצות לאחר המבחן. במושגים שלנו, הפנולוגיים, של תורת הענישה, של תורת השיקום, זה לא אנושי, זה לא מתקבל על הדעת. אם העמידו אדם למבחן, הוא עמד במבחן בהצלחה, הוא נגמל, הוא השתקם – להחזיר אותו אחרי שנתיים-שלוש שנים לבית-סוהר עוד לחמש שנים? את זה מציעים פה? עם כל הכבוד, לי קשה להסכים, עם כל הרצון להעביר הצעה ביום הזה לוועדה.

יש הצעה נוספת, לתקן את חוק הנוער (טיפול והשגחה), כדי להכריז כ"קטין נזקק" מי שהוריו צורכים סמים או מי שגדל במקום שבו משתמשים בסמים. גם הצעה זו שנויה במחלוקת בין האנשים המטפלים בקטינים. אני נפגשתי עם שופטי נוער, עם כבוד נשיא בית-המשפט העליון ועם האנשים המטפלים במשרד העבודה והרווחה, ואני שמעתי מהם שיש סמכות היום לבית-המשפט לנוער לתת את הצווים המתאימים במקרים מעין אלה, והם לא מבקשים צווים נוספים. לכן אני חושש, והם הביעו חשש שהורים לא יפנו בבקשת עזרה בשל התמכרותם לסמים, אם ידעו, שכתוצאה מכך יפסידו בהכרח את המשמורת על ילדיהם הקטינים.

יש כאן הצעות לתיקון חוק הרשות למלחמה בסמים. בעניין זה מפיץ משרד ראש הממשלה הצעה שהיא שקולה והיא ממילא תבוא ותונח על שולחן הכנסת, כך שאינני חושב שנושא זה בכלל מצדיק את העברת החוק לוועדה.

יש הצעה לתקן את פקודת החברות ואת חוק החברות, כדי לאסור שימוש בשם של חברה או של עמותה שיש בו או משתמע ממנו עידוד או הכשר לשימוש בסם מסוכן. זה תיקון פרטני. אילו היה זה בלבד בהצעה – ניחא. אני רק רוצה לומר, שגם בעניין זה רשם החברות או רשם העמותות רשאים

גם היום לשלול שימוש בכל שם שעלול לפגוע בתקנת הציבור או ברגשותיו. הם מוסמכים גם כן לאסור שימוש בשמות כאלה בעמותה, בחברה, או כפי שרוצים המציעים. גם מבחינה זו נראית לי ההצעה כמיותרת.

כך שמכל ההוראות שבהצעת החוק נשאר תיקון לפקודת העיריות, תיקון המוצע לחוק רישוי עסקים. נראה לי שתיקונים עקיפים אלה אינם מצדיקים העברת הצעת החוק כולה לוועדה.

לכן, עם כל רצוני, ובאמת רצוני להביא היום בשורה מסוימת של מלחמה בסמים לעם ישראל ולכנסת, ולטפוח על השכם של חברי הוועדה, אני חושב שהכנסת עשתה מעשה גדול בכנסת הקודמת כאשר החמירה מאוד את הוראות החוק באשר לעברייני סמים, ובייחוד סוחר סמים. אני חושב שכאן מעוצבת מדיניות, שהיא לעניות דעתי מיותרת או שגויה. אני חושב שמוטב יהיה להסתפק בהצעת החוק שהממשלה תגיש בעניין הזה.

אבל לא זה השיקול לכך, שהממשלה מגישה. השיקול שלי הוא, שהנה למשל כאן מגישה הממשלה, ותמכתי בהצעתו של חבר הכנסת דוד מנע, אף שלי נראים פתרונות אחרים, אבל היוזמה שלו והרעיונות שלו כשירים לבוא, לפי דעתי, לפני הוועדה.

לכן, בהתחשב בכל האמור לעיל, אני מציע לחברי – בעניין זה אין קואליציה, אין אופוזיציה, זה לא עניין של הישג או לא הישג, זה עניין שאני הבאתי את המדיניות כפי שנראית לי. היא התקבלה גם על דעת ועדת השרים לא לפי שיקול כלשהו, מפלגתי או פוליטי.

לי נראה שצריך להכיר בכך שזו הצעה מרחיקה לכת ואין בה צורך. אני מבקש להסתפק בתשובתי. אם לא – אני מבקש להסיר את ההצעה מסדר-היום. תודה.

משה קצב (הליכוד):

ואם מסרבים להסיר ומבקשים להעביר אותה לוועדה?

שר המשפטים ד' ליבאי:

אם אתם רוצים לעשות הצבעה פוליטית...

היו"ר ע' עלי:

רבותי, האם אתם מסתפקים בתשובת השר, או שנצביע? חבר הכנסת רפאל איתן, האם נצביע?

רפאל איתן (צומת):

ועדה.

היו"ר ע' עלי:

ועדה. רבותי, אנחנו עוברים להצבעה. אני מבין שצלצלו לפני חמש דקות. ברגע שהשר עלה לדוכן התחלנו בצלצול ויש להניח שחמש הדקות מוצו. אבל אם יש טענה בעניין זה, אני מוכן להמתין.

דוד מגן (הליכוד):

אולי אפשר לנסות לשכנע את שר המשפטים בכל זאת לתמוך בהעברה לוועדה?

חנן פורת (מפד"ל):

השר טוען שבית-המשפט – – –

היו"ר ע' עלי:

רבותי, אין כעת דיון, יש כעת הצבעה. אנחנו עוברים כעת להצבעה. מי בעד?

רפאל איתן (צומת):

בעד – זה לוועדה.

היו"ר ע' עלי:

תסלח לי, תן לי לסיים את דברי, הכול יובהר, תאמינו לי. מי בעד הצעת חוק לביעור נגע הסמים (תיקוני חקיקה), התשנ"ג–1993, של קבוצת חברי כנסת, כפי שנימק חבר הכנסת דוד מנע? מי שמצביע בעד – זה בעד אישור ההצעה הטרומית והעברתה לוועדה. אני מבין שבמקרה כזה זו ועדת החוקה, חוק ומשפט, אם הצעת החוק תאושר.

דוד מנע (הליכוד):

לא ועדת הסמים? לא, ועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר ע' עלי:

מי שהוא בעד יצביע בעד, מי שהוא נגד יצביע נגד. בבקשה.

הצבעה מס' 3

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 18

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 7

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק לביעור נגע הסמים (תיקוני חקיקה),

התשנ"ג-1993, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

בעד – 18, נגד – 7. ובכן, הצעת החוק אושרה והיא עוברת לוועדת החוקה, חוק ומשפט, להכנה לקריאה ראשונה. לא שמעתי הצעות אחרות, הבנתי – לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

הצעה לסדר-היום

פסילת תנועת "צומת" כמפלגה על-פי חוק המפלגות

היו"ר ע' עלי:

אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום, הצעה לסדר-היום מס' 1851: פסילת תנועת "צומת" כמפלגה על-פי חוק המפלגות – של חבר הכנסת יורם לס. בבקשה, חבר הכנסת לס.

יורם לס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בימים אלה נכנס לתוקפו חוק חדש בישראל, חוק המפלגות. הוא חוקק בכנסת הקודמת. עברה שנה, והוא נכנס לתוקף. החוק הזה מסדיר את המושג מפלגה, והוא קובע שמפלגה צריכה להירשם אצל רשם המפלגות – – –

היו"ר ע' עלי:

סליחה רגע. רבותי, שמעתי – ועדת החוקה, חוק ומשפט, לא שמעתי הצעה אחרת. קבעתי שהצעת החוק עברה לוועדת החוקה, חוק ומשפט, ובזה נגמר העניין. אנחנו לא נמצאים כאן בבזאר. גמרנו את ההצבעה. יש אפשרות להציע ועדה אחרת לפני ההצבעה. לאחר שההצבעה נעשתה, אין שום ערעור. מי שרוצה לערער, ילך לוועדת הפירושים. חבר הכנסת לס, בבקשה.

יורם לס (העבודה):

כאמור, החוק קובע שמפלגה צריכה להירשם אצל רשם המפלגות, במשרד המשפטים.

באותו חוק יש סעיף 5, שאקרא אותו כלשוננו. בסעיף 5 נאמר, שלא תירשם מפלגה אם יש במטרה ממטרותיה או במעשיה, במפורש או במשתמע, אחת מאלה: (1) שלילת קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית. זה לשון החוק.

חברי הכנסת, אילו היתה מגיעה מפלגה ערבית לאומנית קיצונית – – –

גונן שגב (צומת):

יש כזאת. מה זה "אילו"?

לימור לבנת (הליכוד):

מה זה "אילו"? יש כזאת.

חנן פורת (מפד"ל):

אתה לא יכול לפסול אחרים.

יורם לס (העבודה):

זה לא על חשבון הזמן שלי, אני מתאר לעצמי, אז אין לי בעיה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

— — —

לימור לבנת (הליכוד):

— — —

גונן שגב (צומת):

— — —

חיים דיין (צומת):

— — —

היו"ר ע' עלי:

רבותי חברי הכנסת, חבר הכנסת דיין, חבר הכנסת טלב אלסאנע, אני מודיע לכם, כי אם יהיו קריאות ביניים מוגזמות, אקרא אתכם לסדר.

יורם לס (העבודה):

אני משתמש במלה "אילו", הואיל ורק תנועה אחת ניסתה להירשם עד היום, וגם ראיתי מודעה בעיתון, תנועת מולדת, שדוגלת בטרנספר מרצון — — —

לימור לבנת (הליכוד):

— — —

יורם לס (העבודה):

לכן אני אומר, על תקן של היפותזה, הואיל ואיש עדיין לא ניסה להירשם – אילו היתה מגיעה מפלגה ערבית לאומנית קיצונית וכותבת במצעה, אפילו במשתמע, שהיא מבקשת להחזיר את כל הפליטים הערבים, למעשה אלה הצאצאים שלהם, ליפן, לרמלה, למגדל – – –

גונן שגב (צומת):

אומרים את זה.

בנימין טמקין (מרצ):

מי אומר את זה?

וליד חאג' יחיא (מרצ):

תראה לי מי אומר את זה.

שאול גוטמן (מולדת):

— — —

טלב אלסאנע (מד"ע):

— — —

היו"ר ע' עלי:

רבותי, אני מבקש להפסיק. חבר הכנסת גוטמן, אני קורא אותך לסדר פעם ראשונה. חבר הכנסת טמקין, אני קורא אותך לסדר פעם ראשונה. חבר הכנסת גונן שגב, אני קורא אותך לסדר פעם ראשונה. חבר הכנסת אלסאנע, אני קורא אותך לסדר פעם ראשונה. מספיק עם הדברים האלה. מספיק. ביקשתי להפסיק את קריאות הביניים.

יורם לס (העבודה):

ובכן, אילו אותה תנועה – – –

היו"ר ע' עלי:

סליחה. חברי הכנסת, אני מזהיר אתכם, תיכף אקרא אתכם לסדר פעם שנייה. מספיק.

יורם לס (העבודה):

ובכן, לו ניגשה אותה תנועה ערבית קיצונית לרשם המפלגות, אין שום ספק שעל-פי הסעיף שקראתי זה עתה היא היתה נפסלת. מפני שאותה מפלגה שוללת את קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית.

חנן פורת (מפד"ל):

למה?

יורם לס (העבודה):

אני אומר "אילו".

חנן פורת (מפד"ל):

אבל למה?

יורם לס (העבודה):

מפני שאם מכניסים לתוך יפו, לתוך חיפה, 2-3 מיליוני ערבים על-פי זכות השיבה, ודאי שדמותה של מדינת ישראל שלנו כמדינה יהודית מתערערת.

שאול גוטמן (מולדת):

זו דמוקרטיה. מגיע להם.

גונן שגב (צומת):

טלב אלסאנע (מד"ע):

אסתר סלמוביץ (צומת):

מה השטריות האלה?

יורם לס (העבודה):

לעומת זאת, מונחת לפני הצעת חוק שהניח על שולחן הכנסת בעצם הימים האלה חבר הכנסת רפאל איתן –

גונן שגב (צומת):

יורם לס (העבודה):

– – ובסעיף 1 של אותה הצעת חוק, המבוססת על המצע של מפלגת צומת, נאמר שהמשפט, השיפוט והמינהל של מדינת ישראל יחולו על השטח שממערב לירדן. בסעיף 2 של אותה הצעת חוק, לאחר הסיפוח, נאמר – – –

משה פלד (צומת):

זה כתוב במצע של מפלגת העבודה.

יורם לס (העבודה):

בסעיף 2, תחת הכותרת – אזרחות, מדובר על מי שנמצא באותם שטחים שיסופחו על-פי סעיף 1, ואם במקרה הוא נולד באותם שטחים – ויש פה מלה גם על הצאצאים שלו. רבותי, המדינה הזאת תחיה עוד כמה דורות. ריח חוקי נירנברג עולה באפי. אם למישהו היה סבא בשכם, בעוד כמה דורות הוא יהיה במצב שלא תינתן לו האזרחות הישראלית, משום שיש לו סבא – – –

גונן שגב (צומת):

נכון. גם שווייץ היא לא דמוקרטית.

יורם לס (העבודה):

רבותי, אלה הדברים הכתובים בהצעת החוק שהוגשה בימים אלה על-ידי חבר הכנסת רפאל איתן. והם מבוססים על עיקרי מצע תנועת צומת, פרק "דמוגרפיה", סעיף 9, שאני קורא ממנו קטע, לא את כולו. בסעיף 9 במצע של תנועת צומת נאמר: גם לאחר סיפוח אזורי יש"ע, כולל עזה, למדינת ישראל, תישאר האוכלוסייה הערבית במעמד זה, בו תוכל ליהנות מזכויות כלכליות, תרבותיות ודתיות, אך לא מזכויות פוליטיות.

כל מי שעיניו בראשו, רבותי חברי הכנסת, ויודע לקרוא עברית, ברור לו שהדברים שקראתי בשמה של תנועת צומת עומדים בסתירה מהותית לסעיף 5 בחוק המפלגות, שמחייב את כולנו – נשבענו על החוק הזה, על כל החוקים – הקובע שמדינת ישראל תהיה מדינה יהודית ודמוקרטית.

שאול גוטמן (מולדת):

אבל עוד מעט היא לא תהיה יהודית.

וליד חאג' יחיא (מרצ):

— — —

יורם לס (העבודה):

אני רוצה לקרוא לכם מתוך מגילת העצמאות של מדינת ישראל – – –

גזון שגב (צומת):

טלב אלסאנע (מד"ע):

לימור לבנת (הליכוד):

יורם לס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, מול ההפרעות האלה קשה לי להתבטא.

היו"ר ע' עלי:

רבותי. חבר הכנסת אלסאנע, קראתי אותך לסדר פעם ראשונה. אני מזהיר אותך.

טלב אלסאנע (מד"ע):

היו"ר ע' עלי:

סלח לי, לא שאלתי אותך מה אני צריך להגיד. קראתי אותך לסדר פעם ראשונה. אני מבקש גם מחבר הכנסת שגב. אני אאפשר לכם לדבר עשר דקות, לפי סעיף 88(ז).

לימור לבנת (הליכוד):

יש החלטה של ועדת הכנסת, שאסורים מיצגים על הבמה. האם המיצג הזה מותר?

היו"ר ע' עלי:

איזה מיצג?

יורם לס (העבודה):

חוק של תנועת צומת זה מיצג? אני מצטט רק את המסמכים של תנועת צומת.

היו"ר ע' עלי:

סליחה, איזה מיצג?

יורם לס (העבודה):

לא אמרתי כלום, רק ציטטתי.

לימור לבנת (הליכוד):

מה ההבדל בין בא-גד ובין זה?

קריאה:

היא לא מתכוונת למסמכים.

יורם לס (העבודה):

אתה חושב שאני לא מבין את חברת הכנסת לימור לבנת?

היו"ר ע' עלי:

זמנו של חבר הכנסת לס תם, אבל אני אתן לו עוד שתי דקות, בגלל ההפרעות שהיו.

לימור לבנת (הליכוד):

לא, באמת, תן לו עוד כמה דקות.

יורם לס (העבודה):

אני רוצה לצטט את מגילת העצמאות, שבה נאמר: "מדינת ישראל תקיים שוויון זכויות חברתי ומדיני גמור לכל אזרחיה בלי הבדל דת, גזע ומין". מגילת זכויות האדם, בסעיף 11, מסייגת את חופש ההתאגדות, כאשר ההתאגדות נוגדת את החירויות של האחרים.

והדבר האחרון שאני רוצה להביא בפניכם, רבותי חברי הכנסת – הבאתי רק ציטוטים – אלה דבריו של נשיא בית-המשפט העליון בערעור ניימן נגד יושב-ראש ועדת הבחירות המרכזית לכנסת השתים-עשרה. קובע כבוד נשיא בית-המשפט העליון באותו ערעור, ואני קורא את סעיף 20: "המערערת מבקשת לשלול מחלק מאזרחי המדינה, אותו היא מאבחנת על-פי מוצאו הלאומי והאתני, את הזכות לבחור ולהיבחר ולמלא תפקיד ממלכתי כלשהו. שלילת זכויות כאמור היא פגיעה ברורה וחד-משמעית בנפשה של הדמוקרטיה". זה לא מיצג, ליצנית שכמוך, זה בית-המשפט העליון.

לימור לבנת (הליכוד):

יורם לס (העבודה):

ואני מציע לכם, חברי וידידי חברי הכנסת מתנועת צומת, עצה של ידיד, באמת עצה של ידיד.

לימור לבנת (הליכוד):

לא, לא.

יורם לס (העבודה):

לפני שתתייצבו לפני רשם המפלגות אני מציע לכם: דבר אחד – למשוך מעל שולחן הכנסת את כתב התועבה הזה; ודבר שני – לשנות את המצע שלכם באופן שהמלים תתאמנה לחוק. תודה רבה.

לימור לבנת (הליכוד):

היו"ר ע' עלי:

השר, היות שהיה כאן איזה כתב קטגוריה נגד מפלגה, לפי סעיף 88(ז) יש זכות, אני מבין, לנציג המפלגה להשיב. האם אתה מעדיף שזה יהיה לפני תשובתך או אחרי תשובתך?

שר המשפטים ד' ליבאי:

אחרי תשובתי.

היו"ר ע' עלי:

מה קובע התקנון? התקנון קובע: לפני תשובת השר. אנחנו נפעל בהתאם לתקנון. בבקשה, חבר הכנסת שגב. אבל למה אתם כועסים? אנחנו מבררים את התקנון.

גונן שגב (צומת):

עליך, אדוני היושב-ראש, מעולם לא כעסנו.

היו"ר ע' עלי:

למה אתם כועסים? מה קרה?

קריאה:

איך אפשר לכעוס עליך?

היו"ר ע' עלי:

מסתבר שאפשר.

רחבעם זאבי (מולדת):

אנחנו נגן עליך.

הי"ר ע' עלי:

יש לך עשר דקות, חבר הכנסת שגב.

גון שגב (צומת):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, חבר הכנסת לס, אני שמח שלפחות חברי מפלגתך לא הגיעו גם כן לשמוע את הפנינים שלך, ואני מקווה שגם השר יבקש להסיר את הצעתך המגוחכת.

חבר הכנסת לס, אתה משתייך לקבוצת פרובוקטורים מצחיקים המנסים על-ידי הצגת עצמים בכנסת לעורר תשומת לב שאינם מקבלים בגלל חוסר פעילות פרלמנטרית מקובלת. חבר הכנסת צריך להתבלט בעבודה בוועדות, בפעילות במליאה, בהצגת הצעות חוק. קבוצה קטנה ושולית בכנסת, שאלה משתייך חבר הכנסת לס, מנסה לעורר תשומת לב – – –

טלב אלסאנע (מד"ע):

זאת תשובה על הדברים הענייניים שנאמרו? למה הוא מעליב חבר כנסת ולא מגיב עניינית על הנושא?

הי"ר ע' עלי:

חבר הכנסת אלסאנע, אני קורא אותך לסדר פעם שנייה, ואני מודיע לך: עם קריאת הביניים הבאה אתה תוצא מהמליאה ואתה תהיה חבר הכנסת הראשון שאני מוציא מהמליאה. אתה אל תגן עליו. הוא דיבר, יש כאן זכות תשובה, ובזה נגמר העניין. בבקשה.

גון שגב (צומת):

קבוצה קטנה ושולית בכנסת, שאלה משתייך אתה, חבר הכנסת לס, מנסה לעורר תשומת לב על-ידי הצגת עצמים בכנסת. חבר הכנסת בא-גד הביא טלית, ולהבדיל – פרופלור מפלסטיק; ופיר, חבר הכנסת לס, מפיק מרגליות פלסטיק. אפילו את הפרובוקציה הזאת לא עשית באופן מוצלח, כי אין פה טלוויזיה, וגם יציע העיתונאים לא בדיוק מלא.

צומת אינה פוגעה באופיה הדמוקרטי של מדינת ישראל. חיפושיו של חבר הכנסת יורם לס אחר תקשורת הביאורו לביזוי עצמי ולפגיעה בכבוד הכנסת והדמוקרטיה. עצתי לפרופסור לס: חזור להנחות את תוכנית הטלוויזיה "תצפית" או ללמד באוניברסיטה, שם היית מרצה לא רע, וזאת אני אומר מניסיון אישי כתלמידך.

מפלגת העבודה, מפלגתך, חבר הכנסת לס, הביעה נכונות לבצע טרנספר לאזרחים החיים בשטח הנמצא בריבונות מדינת ישראל. ממשלת ישראל, ממשלתך, עצרה פיתוח סביבתי, בנייה ושירותים בסיסיים לאזרחי מדינת ישראל ביהודה, בשומרון ובעזה. פעולות אלו הן שלילת זכויות אזרח בסיסיות ומהוות עילה להוצאת מפלגתך אל מחוץ לחוק.

חבר הכנסת לס, הסעיף היחיד בחוק המפלגות שעליו אתה יכול להסתמך בטענתך השדופה להוצאת צומת אל מחוץ לחוק הוא סעיף 6(א), ואני אקרא את סעיף 6(א), למי שלא מכיר את החוק: "כל אזרח ישראל בגיר שהוא תושב הארץ רשאי להתנגד לרישום מפלגה". תוכל להשתמש בסעיף זה רק אם אתה עומד בקריטריונים להגדרת "בגיר" כמצוין בסעיף הנ"ל, כמו שקראתי אותו, דבר שאינני בטוח בו כלל ועיקר לאחר ששמעתי את טיעוניך המגוחכים. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה. יש לך עוד שש דקות. אתה מוותר? טוב. שר המשפטים, בבקשה.

יורם לס (העבודה):

אני רוצה למסור הודעה אישית.

היו"ר ע' עלי:

אם אתה רוצה הודעה אישית, בתום הישיבה; לא בתום הדיון, בתום הישיבה. נא להגיש את זה רק בכתב. תסתכל בתקנון, תגיש את זה בכתב ותקרא את זה מהכתב. פשוט להבהיר את העניין הזה: אם יש לך נושא כזה, נא להגיש בכתב.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, סעיף 6 לחוק המפלגות, התשנ"ב–1992, קובע כי "כל אזרח ישראל בגיר שהוא תושב הארץ רשאי להתנגד לרישום מפלגה. ההתנגדות תוגש לרשם בכתב בצירוף הנמקות בתוך 30 ימים מיום הפרסום ברשומות של ההודעה על הגשת הבקשה".

חבר הכנסת פרופסור לס פנה אלי ב-9 בחודש זה בבקשה לפסול את רשימת צומת. העברתי את מכתבו של חבר הכנסת לס לרשם המפלגות, שהוא המוסמך על-פי החוק לדון בנושא. ביום 27 ביוני 1993 השיב רשם המפלגות על מכתבו של חבר הכנסת לס והודיעו כי לפי החוק, רוח החוק והוראותיו, אין להגיש התנגדות לרישום מפלגה בטרם הגישה המפלגה בקשה לרישומה. לפי החוק, ההחלטה בדבר רישומה של מפלגה אינה מסורה לכנסת ולא לשר המשפטים אלא לרשם המפלגות, לכן אין אני רואה מקום לדיון בכנסת בפסילת תנועת צומת בשל עמדותיה או מצעה או דעה שהביעה.

לא נראה לי ניסיון של חבר סיעה אחרת בכנסת לבקש מהכנסת או מהממשלה לפסול סיעה אחרת בכנסת, שחבריה נבחרו כחוק ומכהנים כחוק, רק משום שמצע המפלגה האחרת אינו נראה לחבר כנסת ממפלגה אחרת מכל טעם שהוא. אני מבקש להסיר את ההצעה מסדר-יומה של הכנסת.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר המשפטים.

חבר הכנסת רחבעם זאבי ביקש להעביר לוועדה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנוכחים, ביקשתי להעביר לוועדה מטעמים טכניים ואני רוצה להגיד בקיצור שתיים-שלוש נקודות.

ההצעה של חבר הכנסת לס היא מקארתזם במיטבו, המשך להצגה הבזויה שהיתה כאן בשבוע שעבר בניסיון דומה מצד מפלגה אחות שלו, מפלגת חד"ש, כאשר הם הציעו וההצעה נתמכה גם על-ידי חבריו ממפלגתו – – –

יורם לס (העבודה):

אין לי אחות, איך אני אוכיח לך?

רחבעם זאבי (מולדת):

יורשה לי להמשיך. מפלגת צומת, שאינני משתייך אליה, אבל אני מכיר אותה, היא מפלגה של חלוצים, לוחמים, מתיישבים, פועלים וציונים. להוציא אותה אל מחוץ לחוק ולהשאיר בבית הזה ובחוק, אליבא דחבר הכנסת לס, מפלגות שתומכות בטרור כנגד מדינת ישראל – עיין ערך "להילחם בכל האמצעים", מפיו של חבר הכנסת מחאמיד – זה קצת מוזר.

מגילת העצמאות שאותה הוא ציטט מדברת על שוויון לכל אזרחי המדינה. ואילו צומת לא מדברת על אזרחי ישראל הערבים, היא דיברה על האנשים שיצורפו או נמצאים מחוץ לשליטה שלנו.

לכן, אני חושב שההצעה הזאת היתה קנטרנית וצריך לדחות אותה על פניה.

היו"ר ע' עלי:

רבותי חברי הכנסת, אנו עוברים להצבעה. מי בעד הצעתו של חבר הכנסת לס? נא להצביע. מי שהוא בעד הסרתה מסדר-היום – יצביע נגד.

הצבעה מס' 4

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 1

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 20

נמנעים – 4

ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

בעד – 1, נגד – 20, נמנעים – 4. ההצעה מוסרת מסדר-היום.

הצעת חוק אמנת ז'נבה הרביעית בדבר הגנת אזרחים בימי מלחמה, 1949,

התשנ"ג–1992

(הצעת חבר הכנסת ט' אלסאנע)

היו"ר ע' עלי:

אנו עוברים להצעת חוק אמנת ז'נבה הרביעית בדבר הגנת אזרחים בימי מלחמה, 1949, התשנ"ג – 1992. הצעת חוק תע"ז. אני מזמין את חבר הכנסת טלב אלסאנע, בבקשה. חבר הכנסת טלב אלסאנע, בבקשה.

אני עובר לנושא הבא לסדר-היום – הצעת חוק אמנות ז'נבה, התשנ"ג–1993, מאת חברי הכנסת אברהם פורז, דוד צוקר וחיים אורון. חבר הכנסת דוד צוקר, בבקשה.

חבר הכנסת טלב אלסאנע, נא לשבת. כשאני קורא לך אתה צריך לבוא מייד לדוכן ולא לדבר באמצע הדרך. נא לשבת במקומך. אני מבקש ממך לשבת במקומך. כעת ידבר חבר הכנסת דוד צוקר, ואני אחליט אחר כך מה יהיה סדר-היום. כשאני קורא לך לדוכן, אתה תעלה לדוכן.

טלב אלסאנע (מד"ע):

היו"ר ע' עלי:

נא לשבת במקום. קצת כבוד לכנסת. אני קובע שהנושא הזה לא יידון היום במליאה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

למה?

היו"ר ע' עלי:

ככה. כשאני קורא לדוכן, לא מנהלים שיחות באמצע. לך לוועדת הפירושים.

טלב אלסאנע (מד"ע):

זה לא עניין של ועדה, זה עניין של יחס לא הוגן בתוך המליאה. אי-אפשר לנהוג בצורה כזאת. מה זה?

היו"ר ע' עלי:

נא לגשת לוועדת פירושים. חבר הכנסת צוקר, בבקשה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

היו"ר ע' עלי:

נא לשבת במקומך. אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה, ותיכף אוציא אותך החוצה מהמליאה. נא לשבת כעת במקום.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, אפשר להעיר הערה לסדר?

היו"ר ע' עלי:

שום הערות.

הצעת חוק אמנות ז'נבה, התשנ"ג-1993

(הצעת קבוצת חברי כנסת)

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת צוקר ינמק את הצעת חוק אמנות ז'נבה, התשנ"ג-1993, בבקשה; הצעת חוק תצ"ד.

דוד צוקר (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מביא הצעת חוק שבלשונה ובמהותה דומה להצעת החוק שגם חבר הכנסת אלסאנע חתום עליה, ועניינה הוא העניין הבא:

ארבע אמנות ז'נבה משנת 1949 להגנת קורבנות המלחמה מהוות תשתית למשפט הבין-לאומי ההומניטרי המעניק הגנה אלמנטרית לקורבנות המלחמה, הן לכוחות המזוינים בים וביבשה, הן לשבויי מלחמה והן לאזרחים בימי מלחמה, לרבות אזרחים בשטח מוחזק – האמנה הרביעית, שהיא עיקר עניינה של הצעת החוק.

מדינת ישראל הצטרפה בסוף שנת 1950 לאמנה והצהירה קבל עם ועולם ובפני בית-המשפט העליון כי היא מקבלת על עצמה לקיים את ההוראות ההומניטריות של אמנות ז'נבה, ואולם עד היום טרם ניתן תוקף של חוק מדינה לאמנות ז'נבה.

חשיבות מיוחדת נודעת, במצב הפוליטי הנתון, הידוע, שבו נתונה ישראל, לאמנת ז'נבה הרביעית, המכילה הוראות המגבשות סטנדרטים של התנהגות הומניטרית ביחס לאזרחים בשטח הכבוש שהמשפט הישראלי אינו חל עליו.

בית-המשפט העליון חזר ופסק כי היות שאמנת ז'נבה הרביעית היא יצירת משפט בין-לאומי-הסכמי, להבדיל ממשפט בין-לאומי-מנהגי, אין האמנה אכיפה בבית-המשפט הישראלי. העותר בבית-המשפט הגבוה לצדק אינו יכול לבסס על האמנה עילת תביעה, בהעדר חוק שעל-פיו נקלטת האמנה במשפט הישראלי. הדבר אכן בא לידי מבחן בבג"ץ המגורשים, כאשר האגודה לזכויות האזרח טענה על בסיס אמנת ז'נבה, ונשיא בית-המשפט העליון הבהיר את הנקודה שכרגע אמרתי, שאי-אפשר לבסס על האמנה עילת תביעה.

למעשה נוצר מצב שלפיו אמנה, שישראל אשררה והצטרפה אליה, אכיפה רק באותם מקרים שבהם פרקליטות המדינה מוכנה להתדיין על-פיה. מצב זה הוא בלתי נסבל מבחינה משפטית וגורר ביקורת נוקבת מבית ומחוץ.

למרות זאת, מדינת ישראל פתחה את שערי בית-המשפט הגבוה לצדק בפני עותרים, תושבי אזורי יהודה, שומרון ועזה. אך בהעדר חוק הקולט את האמנה הרביעית במשפט הישראלי הפנימי, נמנעת מן העותרים האפשרות לממש זכויות הומניטריות אלמנטריות המוענקות על-פי האמנה הרביעית. בכך נפגע באופן משמעותי היקף התרופות שבית-המשפט מוסמך להעניק לעותרים אלה.

אמנות ז'נבה עצמן מחייבות את בעלי האמנה, לרבות מדינת ישראל, לחוקק חוקים הדרושים לקביעת עונשים יעילים על הפרות חמורות של כל אחת מהאמנות. בהצעת החוק מופיע פירוט הסעיפים שבהם יש לנקוט סנקציה כלפי המפר אותם.

מטרתה של הצעת החוק היא להביא לקליטתן של אמנות ז'נבה במשפט הישראלי הפנימי, ובכך ליתן מעמד משפטי אכיף בחוק הישראלי להוראות ההומניטריות הבסיסיות שאומצו על-ידי למעלה מ-140 מדינות העולם. נוסף על כך מורה הצעת החוק, בדומה למקובל במדינות נאורות אחרות שאימצו את האמנות, על עונשים שיוטלו על אלה המפירים הפרה חמורה הוראות מיוחדות של האמנות. הניסיון מוכיח כי אין סתירה בין קיום ההוראות לבין צורכי הביטחון, ניהול מלחמה והשלטת החוק והסדר בשטחים המוחזקים.

בעבר הובע החשש שמא החלת אמנת ז'נבה הרביעית תהיה בה משום הכרה כלשהי בריבונות ירדנית על שטחי יהודה ושומרון. לגבי חבל-עזה אין כלל טענת ריבונות מצרית, ומשום כך מסיר סעיף 7 להצעת החוק כל חשש או ספק בעניין זה. תודה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ע' עלי:

תודה. שר המשפטים, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכבדי היושב-ראש, חברי הכנסת, הבקשה לחוקק חוק שיחיל את הוראות אמנת ז'נבה בישראל הועלתה בכנסות קודמות. עד היום ראו ממשלות ישראל טעם שלא לעשות כן.

ועדת השרים לענייני חקיקה דנה בכמה הצעות חוק המבקשות להחיל את הוראות אמנת ז'נבה גם על האזורים יהודה, שומרון וחבל-עזה. הדיון בממשלה בעיצומו; הוא לא תם.

ועדת השרים לענייני חקיקה החליטה בשל נושאים מסוימים להעביר את הדיון גם לוועדת השרים לענייני ביטחון, בשל היבטים מסוימים של ביטחון המדינה ועניינים בין-לאומיים.

נראה לי שבנושא כזה מן הראוי לאפשר לממשלה לגבש עמדה לפני שאנחנו נצביע כאן. אני מבקש מהמציעים להסתפק בדברי אלה היום ולא לגשת להצבעה, עד אשר אוכל להביא עמדה מוסמכת של הממשלה. לכן הצעתי להסתפק בדברי, לעצור כאן ולא לקיים את ההצבעה.

אם יעמדו על הצבעה, הרי בנסיבות האלה אין לי מנדט אלא לומר שהממשלה מתנגדת להצעת החוק.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת צוקר, האם אתה מקבל את הצעת השר?

דוד צוקר (מרצ):

אני מקבל את הצעת השר להמתין עד שתהיה הצעה מגובשת של הממשלה, ואז להצביע.

היו"ר ע' עלי:

טוב, תודה.

הצעת חוק איסור פרסום מודעות ברכה מטעם גופים ציבוריים, התשנ"ג-1992

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ע' עלי:

אנו עוברים להצעת חוק מס' שי"ח – הצעת חוק איסור פרסום מודעות ברכה מטעם גופים ציבוריים, התשנ"ג-1992. בבקשה, חבר הכנסת אברהם פורז.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש לקבל ממך תשובה.

יש לי הערה לסדר, אדוני.

היו"ר ע' עלי:

בבקשה, שב במקומך. אני לא מאפשר לך. נא לשבת במקומך.

חבר הכנסת פורז, בבקשה.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לאחר הבחירות לכנסת השלוש-עשרה ועם הקמת הממשלה החדשה, נתמלאו העיתונים במודעות ברכה לחברי ממשלה וחברי כנסת שונים מטעם רשויות מקומיות וגופים ציבוריים אחרים.

הטעם לפגם הזה הוא כפול: המודעות ממומנות בכספי ציבור שאין לו כל עניין בפרסום. שנית, מטרת המודעות היא להעלות את קרנו של המברך בעיני האיש שאותו מברכים. יש כאן לא רק שימוש לרעה בכספי ציבור, אלא גם חנופה פסולה לבעלי שררה.

אני חושב שאפשר היה לפתור את הבעיה הזאת גם בלי חוק. ראיתי את החלטת ועדת השרים לענייני חקיקה, ואני חושב שאפשר היה אולי לעשות את זה כהוראה מינהלית. אני חושב שגם אם הממשלה ושר המשפטים שולטים על הנעשה בממשלה, וגם זאת שאלה גדולה, בוודאי אין להם שליטה על הרשויות המקומיות וגופים מתוקצבים אחרים.

אגב, לא רק באירוע הזה, אלא הרבה פעמים אנחנו רואים בעיתונים מודעות על עמודים שלמים, מודעות חנופה שבאות מכספי משלם המסים. אלה דברים הפוגעים בטעם הטוב.

מאחר שיש פה מעורבות של גופים שאינם ממשלה, אני חושב שלא יהיה מנוס אלא ללכת לחקיקה. אני אהיה מוכן לעשות אותה מתונה ומתקבלת על הדעת. אני חושב שהפורום המתאים הוא ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת, שאליה צריכה ההצעה הזאת לעבור לדיון.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. שר המשפטים, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, הממשלה בדעה שהנושא שהעלו חברי הכנסת אברהם פורז ומיכאל איתן בהצעת החוק ראוי לדיון ולבחינה בוועדת החוקה, חוק ומשפט. משום כך ולשם כך תומכת הממשלה בהעברת הצעת חוק פרטית זאת לוועדה.

חברי הכנסת מבקשים לאסור על משרדי הממשלה והרשויות המקומיות לממן בכספי הציבור מודעות ברכה לשרי הממשלה, לחברי הכנסת או לעובדי המדינה. מודעות אלה נראות לעתים כחנופה לאישים בעלי השפעה וכבזבז כספי ציבור, כדי לקדם יחסי ציבור של בעלי תפקידים היכולים לממן מודעות שלא מכיסם הפרטי.

ועדת השרים לענייני חקיקה התלבטה אם יש צורך בחקיקה בנושא זה, או שמא ניתן להשיג את המטרות שמבקשים להשיג חברי הכנסת פורז ואיתן על-ידי מתן הנחיות מינהליות שיאסרו או יגבילו את הפרסומים הנדונים. כך, למשל, הוצע ששרי האוצר והפנים וכן החשב הכללי יוציאו הנחיות מתאימות. החלטנו להעביר לוועדה של הכנסת את ההתלבטות האמורה.

כאמור, הממשלה תומכת בהעברת הצעת חוק זו לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. אנחנו עוברים עכשיו להצבעה. מי בעד העברת הצעת חוק איסור פרסום מודעות ברכה מטעם גופים ציבוריים לוועדה?

הצבעה מס' 5

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 11

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק איסור פרסום מודעות ברכה מטעם גופים ציבוריים, התשנ"ג-1992, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

בעד – 11, ללא מתנגדים וללא נמנעים, אושרה ההצעה ותעבור לוועדת החוקה, חוק ומשפט, להכנה לקריאה ראשונה.

הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון – הצהרת אמונים של חברי הכנסת)

(הצעת חבר הכנסת ז"ב בגין)

היו"ר ע' עלי:

חברי הכנסת, אנו ממשיכים בסדר-היום. הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון – הצהרת אמונים של חברי הכנסת); הצעת חוק תקצ"ג. חבר הכנסת זאב בנימין בגין, בבקשה.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, זכיתי פעמיים להשתתף בטקס פתיחת הכנסת. אני יכול להעיד שבטקס הזה יש משום התרוממות רוח. אני חושב ומקווה שההרגשה הזאת היתה והינה נחלתם של כל חברי הכנסת, ומכיוון שהטקס הזה מועבר בדרך כלל בתקשורת לצפייה ולשמיעה של כל העם בישראל, אני חושב שאני יכול להניח במידה רבה של ביטחון שהטקס הזה מביא להתרוממות רוח בציבור כולו. זה יום של אחדות, והטקס הזה הוא טקס של אחדות.

אבל בדקתי ומצאתי שכללי הטקס נתונים במידה רבה לשרירות לבם, אם מותר כך לומר, של מארגניו – קצין הכנסת, יושב-ראש הכנסת, ואני חשבתי לנכון לתקן את המצב הזה, ולעגן את הטקס בחוק כדי שיתקיים כהלכתו, על-פי המסורת שנקבעה, ללא שינויים תכופים.

התיקון שאני מתכבד להביא בפני הכנסת נוגע לשתי תוספות. התוספת הראשונה – בשנותיה הראשונות של הכנסת נעלו לעתים את הטקס בשירת ההמנון הלאומי, "התקווה", ולעתים לא. הצעתי בסעיף 14 לחוק-יסוד: הכנסת, תוספת סעיף קטן (ד): "טקס פתיחת הכנסת יינעל בשירת 'התקווה'".

אני מבקש להביא בפני הכנסת תוספת אחרת, וכך אני מציע: באותו סעיף 14 לחוק-יסוד: הכנסת, יבוא סעיף קטן (ב) כדלקמן: "משהצהיר זקן חברי הכנסת את הצהרת האמונים" – ובכך היה לחבר הכנסת – "יקרא בפני המליאה פרק קכ"ב בתהילים", שזו לשונו: 'שמחתי באמרים לי בית ה' נלך, עמדות היו רגלינו בשעריך ירושלים. ירושלים הבנויה כעיר שחברה לה יחדו, ששם עלו שבטים שבטי יה עדות לישראל להודות לשם ה'. כי שמה ישבו כסאות למשפט כסאות לבית דוד: שאלו שלום ירושלים ישליו אוהביך. יהי שלום בחילך שלווה בארמנותיך. למען אחי ורעי אדברה נא שלום בך. למען בית-ה' אלהינו אבקשה טוב לך'".

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מניח שתוכלו להסכים שפרק זה ראוי שייקרא ביום פתיחת הכנסת כאן בירושלים שחברה לה יחדיו, ואני מציע לעגן את זה בחוק-יסוד: הכנסת, כדי שיעמוד עד אשר יעלה רעיון אחר מצד אחד מחברי הכנסת בכנסות הבאות.

אני מודה לך, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

מותר לשאול שאלה?

רחבעם זאבי (מולדת):

שאלה למציע.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אדרבה.

היו"ר ע' עלי:

בבקשה, חברת הכנסת גוז'נסקי, יש לך שאלה?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

ואם זקן חברי הכנסת יהיה חבר כנסת מוסלמי, הוא יקרא פרק מהקוראן?

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אני הצעתי כאן, חברת הכנסת גוז'נסקי, שייקבע שייקרא פרק בתהילים, ולא בכדי, מפני שפרקי תהילים מקובלים לא רק על העם היהודי. יופיים וחשיבותם מקובלים היום בעולם הרחב.

כדי לענות על שאלה שנשאלתי הבוקר על-ידי חבר כנסת, ואולי לא שאלת, אבל התכוונת לשאול, אני מבקש להביא לידיעת החברים שאינם יודעים זאת, כי הקונגרס האמריקני, על-פי תקנונו, נפתח כל יום בתפילה. על כן, אם הכנסת שלנו תתקין תקנה כזאת ותקבל את ההצעה הזאת, אני חושב שאחת לארבע שנים ראוי שבטקס הפתיחה ייקרא כאן הפרק הזה.

אבל, גברתי חברת הכנסת גוז'נסקי, כיוון ששאלתך איננה פשוטה, אינני רוצה לענות עליה באופן מוחלט. הרי אני מציע כאן הצעה טרומית, ואני מבקש מהחברים להעביר אותה לוועדה, ושאלה זו ושאלות אחרות שיכולות לעלות על-ידי חברי כנסת אחרים ימצאו בוודאי את פתרונן בוועדה. זו הצעה ראשונית באופיה, טרומית על-פי תקנון הכנסת, ועל כן, חברת הכנסת גוז'נסקי, אני מציע שתצטרפי להצעה להעביר אותה לוועדה. אני חושב שאין שום סיבה שלא להעביר הצעה כזו לוועדה.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת רחבעם זאבי, בבקשה.

רחבעם זאבי (מולדת):

חבר הכנסת בגין, האם תסכים להוסיף להצעה שלך ששירת "התקווה" תתקיים בעמידה, כמקובל לגבי המנונים, כדי שגם לא יהיה מקרה שמישהו יישאר לשבת מתוך מחאה, התנגדות או אינני יודע מה.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אומר באופן מאוד כללי: הצעות שונות יכולות לעלות בוועדה. אם אתה שואל לדעתי, אני חושב שיש יתירות בהצעתך. כאשר נאמר שטקס פתיחת הכנסת יינעל בשירת "התקווה", שר המשפטים בוודאי מכיר טוב ממני את חוק הפרשנות, ואני חושב שעל-פי הפרשנות המקובלת שירת "התקווה" תושר, על-פי הנוהג המקובל בשירת ההמנון הלאומי, בכל אתר ואתר, בכל מקום בעולם, כמובן, בעמידה, מתוך מתן כבוד להמנון הלאומי.

היו"ר ע' עלי:

יש עוד שאלות? אין. תודה רבה. שר המשפטים, בבקשה.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

תודה רבה, אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת.

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכבדי היושב-ראש, חברי הכנסת, מן הראוי בדרך כלל שלא לתקן חוק-יסוד אלא אם התיקון נדרש לתיקון מעוות, או נובע משינוי במחשבה הקונסטיטוציונית.

השינוי המוצע על-ידי חבר הכנסת זאב בנימין בגין הוא עניין של טקס, שניתן לקיימו אף בלי שינוי נוסח חוק-היסוד. ניתן לכלול את הצעתו של חבר הכנסת בני בגין בתקנון הכנסת.

הצעת החוק נדונה בוועדת השרים לענייני חקיקה ואכיפת החוק, ואנו החלטנו שלא לקבוע עמדת ממשלה לגביה ולהשאיר את ההחלטה בנדון לשיקול דעתכם, חברי הכנסת.

אם יוחלט להעביר הצעה זו לוועדה, מאחר שמדובר בחוק-יסוד, ראוי שתהא זו ועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר המשפטים.

אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד אישור הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון – הצהרת אמונים של חברי הכנסת), של חבר הכנסת זאב בנימין בגין, והעברתה – לוועדת החוקה, חוק ומשפט, חבר הכנסת בגין?

זאב בנימין בגין (הליכוד):

על-פי הצעת השר, כן. אני חושב שזה הכרחי, כי זה חוק-יסוד.

היו"ר ע' עלי:

אם כן, ההצעה היא להעביר את הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

הצבעה מס' 6

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 12

נגד – 1

נמנעים – 2

ההצעה להעביר את הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון הצהרת אמונים של חברי הכנסת) לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

בעד – 12, מתנגד אחד, שני נמנעים. אני קובע שהצעת החוק אושרה ותועבר לוועדת החוקה, חוק ומשפט, להכנה לקריאה ראשונה.

הצעת חוק מימון מפלגות (תיקון – הוראות שונות), התשנ"ג-1993

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ע' עלי:

אנחנו ממשיכים כעת בסדר-היום: הצעת חוק תשמ"ז – הצעת חוק מימון מפלגות (תיקון – הוראות שונות), התשנ"ג-1993, מאת חברי הכנסת מיכאל איתן ויגאל ביבי. ינמק חבר הכנסת מיכאל איתן.

שר המשפטים ד' ליבאי:

חבר הכנסת מיכאל איתן, אתה מוכן שלא להעלות את הצעת החוק היום? קיבלנו הודעה על הצעת החוק הזאת רק לפני יומיים – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

למיטב ידיעתי, הנושא עבר סינון מוקדם, עבר הליך מוקדם של התייעצות ראשונית בין מפלגות שונות. אני לא בטוח שזה נושא שדווקא מחייב את – – –

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני משתדל שלא תהיה חריגה, כי אני לא רוצה שיהיו תקדימים, שלא יעלו שלא לפי הנוהל.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מוכן להעלות את זה היום, וההצבעה תהיה במועד אחר. יש איזו בעיה עם כך? יש בעיה לדחות את ההצבעה, כלומר, לא לקיים את ההצבעה היום? אני לא מבין מה הבעיה. לא ירדתי לסוף דעתך.

שר המשפטים ד' ליבאי:

הבעיה היא לא בהצעה. הבעיה היא בנוהל. אני מנסה להקפיד שלא לעשות חריג, כדי שלא יאמרו לי אחר כך שנוהגים איפה ואיפה בחבר כנסת זה משום שהוא מסיעה זו, משום שהוא מקורב. אני משתדל שתינתן לנו הודעה כמה ימים מראש, כדי שבכל הצעת חוק של חבר כנסת יהיה דיון בוועדת השרים לחקיקה ואנחנו נודיע על החלטתנו.

כאן, אדוני היושב-ראש, הובא לידיעתנו שהצעה זו תעלה לדיון לפני יומיים, אף שלפי החלטת ועדת הכנסת צריך היה לתת לנו הודעה מוקדם יותר. לכן הצעה זו לא הובאה לפני ועדת השרים. נכון הוא שכשהיא טובא, גישתי תהיה שבעניינים אלה יש להשאיר שיקול דעת לכנסת. אם כך, ישאל השואל, הרי זו תהיה עמדתך, למה לך לדחות – הרי מבחינה עניינית אני אומר שזה לשיקול דעת חברי הכנסת, שזו גישתי.

מה שקשה לי, אדוני היושב-ראש – אינני רוצה שיגידו שהיה תקדים. היום מנעתי מיושב-ראש סיעת העבודה להעלות הצעה בנושא זה ואמרתי לו: לא ייתכן שאתה, יושב-ראש סיעה, תעלה הצעה שלא לפי הנוהל. הוא אמר: אחר מעלה. אמרתי: אתה לא תעלה. והוא שמע לי.

לכן, יש לי קושי, ואני מציג את זה לפני היושב-ראש הנכבד. לכן, אם ניתן להגיש את זה בשבוע הבא, זה יעלה בשבוע הבא ואביא את עמדתי כפי שאמרתי. אם אדוני עומד על כך, העניין הוא בידי יושב-ראש הישיבה. אני בכלל לא יכול לקבוע. אני רק רציתי להבהיר שאני עומד על משמר הנוהל שקבעה ועדת הכנסת בצורה שווה לכל חברי הכנסת.

היו"ר ע' עלי:

אדוני שר המשפטים, הדברים שאמרת הם דברים חשובים והצדק עמך באופן עקרוני. אבל מה לנו כי נלין על חבר הכנסת מיכאל איתן? הנושא מופיע בסדר-היום של הכנסת; אני אפנה את תשומת לבו של יושב-ראש הכנסת להערה המלומדת והחשובה שלך. אבל ודאי שחבר הכנסת איתן אינו הכתובת לטענה הזאת. הוא העלה את הנושא, הנושא מופיע בסדר-היום, לא נותרה בידנו שום ברירה, אני חייב להביא את זה לדיון, ובזה נגמר העניין.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מוכן לקבל את הבקשה. אבל אם מדברים על עמידה על משמר של עקרונות, אני חושב שהעיקרון של כיבוד הכנסת הוא חשוב לא פחות מהעיקרון שעליו דיברת. הצעת החוק הזאת היתה מונחת למעלה מ-45 יום, תקופה מספקת על מנת שהממשלה תוכל להתייחס אליה. יותר מ-45 יום; היא הונחה על שולחן הכנסת לפני היציאה לפגרה. היא היתה אמורה להיות מובאת לדיון כבר בשבוע שעבר. אני לא יודע, זה נדחה, יכול להיות שמשום שהיתה בעיה מנגנונית, או במנגנון המפלגה שלי שלא הגיש את זה או במנגנון הכנסת או במנגנון הממשלה. אני לא יודע מה קרה בדיוק. לכן, אני לא בטוח שזה בסדר שאני כל כך בקלות מוותר על העיקרון, שחבר כנסת שהגיש הצעת חוק פרטית והיא חיכתה 45 יום, ואחר כך עברו עוד שבוע או שבועיים עד שהגישו אותה. אני לא בטוח שאם אסכים לקבל את ההצעה הזאת ולוותר על עמידה על העיקרון הזה אני אנהג בסדר.

אלא מאי? מבחינה פרקטית בהחלט מקובל עלי שהצעה זו, כמו ההצעה של חבר הכנסת השני שאת שמו הזכרת, חבר הכנסת אלי דיין, תעבורנה ביחד, משום שיש כאן סוגיה שהיא מורכבת מאוד, היא נוגעת באספקטים שונים – מצד אחד של מימון, אבל מצד שני גם של הגבלות חמורות, אי-מימון או הגבלות על מימון המפלגות, והצעות כאלו לא יכולות לעבור לא בשיטה של רוב מקרי ולא בשיטה של איפה ואיפה. לכן, מתוך הבנה שההצעה של חבר הכנסת אלי דיין לא נדונה היום, אני מקבל בהחלט ששתי ההצעות תידונה בשבוע הבא.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, להקל עליו: למיטב ידיעתי, ועדת הכנסת קיבלה החלטה, בגלל עומס הצעות החוק הפרטיות, שדרושה הודעה של שבועיים מראש לוועדת השרים לחקיקה, כי אחרת על-פי העיקרון של 45 יום יש פה מאות חוקים, ונדמה לי שהשיבוש הוא פה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני כבר ביקשתי להגיש אותה לפני יותר משבועיים. אולי היום זה שבועיים. אם יש אי-הבנה, אני מקבל בהחלט, ונגיש אותה בשבוע הבא.

היו"ר ע' עלי:

אני מבין שהמציע מסכים.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מקווה שזה בסדר מבחינת מנגנון הכנסת.

היו"ר ע' עלי:

מבחינת מנגנון הכנסת זה בסדר. למזכיר אין כל קושי.

תודה רבה לחבר הכנסת איתן. אמרתי למזכיר הכנסת, מבחינה פרוצדורלית, אם חבר הכנסת אלסאנע יימצא, הנושא שלו יידון בסוף הישיבה. אני לא סבור שמבחינת כבוד הכנסת זה ראוי שקוראים לחבר כנסת שהוא ממשיך לנהל שיחות, ואני אומר לו: תעלה לדוכן, והוא מחכה רגע ועוד רגע. יש כאן נוהלי עבודה, יש כאן גם קצת כבוד לבית הזה. לכן, היות שהוא כותב לי שהוא נענה לקריאת השר, אמרתי: זה יהיה בסוף סדר-היום. אבל לא ייתכן דבר כזה. יש איזה כבוד מינימלי לבית. אנחנו הופכים את המשכן הזה לבית-מרזח. לכן, היות שהוא הודיע מה שהודיע, הסכמתי שבסוף סדר-היום יעלה את הצעתו, אף שאני מוחה גם על ההתנהגות שלו ועל ההתבטאויות שלו ועל כל מה שהוא אמר כאן אחר כך. כך לא נוהגים. אבל נעבור על כך לסדר-היום.

הצעה לסדר-היום

שלילת חופש הפולחן מראובן מנינג בארצות-הברית

היו"ר ע' עלי:

הצעה לסדר-היום מס' 1931: שלילת חופש הפולחן מראובן מנינג בארצות-הברית. חבר הכנסת יוסף בא-גד, בבקשה.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כבוד שר המשפטים, כנסת נכבדה, כבוד שר המשפטים, אני מוכן לרדת מהדוכן אם השר יאשר לי, ונגמור. הציבור עייף.

אני פונה אליך בבעיה הומנית ממדרגה ראשונה. יש אדם, הוא ואשתו, ראובן מנינג, שכבר 13 שנים מתענים בכלא. 13 שנים. מה כבר אפשר לתת לו יותר?

הי"ר ע' עלי:

13 שנים?

יוסף בא-גד (מולדת):

13 שנים הם בכלא. אני מודיע לכם, רבותי, הוא הגיע מארצות-הברית, שירת בצה"ל, קיבל צל"ש בצה"ל, ואז התחיל העניין הזה. 13 שנים מתענים הוא ואשתו. דברים איומים. איש לא יודע אם הוא חייב או לא.

עכשיו החליט מי שהחליט, בית-המשפט העליון, להסגיר אותו לארצות-הברית, בניגוד ל"לא תסגיר עבד אל אדניו". יש לנו צו בתורה. אבל מה מתברר כרגע? ששלטונות ארצות-הברית לא מתחייבים לספק לו את שירותי הדת המינימליים. מדובר פה על אוכל כשר, לא התחייבו. מדובר פה ללכת בכיפה, לא ייתנו לו ללכת בכיפה, בוודאי לא בציצית, וגם שמירת שבת. זה נגד מגילת העצמאות שלנו, של מדינת ישראל. כבוד השר, אני מקווה שאתה מקשיב כי אני מדבר בלב רוטט ובכאב. מגילת העצמאות מאפשרת לכל אדם את חופש הפולחן. זה יסוד ראשון במגילת העצמאות. מאחר שמתברר שממשלת ארצות-הברית לא מוכנה להתחייב, אני אומר, כבוד השר, יש גם רחמים בד"ן. אם מעמידים שפוט לתלייה ונקרע החבל, זה מזלו של אותו אדם. אחרי כל כך הרבה זמן, ניתוק משתי בנותיו, אשתו בכלא, הוא בכלא; הגבר הוא גבר גדול וחסון, ואילו ראית איך פרץ בפני בבכי, הוא לא יודע למה מתעללים בו.

אני מבקש בקשה של רחמים, שלא נצטרך להעמיד את זה להצבעה. האדם שילם, אם עשה את המעשה. אני לא נכנס לעניין הזה. אפשר גם להסביר לארצות-הברית, שנקיים את המשפט בישראל כמקרה מיוחד, אם צריך להישפט. אבל להסגיר אותו ממדינת ישראל, לא לתת לו את חופש הפולחן

אני מסתפק בדברי הקצרים, מתוך תקווה שהדברים נוגעים ללבך וללב עם ישראל. לחלופין, אם לא תקבל את הצעתי, אני מבקש להעביר את הנושא לוועדה, כל ועדה שתבחר, אבל עד לדיון בוועדה, אני מבקש שתעוכב כל ההסגרה, ואני אבקש להיות נוכח בדיון הוועדה. תודה.

הי"ר ע' עלי:

תודה רבה.

שר המשפטים, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הנושא שהעלה חבר הכנסת הנכבד נמצא בשעות אלה בעיון בבית-המשפט הגבוה לצדק, בעקבות עתירה שהוגשה לו בעניין זה נגד שר המשפטים, והחלטת בג"ץ תינתן מחר, 30 ביוני 1993, בשעה 09:00. נראה לי שעלי להתחשב בכך ולא להוסיף דברים על מה שטענה פרקליטות המדינה בעניין זה בפני בג"ץ.

פרקליטות המדינה הבהירה לבג"ץ, שהטענה היא שבבית-כלא בארצות-הברית לא יינתן למר מנינג חופש הפולחן לפי מצוות הדת היהודית, וכי מטעם זה אין לבצע את צו ההסגרה.

אני מבקש להדגיש בפני חברי הכנסת את אשר הדגישה הפרקליטות בפני בג"ץ, שהעותר, בא-כוחו של מר מנינג, השהה את העלאת טענתו בדבר שלילת חופש הפולחן עד לאחר תום כל ההליכים המשפטיים נגדו ועד לאחר שאנוכי חתמתי על צו ההסגרה, כנדרש לפי סעיף 18 לחוק ההסגרה.

הפרקליטות הבהירה שהעותר ידע שמדובר בבקשת הסגרה לארצות-הברית והיה, לטענתו, יהודי דתי המקפיד על כל הלכות הדת גם בעת תחילת ההליכים. לפיכך היה ראוי והוגן כי העותר יעורר טענה זו, שהיא חשובה בעיניו, כבר בתחילת ההליכים, לאחר שהשר דאז דן מרידור הורה בהתאם לסעיף 3 לחוק להביא את עניינו בפני בית-המשפט המחוזי, כדי לקבוע אם הוא בר-הסגרה. לו הועלתה הטענה באותו שלב, היה בית-המשפט נזקק לדיון ולהחלטה בטענה זו, ולו קיבלה ניתן היה לחסוך מזמנם של כל המעורבים בדיון.

פרקליטות המדינה ציינה, שבא-כוח העותר פנה למחלקה הבין-לאומית בפרקליטות המדינה, כנטען בסעיף 3 לעתירתו. במענה נאמר לבא-כוחו, כי זכויות אלה מובטחות לעותר לפי התיקון הראשון בחוקת ארצות-הברית. נוסף על כך, וכדי להפיס דעתו של העותר, פנתה פרקליטות המדינה, לפני משורת הדין, למשרד המשפטים בארצות-הברית וביקשה הבהרה לגבי חופש הפולחן.

התשובה שקיבלה פרקליטות המדינה צורפה לתשובתה לבית-המשפט הגבוה לצדק. התשובה אכן מבטיחה זכויות אלה למר מנינג. כמו כן עולה מן הנספח, נספח א', כי יש במערכת הכליאה הפדרלית הבנה ורגישות לעניין זה.

אני רוצה להדגיש שבפני, לפני שחתמתי על צו ההסגרה, הטענה הזאת לא הובאה, וגם הפנייה הזאת לפרקליטות המדינה והתגובה לא היו בפני. אני מצוין זאת לשם הפרוטוקול. בינתיים חתמתי על צו ההסגרה, והטענה הועלתה בפני לראשונה לאחר שצו ההסגרה כבר נחתם.

אני רוצה להדגיש שהעותר, כפי שהדגישה פרקליטות המדינה, בחר לחיות בארצות-הברית עד 1981, והפרקליטות סברה שהוא קיבל את שיטת המשפט האמריקני, ובכלל זה שיטת הענישה, הכוללת את הנהגים בבתי-הכלא שם.

אמנת ההסגרה שבין ארצות-הברית לישראל והחוק מפרטים את הסייגים, שאם מתקיימים לא יוסגר המבוקש. כך, לדוגמה, בסעיף 16 לחוק נקבע, שאם קיים עונש מוות במדינה המבקשת, כמו שקיים במקרה זה, בגין עבירה מסוימת, ואין עונש מוות ואין עונש כזה לאותה עבירה במדינת ישראל, לא יוסגר המבקש, אלא אם כן התחייבה המדינה המבקשת שלא יוטל עליו עונש מוות, ואם יוטל לא יבוצע. לכך אומנם קיבלנו התחייבות מממשלת ארצות-הברית.

אבל אין בחוק או באמנה סייג המונע הסגרה ללא הבטחה מפורשת לגבי חופש הפולחן. בהעדר סייג כזה בחוק, אין הטענה של פגיעה בחופש הפולחן יכולה לשמש בסיס לאי-הסגרה. היענות למבוקש בעתירה משמעה קיום אבחנה פסולה בין מי שטוען להיות שומר מצוות לבין אדם חילוני, בכך שזה האחרון בלבד יוסגר ואילו שומר המצוות יוצא פטור.

מכל מקום, מר מנינג אמור ליהנות מחופש הפולחן המוגדר בחוקת ארצות-הברית – – –

יוסף בא-גד (מולדת):

ידוע לי שזה לא מדויק.

שר המשפטים ד' ליבאי:

סליחה, אני אומר שהוא אמור. פניית פרקליטות המדינה לשלטונות האמריקניים היתה – – –

יוסף בא-גד (מולדת):

התשובה לא היתה חיובית.

שר המשפטים ד' ליבאי:

התשובה צורפה לבג"ץ, והיא מצויה לפניו. אנחנו נמתין להחלטת בג"ץ מחר. אני כשר המשפטים לא יכול, אלא אם כן יורה בג"ץ אחרת, לשנות את החלטתי. אבל אני מקבל עלי, שאם עניין זה חשוב למר מנינג וחשוב לשואל הנכבד, אנחנו נבהיר את החשיבות גם למי שממונים על הנושא בממשלת ארצות-הברית. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

מה אתה מציע?

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני חושב שאפשר להסתפק בדברי, כי העניין הוא בפני בג"ץ, והרי הודעתי מה שהודעתי. אפשר להסתפק בתשובתי. אם חבר הכנסת הנכבד מסתפק – – –

יוסף בא-גד (מולדת):

לא.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אם הוא לא מסתפק, אפשר להעביר את הנושא לוועדה לבירור נוסף. אני מציע להעביר את הנושא לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

יוסף בא-גד (מולדת):

האם כל זמן הדיון בוועדה אפשר לעכב את ההסגרה?

שר המשפטים ד' ליבאי:

לא, אדוני. הצו נחתם, ומי שיכול לעכב זה רק בית-המשפט הגבוה לצדק.

חיים אורון (מרצ):

אפשר להציע דיון במליאה, זאת תהיה דחייה עוד יותר גדולה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

הדיון שלנו טוב ומעניין, טוב להחליף דברים בנושא.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת רביץ מבקש להסיר את הנושא מסדר-היום.

יוסף בא-גד (מולדת):

מה בדבר העברה לוועדה? אני דורש להעביר את הנושא לוועדה.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת בא-גד, שב בבקשה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, ביקשתי, כמובן פורמלית, להסיר את ההצעה מסדר-היום.

גם אני ניסיתי להגיש הצעה לסדר-היום בנושא הזה עצמו, וקיבלתי ייעוץ מהיועצים המשפטיים של הכנסת, שהעניין הוא בגדר סוב-יודיציה, ומשום כך לא הגשתי את ההצעה.

אני רוצה לומר, אדוני שר המשפטים, אני מאוד מתפלא שהפרקליטות הגישה סוג כזה של טיעונים במקרה כה רגיש וכה עקרוני לגבי אדם דתי. להסתתר מאחורי פרוצדורה, לאמור יכולת להגיש את הדבר קודם, כאשר פנית בשלב מוקדם לבג"ץ – יכול להיות שהוא לא הגיש מכיוון שהוא היה בטוח שיזכה בבג"ץ. אבל אינני מדבר על כך. כאשר מדברים בדבר שהוא כל כך עקרוני לאדם דתי, אני לא בומבסטי. לפעמים זו שאלה של חיים ומוות, אם ייתנו לו לקיים את מצוות דתו או לא. לכן אני חושב שרמת הטיעונים – אני אומר את זה לפרוטוקול, כי אני יודע שהעניין הוא סוב-יודיציה ואין לנו מה לעשות כאן הערב – אבל אני אומר שרמת טיעונים כזאת, שהיא בגדר הפרוצדורה, לא היתה נאה בהקשר של נושא מן הסוג הזה. תודה.

היו"ר ע' עלי:

רבותי, חבר הכנסת בא-גד, אתה מסכים שזה יעבור לוועדה?

יוסף בא-גד (מולדת):

כן. אני דורש שזה יעבור לוועדה.

היו"ר ע' עלי:

אתה דורש. אתה יכול לדרוש אולי למליאה. לוועדה אתה יכול להסכים.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני מסכים להעביר לוועדה.

היו"ר ע' עלי:

אני מודה לך מקרב לב.

מי בעד העברת ההצעה לסדר-היום בעניין שלילת חופש הפולחן מראובן מנינג בארצות-הברית לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

הצבעה מס' 2

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 8

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 1

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

יוסף בא-גד (מולדת):

— — לבג"ץ?

היו"ר ע' עלי:

סליחה, מספיק עם הדברים האלה. יש גבול.

שמונה בעד, אחד נגד, אין נמנעים. ההצעה הועברה לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

רבותי חברי הכנסת, שר המשפטים, אני מבין שהודעת הממשלה בדבר העברת סמכות תידחה לישיבה אחרת.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני מבקש לדחות את זה לישיבה אחרת.

מיכאל איתן (הליכוד):

הנושא הזה נדחה בכל פעם. אני לא מבין מה קורה עם זה.

היו"ר ע' עלי:

השר ביקש והנושא נדחה. זה עניינה של הממשלה. אני יכול להתנגד לכך? הממשלה מבקשת לדחות – דוחים.

אנחנו עוברים לנושא הבא: חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 83) (לימודים במסגרת קדם-צבאית).

מיכאל איתן (הליכוד):

הנושא הזה נדחה פעם אחר פעם. לפחות יגידו את הסיבה.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת מיכאל איתן, בעניין זה אני פועל לפי תקנון. זו הודעת ממשלה. השר ביקש לדחות. אני יכול לאלץ את הממשלה לקיים את הדיון?

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מבין את הבעיה. השר דוחה זאת פעם אחר פעם. חברים שרשומים לדיון מחכים שעות כדי להשתתף בדיון. השר מבקש לדחות, לא אומרים למה; ככה, כלאחר יד. זו לא תחושה הכי נעימה. אני מבקש להעיר לממשלה לעשות מאמץ, כשקובעים דיון – לקיים אותו. יש סיבה טובה? – אומרים מה היא. זו תחושה לא נעימה.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת מיכאל איתן, אתה צודק. אני משוכנע שהדברים נפלו על אוזניים כרויות.

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 83) (לימודים במסגרת קדם-צבאית),

התשנ"ג-1993

(קריאה ראשונה)

היו"ר ע' עלי:

אני מזמין את חבר הכנסת חיים אורון להביא את חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 83) (לימודים במסגרת קדם-צבאית), התשנ"ג-1993.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אני בטוח שחבר הכנסת איתן יתמוך בהצעת החוק, הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 83), שעניינה הרחבת המונח "ילד" בחוק הביטוח הלאומי. זו הצעת חוק פרטית, שעברה דיון בוועדת העבודה והרווחה, ואני מודה ליושב-ראש על הדיון שהתקיים.

על-פי החוק הקיים, ילד יתום או נכד, זכאי לקבל גמלה מהביטוח הלאומי עד גיל 18; אם מלאו לו 20 שנה ועדיין הוא לומד; בתקופת שירותו הצבאי – עד גיל 22. נוצרה בחוק לקונה. אם אותו יתום או יתומה הולכים לקורס קדם-צבאי לפני שירותם הצבאי, ובכך הם תורמים שנה על חשבונם למען שירות משמעותי בצה"ל, הקבוצה הזאת נופלת מחוץ לחוק. הצעת החוק שלי באה לתקן את הפגם הזה; זה מושתת על הביטוח הלאומי. כפי שמסומן כאן, העלות השנתית המוערכת היא כ-270,000 שקלים. לא מדובר במאות רבות, אבל על-פי הערכת הביטוח הלאומי, מדובר בכמה עשרות מקרים כאלה, שעד עכשיו נגרם להם עוול, וזה יתוקן עכשיו.

אני מקווה שכולנו נסכים לתיקון.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה.

אנחנו עוברים לדיון בהצעת החוק. אני מזמינה את ראשון הדוברים, חבר הכנסת אביגדור קהלני. הוא איננו. אני מזמינה את חבר הכנסת רן כהן, גם הוא איננו. אני מזמינה את חבר הכנסת מיכאל איתן.

רשימת הנואמים סגורה; לכל נואם – שלוש דקות. נואם שלא יהיה נוכח במליאה וייקרא שמו, לא יוכל לנאום.

מיכאל איתן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה לברך את חבר הכנסת חיים אורון על הצעת החוק שבאה לתקן עיוות באשר, לא הייתי אומר בהכרח לילדים, כי ה"ילדים" האלה הם כבר אנשים די בוגרים. אני יכול לקבל את העובדה שצריך לדאוג להם, אבל במונח "ילד" יש אולי משום הטעיה מסוימת.

חיים אורון (מרצ):

זו ההגדרה בחוק, עד גיל 22.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מבין. נאמר: "ילד" – ילד של המבוטח, לרבות נכד שכל פרנסתו על המבוטח, ובלבד שנתמלא בהם אחד מאלה: 1. לא מלאו להם 18 שנה; 2. לא מלאו להם 20 שנה ועיקר זמנם מוקדש לסיום לימודים במוסד חינוכי על-יסודי; 3. לא מלאו להם 22 שנה והם בשירות סדיר כמשמעותו בחוק שירות הביטחון. ה"ילד" הזה, שבו מדובר, יכול להיות באופן תיאורטי כבר אבא, אם הוא נשוי ויש לו ילד והוא עדיין משרת בשירות סדיר. הערתי שלא מדובר בילדים במובן הרגיל של המלה, אלא כמשמעותם על-פי חוק.

הברכה מגיעה לחבר הכנסת חיים אורון, והיא מתייחסת לשתי נקודות. נקודה ראשונה שאני רוצה להדגיש היא, שחבר הכנסת הנכבד, כמו גם יושבת-ראש הישיבה ועוד כמה חברי כנסת, מגישים בעת האחרונה הצעות חוק שמתייחסות לאותם אזרחים במדינה שממלאים חובה בשירות צבאי. לא מזמן קיימה הכנסת דיון בנושא של קצבאות יוצאי צבא, והיתה הסכמה די כללית, שקצבאות יוצאי צבא יבוטלו. אבל גם התומכים בהצעה ההיא הדגישו שאין הכוונה לבטל את הקצבאות ליוצאי צבא כדי לבטל העדפה של גורמים המשרתים בצה"ל. אלה ניתנו למשפחות שחוק שירות הביטחון חל עליהן ויצרו אפליה בין הילדים, ולכן אני רואה בברכה שיש דאגה לכל קטע וקטע שקשור לשירות הביטחון, כדי שמי שנושאים בעול יקבלו תגמולים בהתאם.

הנקודה השנייה, שגם אליה רציתי להתייחס, היא דברי ההסבר. אני רואה שזאת תוספת שחבר הכנסת אורון ציין אותה, כאשר הוא הגדיר במפורש הערכה של עלות החוק כ-270,000 שקלים לשנה. אני מבין שאלה המספרים שהוא קיבל כנראה מהמוסד לביטוח לאומי.

ובכן, גם זה שינוי מרענן וחיובי שלפיו, כאשר אנחנו מביאים הצעות חוק, אנחנו מציינים בדברי ההסבר את עלות החוק. הדבר הזה מסייע לחברי הכנסת לקבל החלטות, כאשר הם יודעים מה העלות בצדן. בעלויות כאלה כמובן אין להתייחס להצעת האוצר בזמנה ולהצעות אחרות, גם הצעת חוק פרטית שאני הצעתי, שלפיהן חברי כנסת שמגישים הצעות חוק, שיש בהן עלויות כספיות

משמעותיות יותר, יצטרכו לציין גם את המקור התקציבי. אני מניח שלגבי 270,000 שקלים הבעיה הזאת לא קיימת, היא לא רצינית ולא משמעותית.

חיים אורון (מרצ):

זה היה בחוק יסודות התקציב הקיים.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני לא בטוח.

חיים אורון (מרצ):

בטוח. צריך לציין את העלות הכספית.

מיכאל איתן (הליכוד):

צריך לציין את העלות הכספית, אבל לא צריך לציין את המקור. לגבי 270,000 שקלים, אני לא חושב שיש טעם לדקדק. זה לא סכום שיש בעיה אתו, מבחינת היקף התקציב.

בסך הכול, אם יש בכך לתקן פגם, אני חושב שהיזמה היא חיובית. אם היא באה לתקן פגם שקשור באלה הנושאים בשירות הביטחון, היא חיובית גם במובן זה. גם לגבי הנושא של הקורסים הקדם-צבאיים, אני רואה את זה במובן חיובי מאוד, ולכן אני מצטרף בשתי ידי לתמיכה בהצעת החוק.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת מיכאל איתן.

אני מזמינה את חבר הכנסת יוסף בא-גד – איננו. חבר הכנסת בנימין טמקין – איננו. חבר הכנסת חגי מירום – איננו. חבר הכנסת רענן כהן – איננו. חבר הכנסת דוד מגן – איננו. חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה – איננו. חבר הכנסת רון נחמן – איננו. חבר הכנסת טלב אלסאנע – איננו. חבר הכנסת יורם לס – איננו. חבר הכנסת עמנואל זיסמן – איננו. חבר הכנסת אברהם פורז – איננו. חבר הכנסת יגאל ביבי – איננו. חבר הכנסת סילבן שלום – איננו. חבר הכנסת סלאח טריף – איננו. חבר הכנסת גונן שגב – איננו. חבר הכנסת פנחס בדש – איננו. חבר הכנסת אליעזר זנדברג – איננו. חבר הכנסת חיים דיין – איננו. חבר הכנסת אברהם בורג – איננו. חבר הכנסת עובדיה עלי – בבקשה.

עובדיה עלי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, בשל השעה המאוחרת אני אקצר. אני סבור שחבר הכנסת חיים אורון ראוי לכל הברכות על הצעת החוק הזאת, שבאה לתקן עוול משווע שנעשה למוזכרים בחוק הזה. מה גם שעלות החוק היא קטנה, היא מזערית, ואם ב-270,000 שקלים, כפי שהביטוח הלאומי מעריך את הוצאות החוק הזה, אפשר לתקן עוול משווע שכזה, אני בהחלט תומך בהצעת החוק ומברך את חבר הכנסת חיים אורון על הרגישות שלו בנושאים כאלה. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת עובדיה עלי.

אני מזמינה את אחרון הדוברים – חבר הכנסת יעקב שפי; איננו. חבר הכנסת אורון, אתה רוצה להשיב?

חיים אורון (מרצ):

לא. תודה על התודות ונצביע.

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים כעת להצבעה בעד או נגד הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 83) (לימודים במסגרת קדם-צבאית), התשנ"ג-1993, בקריאה ראשונה, של חבר הכנסת חיים אורון, והעברתה לוועדת העבודה והרווחה. נא להצביע.

הצבעה מס' 8

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 3

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 83) (לימודים במסגרת קדם-צבאית), התשנ"ג-1993, לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

שלושה תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 83) (לימודים במסגרת קדם-צבאית), התשנ"ג-1993, של חבר הכנסת חיים אורון, עברה בקריאה ראשונה והיא מועברת לוועדת העבודה והרווחה להכנתה לקריאה שנייה ושלישית.

חברי הכנסת, הישיבה הבאה – מחר, יום רביעי בשעה 11:00. ישיבה זו נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 21:15.